

Yesu Tunntunmpii Kapyiṅkii Semεṅi Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémeṅi funṅo jwumpe e ke

Karigii Yesu à pyi ṅṅke na ke, Luka à cyire yyaha jwo u sémeṅi ṅṅcyiṅi i. Nge sémeṅi shṅnwuṅi i, pyiṅkanni na Yesu à kàre ṅṅnyṅi na, ná pyiṅkanni na u à Kile Munaani tun u fyèṅwṅhṅshiinbil'á ke, u na yire yyaha yu. Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tí ná Yesu i ke, Kile Munaani à Yesu fyèṅwṅhṅshiinbii yyaha cû, ka pi i puru jwo dṅyeyi cyeyi puni i.

Pi n'a mpyi na puru Jwumpe Nintanmpe yu Yahutuubil'á, pi mpyi maha li cyêe pi na na Yesu u ṅyε Kile Nṅcwṅnrṅṅi, ṅgemu ṅwṅmεε Kile mpyi a lwó na u sí sùpyire shwṅ ke. Mpii pi ṅyε pi ṅyε Yahutuu mε, pi n'a mpyi na pu yu pir'á, pi mpyi maha li cyêe pi na na Kilenṅi u à yaayi puni dá ke, na uru la ṅyε si pi ná uye shwṅhṅṅi yaa. Pi mpyi maha yi yu sùpyire pun'á na li síṅi ṅyε Kile na mà yampii cùṅṅo si pi shwṅ Sitaanniṅi na. Pi mpyi maha yi yu sùpyire pun'á mú na Yesu à kwû kworokworocige na, sùpyire kapegigii tugure yàfaṅi kurugo; na sùpyir'á yaa ti toroṅkanni kêεṅṅε, ti i dá Yesu na, bà Kile Munaani si mpyi si ti yyaha cû mε.

Karigii tèesiini i, Yesu tūntunmpii mpyi na sṅṅṅi na Yahutuubii làda karigii tayyérege na ṅyε Yesu kuni ṅaaraṅi i. Ka Kile Munaani si yi fíniṅ'a cyêe

pi na na Jwumpe Nintanmpe na nyε supyishiŋi puni wumɔ. Nde li nyε na wíi ke, lire li nyε mà toronƷkanni kêenne maa dá Yesu na. Lire e ke mà maye kan pi à kwòn si nta mpyi Yahutu mà tàanna ná pi làdaabil'e, mpíi pi nyε pi nyε Yahutuu me maa dá Yesu na ke, lire mpyiŋi fànha nyε pire ŋun'i me.

Jwumpe Nintanmpe à jwo cyaga maha cyag'e ke, píl'à nyε pu na, ka pìi sí pu cyé. Cyeye nìnyahay'e mpiimu pi à pu cyé ke, pir'à Yesu fyèŋwòhòshiinbii kyérege, maa pi le kàsuŋi i. Poli na mpyi pi kyérefeebil'e, ka Yesu si uye cyêe u na maa u pyi u tũntunŋɔ. Lire kàntugo ka Poli sí wá na jaare na màre kànyi na, maa Jwumpe Nintanmpe yu maa dánafeebii kuruyi tìŋi. U à ŋgaha nìnyahawa ta uru báaraŋi i. Luka u à ŋge sémeŋi séme ke, uru na mpyi ná u e lire kùsheeni là na.

Yesu à jwo cyelempyiibil'á na pi sí Kile Munaani ta

¹⁻² Mii cìmpworonŋi Tofili, mà lwó tènì i Yesu à u karigii síi na mpyi maa sùpyire yerεge ná Kile jwumpe e, fo mà sà nɔ u tèekonjirini na mà kàre nìnyinŋi na ke, mii mpyi a cyire puni yyaha jwo mu á na sémeŋi nìncyiinŋi i. Nka mà jwo Yesu u kàre nìnyinŋi na ke, tũntunmpii u mpyi a cwònrɔ ke, karigii pire mpyi a yaa pi a mpyi ke, Kile Munaani mpyi a u pyi u à cyire puni jwo pi á. ³ Yesu nyɛkwooni kàntugo mà fworò kwùŋi i, u à uye cyêe pi na pyinƷkannigii nìnyahagii na. U à lire pyi canmpyaa beeshuunni funŋ'i bà pi sí mpyi sí nyè na, séeŋi na, uru na nyε nyii na me. U mpyi maha Kile Saanre kyaa yu pi á mú. ⁴ CanƷka mà

u ná pi yaha pi i lyî siŋcyan, u à yi jwo pi á na pi àha laaga tɔɔn Zheruzalɛmu kàñhe na mɛ, na yaage ɲwɔmɛɛni Tufoonji à lwó, ná uru mpyi a ku kyaa jwo pi á ke, pi kuru sige, ⁵ na Yuhana à pi batize ná lwɔhe e, ŋka mà jwo canmpyaa cyi tòro ke, pi sí batize ná Kile Munaani i.

Yesu à kò a dùgo nìnyinji na

(Marika 16.19-20; Luka 24.50-53)

⁶ Nye mà túnntunmpii nimbinnibii yaha Yesu taan, pi à u yíbe: «Kafoonji, lire tɛni i mu sí Izirayeli shiinbii saanre núruŋɔ pi á la*?» ⁷ Ka u u pi pyi: «Mii Tuŋi à tɛni ná canmbilini ndemu bégele ná u yabilinji sífente e ke, yii àha raa lire caa si ɲcè mɛ. ⁸ Ŋka Kile Munaani sí n-tíge yii ɲuŋ'i si fànha kan yii á, lire ká mpyi, yii sí raa mii kyaa yu Zheruzalɛmu kàñhe ná Zhude kùluni sanni puni ná Samari kùluni i, fo mà sà nɔ diŋyɛŋi cyeyi puni i.»

⁹ Nye u à puru jwo ke, mà u túnntunmpii yaha pi i u wíi, u à kò a yíri pi shwɔhɔl'e mà kàre nìnyinji na, ka ɲahaŋke kà si u ŋwɔhɔ pi na. ¹⁰ Mà pi yaha pi à yyahayi yírig'a le nìnyinji i, na u niŋkareŋi wíi, pi à pâl'a nàmbaa shuunni ɲya pi à v àanvyinɲye le a yyére pi taan. ¹¹ Ka pire shiin shuunniŋi si jwo: «Galile kùluni shiinbii, di k'à ta a jwo ka yii i yyére na nìnyinji wíi ye? Yesu u à kò a yíri yii shwɔhɔl'e mà kàre nìnyinji na ke, canŋka u sí núru n-pa bà yii à u niŋkareŋi ɲya nìnyinji na mɛ.»

Macyasi à Zhudasi tayyérege lwó

* **1:6** Yesu túnntunmpii mpyi na Kile Niŋcwɔnrɔŋi mpanji sig-ili Yahutuubii sanmpii fiige, u u mpa pire yige Ɔrɔmu shiinbii fànɲyage e, u u Izirayeli shiinbii wà piye na, bà pi mpyi saanji Dawuda tiŋi ná saanji Solomani tiŋi i mɛ.

12 Nyɛ ka Yesu tũntunmpii si yĩri Olivye cire naŋke na, maa nũr'a kàre Zheruzalɛmu kàhe e. Kuru cyage ná Zheruzalɛmu mpyi a culumɛtiri niŋkin kwɔ. 13 Pi à nũr'a nɔ kàhe e ke, batɔnge n̄nyibabilini i pi mpyi maha ntêe na piye bínnini ke, ka pi i dùg'a jyè lire e. Pyeri ná Yuhana ná Yakuba ná Andire ná Filipi ná Tomasi ná Baritelemi ná Macwo ná Alife jyaŋi Yakuba ná Simɔ pi maha mpyi Zeloti†, ná Yakuba jyaŋi Zhude, pire pi mpyi. 14 Pire puni mpyi maha piye bínnini tèrii niŋyahagil'e, marii Kile jáare ná funŋɔ niŋkin i. Cyeebii p̄i ná Yesu nuŋi Mariyama ná Yesu c̄nmpyiibii mú mpyi maha mpyi ná pi e.

15 Nyɛ pi canmbinniye canŋke kà, mà pi nimbin-nibii yaha, pi mpyi a shiin ŋkuu ná beŋjaaga (120) kwɔ, ka Pyeri si yĩr'a yyére pi shwɔhɔl'e maa jwo: 16 «Mii c̄nmpyiibii, Kile Munaani mpyi a Dawuda yyaha c̄u, ka u u jwumpe mpemu jwo ná p'à séme Kile Jwumpe Semɛŋi i, na Zhudasi u sí n-tòro sùpyire yyaha na, si Yesu le cye e ke, fàha kyaa li mpyi li li, puru jwumpe pu fũnŋɔ. 17 Zhudasi sí na mpyi wuu kurunŋke sùpya, wuu ná uru mpyi na báara niŋkin pyi.»

18 (Nyɛ pi à sàraŋi ŋgemu kan u á u kapiini nimpyiini n̄n̄ɔ taan ke, u à sà kérege shwɔ ná ur'e. Lire kàntugo u à cwo a jya, ka u funŋɔ yaayi si j̄cɛɛg'a mâha. 19 L'à pyi kyaa Zheruzalɛmu kàhe shiinbii puni mpyi a ndemu cè ke, fo ka pi i mpa kuru cyage mɛge le pi shɛɛnre e: «Akɛlidama» kuru j̄wɔhɔ ku nyɛ: «Sishange Kɛrege».)

† 1:13 Zeloti: kuru mɛge j̄wɔhe ku nyɛ: «k̄ini kyal'à táan ŋgemu á sèl'e ke».

20 Nyε Pyeri à shà yyaha na ná jwumpe e sahanŋi maa jwo na: «Y'à séme Zaburu sémeŋi i na “U pyεnge ninŋage ku kwôro, Sùpya kà ntèen k'e me†.”

“Wabεε u u báaraŋwôge lwó§.”

21-22 Lire kurugo mà Kafoonŋi Yesu yaha u u jaare na ntùuli ná wuu e cyeyi yyaha kurugo, mpïi pi mpyi maha mpyi ná wuu e ke, wuu à yaa wuu shin ninŋkin cwôonrô pire e, wuu bâra wuye na, wuu raa yi yu sùpyir'á na Yesu à nè sèenŋi na. Mà lwó canŋke Yuhana à Yesu batize ke, fo mà sà nô canŋke u à kò a yîri wuu shwôhól'e mà kàre nìnyinŋi na ke, mpïi pi à cyire karigii puni nya tapyige e ke, uru wà u à yaa u pyi urufoo.»

23 Nyε ka pi i shiin shuunni cyêe, Yusufu pi maha mpyi Barisabasi, lire nyε me Zhutusi ke, uru ná Macyasi. 24 Lire kântugo maa Kile jáare na: «Kafoonŋi, mu u à sùpyire puni zôompïi cè ke, mpïi shiin shuunniŋi i, nge mu à cwôonrô ke, uru cyêe wuu na, 25 bà u si mpyi si Zhudasi tayyérege lwó tûnnture báaraŋi i, Zhudasi à kuru ŋkemu yaha maa ŋkàre u yabilinŋi cyage e ke.»

26 Nyε ka pi i ŋkyaanlwooni pyi, ka ŋkyaanlwooni si Macyasi cyêe, ka uru si bâra Yesu tûnntunmpïi ke ná ninŋkinŋi na.

2

Kile Munaani à tîge dánafeebii nunŋi

1 Pantekotŋi canŋke, dánafeebii puni mpyi a bínni cyaga ninŋkin i. 2 Ka tûnmbwôhó si mpâl'a fwordo

† 1:20 Zaburu 69.26 § 1:20 Zaburu 109.8

n̄jyɪŋi na, mu à jwo kafeebwəhə t̄unmə, bage e pi mpyi a bínni ke, mà kuru j̄i. ³ Ka pi i nj̄irii j̄ya na fiige cyi à láha láha cyiye na mà pa nt̄een nt̄een pi puni nin̄kin nin̄kin̄ji na. ⁴ Ka Kile Munaani si pi puni j̄i, maa pi shin maha shin pyi u u sh̄eenre tab̄ere yu mà tàanna ná Kile Munaani ti kan̄j̄kanni i urufol'á.

⁵ Yahutuubii pi mpyi na fyáge Kile na dij̄yɛŋi puni yyaha kurugo ke, lir'à pire p̄i ta Zheruzalemu k̄anhe e. ⁶ Nȳe puru t̄unmp'à fworō ke, ka pire si sà piye bínni wani, pi puni kakyanhala wuu pi mpyi, j̄aha na ye pi shin maha shin mpyi na u tat̄eenge sh̄eenre n̄uru pi j̄wə na. ⁷ Li mpyi a pi puni bilibili fo mà pi ȳirige pi yákilibii jun̄'i. Ka pi i wá na piye ȳibili maa ŋko: «Nte s̄upyire ti nȳe na yu am̄e ke, taha Galile k̄uluni i bà pi pun'à ȳiri m̄e? ⁸ Di l'à pyi wuu shin maha shin sí i u tat̄eenge sh̄eenre n̄uru pi j̄wə na ye? ⁹ Pariti k̄ini ná Medi k̄ini ná Elamu k̄ini shiin na nȳe wuu e, p̄i na nȳe wuu e pir'à ȳiri Mezopotami k̄ini i, p̄i s'à ȳiri Zhude ná Kapad̄osi ná P̄on wuuni ná Azi k̄uligil'e, ¹⁰ ná Firijyi wuuni ná Panfili wuuni ná Misira wuuni ná Libi k̄ini cyage ku nȳe Sireni k̄anhe taan ke, wuu p̄i s'à ȳiri Ōromu k̄anbwəhe e. ¹¹ Yahutuu na nȳe wuu e, p̄i sí nȳe Yahutuu m̄e, ŋka pi à jȳe Yahutuubii Kile kuni i. P̄i na nȳe wuu e, pir'à ȳiri Ker̄eti k̄ini ná Arabubii wuuni i. Di pi à pyi maa j̄ini na Kile kabwəhigii nimp̄ȳiinkii yu, wuu shin maha shin sí i cyi n̄uru u tat̄eenge sh̄eenre e ye?»

¹² Nȳe mà pi kakyanhala wuubii yaha fo pi nȳe a pi nin̄j̄wuyo c̄e m̄e, ka pi i wá na piye ȳibili: «Nde j̄wəhe k'à s̄i ŋki b̄e?» ¹³ Ka p̄i si wá na pi fwəh̄ore

maa ŋko: «Sinmpe pu nyε pi na!»

Pyeri à jwo ná sùpyire e

¹⁴ Nyε ka Yesu tūntunmpii ke ná shuunniŋi si yîr'a yyére, ka Pyeri si jwo fànha na: «Yii pi à tēen Zhude kùluni ná yii mp̄ii puni pi naha naha Zheruzalēmu kànhe e ke, yii niŋgyigigii múgo, yii i na jwumpe lógo, yii i pu yyaha cē. ¹⁵ Sinmε bà pu nyε nte sùpyire na mà tàanna ná yii sònŋŋkanni i mε, jaha na ye nyége tēni baacyεere wuuni li nyε numε, sinmε tēebyaa sàha ŋkwò a nɔ, wà u kwò a bya a wùrugo mε. ¹⁶ Kile tūntunŋi Zhouweli mpyi a ndemu jwo ke, lire li nyε na mpyi numε. ¹⁷ U mpyi a jwo na Kile à jwo:

“Dijnyεŋi canzanŋyi ká nɔ,

mii sí na Munaani pyi li tîge sùpyire puni ŋuŋ'i.

Yii nàŋjiipyire ná yii pùceepyire sí raa Kile tūnture yu.

Mii sí naye cyêe yii nàŋjiibii na, si karigii yyaha cyêe pi na.

Yii nàŋkolyeebii sí raa mii karigii jaa ŋɔɔyi i.

¹⁸ Sèe wi, cyire canmpyaagil'e,

mii sí na Munaani pyi li tîge

mii bilinambaabii ná mii bilicyeebii ŋuŋ'i.

Pi sí n-pyi mii tūntunmii.

¹⁹ Mii sí kakyanhala yaayi yà pyi yi fworɔ nìnyinŋi na,

si kakyanhala kacyeenŋkii cyi yaa ŋìŋke na,

sìshange ná nage ná ŋguruge sí n-pyi.

²⁰ Canŋaŋyiini sí n-kéennε n-pyi numpire.

Yiŋke sí jáaŋa mu à jwo sìshan.

Cyire puni kàntugo, Kafoonŋi canmbilini sí nɔ.

Li sí n-pyi canmbwəhə, sí n-pyi canmbile ndemu
sɪnampe sí n-pêe ke.

21 Nyɛ shin maha shin u nyɛ na Kafoonji mɛge yiri
ke, urufoo sí n-shwə*.”»

22 Nyɛ Pyɛri à kwə Zhouɛli jwumpe niŋjwumpe
na ke, maa núr'a jwo: «Yii, Izirayɛli shiinbii, yii
niŋgyigigii pɛɛɛ, yii raa núru. Yii à li cè na Nazarɛti
kànhe shinŋi Yesu na mpyi sùpya, ŋgemu cye ku-
rugo Kile à u fànhe cyêe yii na ná kabwəhigii
ná kakyanhala karigii ná kacyeenŋkii mpyiŋi i yii
shwəhəl'e ke. 23 Nka nde Kile mpyi a yaa mà yyaha
tíi ná u e, mà tàanna ná u karigii puni ɲcèŋi i ke,
lire yii à pyi. Yii à u le shinpiibii cye e pi à kwòro
cige na mà bò. 24 Nka Kile à u ɲùŋə wwû kwùŋi
yapwoyi i, maa u ɲè a yige kwùŋi i. Naha kurugo
yɛ li fànhe mpyi kwùŋi na u jà a u cû a yaha wani
mɛ. 25 Saanŋi Dawuda à fyànha a jwo u kyaa na, u
mpyi a jwo:

“Mii maha na Kafoonji ɲaa naye taan tɛrigii puni i,
ɲaha na yɛ u maha mpyi mii kànŋke na,
bà li si mpyi yaaga kà n-jà mii cúnŋə ɲjîrige na
tayyérege e mɛ.

26 Lire kurugo mii zòmbilin'à ɲî funntange na,
mii jwumpe puni sí nyɛ funntanga jwumə.
Mii à tɛɛn ná l'e, ali mii kwuŋkwooni kàntugo,
mii cyeere sí ɲíŋe mii na.

27 Naha kurugo yɛ Kafoonji, mu sì ɲɛɛ mii múnaani
yaha
li kwòro kwùŋi numpini i mɛ.
Mu mú sì ɲɛɛ ma báarapyiŋi niɲcɛnŋi yaha u fwónhə
fanŋke e mɛ.

* 2:21 Zhouɛli 2.28-32

28 Mu à nùmpañƷe tata kuni le mii taan
Mà mu yaha ná mii i, mu sí mii pyi mii i Ʒí
funntange na†.»»

29 Nyε Pyeri à kwò Dawuda jwumpe niƷjwumpe
na ke, maa nùr'a jwo: «Mii cìnmpyiibii, yii na yaha
si wuu tulyage Dawuda kani fíninε Ʒjwo yii á. Tèni
i u à mpe jwumpe jwo ke, u mpyi a pu jwo a
wà uye na mε, Ʒaha kurugo ye wuu à li cè na u
à kwù, u buwuƷ'à tò. Ali niƷjaa u kwùunni na
Ʒye naha wuu yyére. 30 Dawuda na mpyi Kile
tùntunƷò, u mú mpyi a li cè na Kile à kâa ur'á na
uru na sí n-pa u Ʒambilini là tìnε u fânhe tatεenge
e u kântugo. 31 Kile à wyèr'a yi jwo Dawuda á
na Kile NiƷcwanƷni sí n-pa Ʒè n-fworo kwùƷi i.
Lire kurugo Dawuda à jwo na “U si n-kwôro kwùƷi
numpini i mε, u cyeere si n-fwónhò fanƷke e mε†.”
32 Yesu kyaa li, Kile à u Ʒè a yige kwùƷi i. Lir'à pyi
wuu mú puni Ʒyii na. 33 U à dùg'a kâr'a sà ntèen Kile
kàniƷε cyεge na. Kile Munaani Ʒwòmεeni u mpyi a
lwó wuu á ke, TufoƷƷi Kile à lire kan u á, ka u u
li yaha l'à tige wuu ƷuƷ'i. Lire yii Ʒye na Ʒaa amε,
maa nùru li Ʒwò na. 34 Yii li cè na Dawuda yabiliƷi
Ʒye a dùgo niƷyiƷi na mε, Ʒka lire ná li wuuni mú i,
u à jwo

“KafoƷƷi Kile à jwo mii KafoƷƷi á

‘Ta ma a pa ntèen na kàniƷε cyεge na,

35 mii sí n-pa mu zàmƷεenbii le mu tooyi
Ʒwòh'iŠ.’ ”»

36 Nyε Pyeri à puru jwumpe taha a kwò ke, maa
jwo: «Lire e ke yii Izirayeli shiinbii pun'à yaa yii li

† 2:28 Zaburu 16.8-11 ‡ 2:31 Zaburu 16.10 § 2:35 Zaburu
110.1

cè na nàkaana baa na Yesu yii à kwòro cige na ke, Kile à uru pyi Kafoonji ná uru Kile Nijcwənrəŋi.»

³⁷ Pi à puru lógo ke, ka pu u pi zòmpii cúnŋə sèl'e, ka pi i Pyeri ná tūntunmpii sanmpii pyi: «Wuu cūmpyiibii, naha wuu à yaa wuu pyi bε?» ³⁸ Ka Pyeri si pi pyi: «Yii yii toronkanni kēēŋε, yii puni niŋkin niŋkinŋ'à yaa yii batize Yesu Kirisita mεge na, bà yii kapegigii si mpyi si yàfa yii na mε. Lire ká mpyi, yii sí Kile Munaani ta. ³⁹ Naha kurugo yε Kile à u Munaani ŋwəmεeni lwó yii ná yii tūlug'á, mà bâra mp̄ii pi ŋyε tatəonyi i ke. Mp̄ii wuu Kafoonji Kile sí n-pa n-yyere si mpyi u pyi ke, l'à lwó pire pun'á.»

⁴⁰ Pyeri à jwumə niŋyahama jwo pi á sahanŋi Yesu kyaa na, maa pi yεε na pi núru ŋε diŋyēŋi sùpyire nintiimbaare ŋwəh'i, bà Kile si mpyi si pi shwə mε. ⁴¹ Sùpyire t'à dá u jwumpe na ke, ka pire si batize. Mp̄ii pi à bâra dánafeebii kurunŋe na kuru canŋke ke, pire mpyi a shiin kampwəhii taanre (3.000) kwə.

Dánafeebii wwoŋεεge pyiŋkanni

⁴² Yesu tūntunmpii mpyi maha yεreyi njemu kaan ke, dánafeebii mpyi a piye waha maa yire núru tērigii puni i, maa ŋkwōro wwoŋεεge e. Pi mpyi maha bwúuruŋi kwūun na ntáli piye na na lyí, maa Kile náare siŋcyan. ⁴³ Sùpyire puni mpyi ná fyagare e, naha na yε kakyanhala karigii ná kacyeenŋkii mpyi na mpyi Yesu tūntunmpii cye kurugo. ⁴⁴ Shin maha shin u mpyi a dá Yesu na ke, pire puni mpyi a wwə maa mpyi niŋkin, pi cyeyaayi puni mpyi kəŋgwəwə wuyo. ⁴⁵ Tērigii cyil'e, pi mpyi maha pi taare tà ná pi cyeyaayi yà péréli, maa yire

wy'érenji táali piye na mà tàanna ná shin maha shin jùŋə tugure e.

⁴⁶ Pi mpyi maha piye bínnini canŋa maha canŋa, ná sònnəɔə nínkin i Kileŋaarebage e, maa Kile pēre. Pi mpyi maha bínnini pi pyenyi i, maa bwúurunji kwùun na ntáli piye na maa pi njyìŋi lyî ná funtange ná funŋcennji i. ⁴⁷ Pi mpyi maha Kile kêre, pi kyaa mpyi a táan sùpyire pun'á. Mpii Kafoonji à shwə ke, u mpyi maha pire bârali pi kurunŋe na canŋa maha canŋa.

3

Pyeri à cwəhəməfoonji wà cùunŋə

¹ Canŋka yàkonə, Kileŋarege tēni i, Pyeri ná Yuhana à kàre Kileŋaarebage e. ² Lir'à pi ta pi à sà faannji wà yaha Kileŋaarebage tajyijwəge kà na, pi maha ŋkemu pyi: «Tajyijwəge Nisininŋe» ke. Amuni u mpyi a si. Canŋa maha canŋa, pi mpyi maha mpa u yaha kuru cyage e, sùpyire ti nyε na jyè Kileŋaarebage e ke, bà u si mpyi s'a pire jáare mε. ³ Uru faann'á Pyeri ná Yuhana nya tajyige e maa pi jáare. ⁴ Ka pi i u yal'a wíi, ka Pyeri si jwo: «Wuu wíi.» ⁵ Ka nàŋi si yyahe yîrig'a le pi e. U mpyi na sònnji na pi sí yaaga kan ur'á.

⁶ Nyε ka Pyeri si u pyi: «Wy'ére, lire nyε mε sεen nyε mii á mii u kan mu á mε, ŋka yaage ku nyε mii á ke, mii sí kuru kan mu á. Nazareti kànhe shinŋi Yesu Kirisita mεge na, yîri ma a jaare!» ⁷ U à yire jwo ke, maa nàŋi cù kàniŋε cyεge na mà yîrige. Nyε ka nàŋi tooyi ná u nintajyiigii si ntíl'a cyiye ta.

⁸ Ka u u yi a yîr'a yyére, maa li ƚwɔ cû na ƚaare, maa sà jyè Kileƚaarebage e* ná Pyeri ná Yuhana i, maa ƚaare, maa yini, maa Kile kêre. ⁹ Sùpyire pun'à u ƚya u u ƚaare marii Kile kêre. ¹⁰ Pi mpyi a li cè na nàŋi u mpyi maha ntèn Kileƚaarebage Tajyiƚwɔge Nisinaŋke na maa sùpyire ƚáare ke, uru wi. Pyiŋkanni na uru nàŋ'à pyi maa ƚà na ƚaare ke, ka lire si sùpyire bilibili.

¹¹ Nàŋi mpyi a taha a yaha Pyeri ná Yuhana fye e. Ka sùpyire kàkyaanhala wuubii si fê a kâr'a sà bínni pi taan, Kileƚaarebage ƚkubabwɔhe kà ƚwɔh'i, pi mpyi a Saanŋi Solomani mege le kuru ƚkubage na.

¹² Pyeri à sùpyire ƚya ke, maa jwo: «Wuu cìmpyiibii, Izirayeli shiinbii, ƚaha na nde kan'à yii kàkyaanhala ye? ƚaha na yii na wuu wíl'ame mu à jwo wuu yabilimpíi sífente ná wuu Kile yyahafyagare t'à wuu pyi wuu à nge nàŋi pyi u à yîri na ƚaare ye?

¹³ Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba ná wuu tulyeyi sanŋyi u Kilenŋi, u à u báarapyiŋi Yesu ƚùŋke yîrige ná l'e. Yii à u le fànhafoonŋi Pilati cye e, ka uru si li ta na yaaga ƚye a yaa ku pyi u na me, ka yii i ƚcyé u na Pilati ƚyii na. ¹⁴ Nge u à ƚwɔ maa ntíi ke, yii à cyé uru na, nge u à boore pyi ke, maa Pilati ƚáare na u uru cye yaha. ¹⁵ Nge u ƚye na shìŋi niŋkwombaanŋi kaan ke, yii à uru bò, ƚka Kile à u ƚè a yige kwùŋi i. Wuu à u ƚya u ƚeŋkwooni kàntugo. ¹⁶ Nge nàŋi u nge yii i ƚaa, ná yii à u cè ke, wuu à dáníyanŋi pyi Yesu na, lire cye kurugo, u à ƚà a yîr'a yyére. Wuu à dáníyanŋi pyi Yesu mege na, lire l'à nge nàŋi yampe

* **3:8** Kuru k'à pyi urufoo canŋcyiige mà jyè Kileƚaarebage kaanŋe funŋke e, ƚaha na ye Yahutuubii Saliyanŋi i, kafuun li mpyi li li cwɔhɔmɔfoo u jyè Kileƚaarebage kaanŋe funŋke e.

kwò feefee bà yii puni nyii wá u na mε.

¹⁷ Mii cìnmpyibii, mii à li cè na li ɲcèmbaanji u à yii ná yii ɲ̀ɲufeebii pyi yii à lire kani pyi. ¹⁸ Lire e ke Kile à jwumpe mpemu jwo fo tèemɔni i u t̀̀ntunmpii cye kurugo ke, pur'à f̀̀nɲɔ. U mpyi a jwo na Kile Nɲɲcwɔnrɔni à yaa u kyaala. ¹⁹ Lire e ke yii yii toronkanni k̀̀ennɛ, yii i yiye kan Kile á, bà u si mpyi si yii kapegigii yàfa yii na mε. ²⁰ Lire ká mpyi, Kafoonji Kile sí tanɔɲɔ kan yii á. Mà bâra lire na, ɲge u à yaha yii yahare e ke, u sí uru t̀̀ugo yii á, Yesu u ɲye Kile Nɲɲcwɔnrɔni ke, uru kyaa li. ²¹ Nka u à yaa u t̀̀en ɲ̀ɲyini na fo u aha yaayi puni pyi y'à ǹ̀ru yi lyempe e, yire Kile à jwo fo tèemɔni i u t̀̀ntunmpii cye kurugo.

²² Nyε Kile t̀̀ntunɲiMusa à jwo

“Bà wuu Kafoonji Kile à mii tun mε, amuni u sí n-pa yii c̀̀mpworonji wà pyi u t̀̀ntunɲɔ mii fiige. U aha jwumɔ maha jwumɔ jwo yii á ke, yii i ɲεε puru na.

²³ Shin maha shin u ɲye u ɲye a ɲεε uru t̀̀ntunɲi jwumpe na mε, urufoo sí n-bò n-yige s̀̀pyire shwɔhɔl'e†.”

²⁴ Nyε mà lwó Kile t̀̀ntunɲi Samuweli na, Kile t̀̀ntunmpii pun'à jwo nde t̀̀ni kyaa na mú, Musa fiige. ²⁵ Jwumpe Kile t̀̀ntunmpil'à jwo ke, pur'à jwo yii á mú. Tunmbyaare Kile à le ná yii tulyeyi i, t̀̀ni i u à jwo Ibirayima á na uru sí jwó le ɲ̀ɲke supyishini pun'à u t̀̀luge cye kurugo ke, tire tunmbyaar'à le ná yii e mú‡. ²⁶ Lire e Kile à u báarapyini yaha a pa yii Izirayeli shiinbii mεε na

† 3:23 Duteremumu 18.15, 18, 19 ‡ 3:25 Zhenzi 22.18; 26.4

yyecyiige na, u u jwó le yii á, yii i láha pege karigii na.»

4

Pi à kàre ná Pyeri ná Yuhana i yukyaabii yyére

¹ Nyε mà Pyeri ná Yuhana yaha jwumpe na, Kile sáragawwuubii ná Kileñaarebage saɲcwənsigibii jùɲufooɲi ná Sadusiibii pìl'á nɔ wani. ² Li mpyi a sàa pɛn pi e mà Pyeri ná Yuhana nya pi i sùpyire yεrege ná Kile Jwumpe e na Yesu à jè a fworó kwùɲi i, na lir'á li cyêe na sùpyire sí n-pa jè n-fworó kwùɲi i nùmpañja. ³ Ka pi i pi cú a le kàsɲi i fo mà sà nɔ kuru canña nùmpañja na, naha na ye numpilage mpyi a wwò a kwò. ⁴ Nka lire ná li wuuni mú i, mpíi pi mpyi na Pyeri ná Yuhana jwumpe núru ke, píre nìnyahamíl'á dá Yesu na, ka lire si dánafeebii kurunke shiinbii pyi pi à kampwəhii kaɲkuro (5.000) kwò.

⁵ Kuru canña nùmpañja, Yahutuubii jùɲufeebii ná kacwənríbii ná Kile Saliyaɲi cyelentiibil'á pa piye bínni Zheruzalemu kànhe e. ⁶ Kile sáragawwuubii jùɲufembwəhe Ana* mú mpyi wani, mà bâra Kayifu ná Yuhanaɲi wabεε ná Alɛzandiri ná sáragawwuubii jùɲufembwəhe pyεngε shiinbii puni. ⁷ Ka pi i ɲkàr'a sà Pyeri ná Yuhana yige kàsɲi i mà pa yyéεɲε piye shwəhəl'e, maa pi yíbe: «Ná fànhe ɲkire e, lire nyε me ná mege ɲkire e yii à ɲge nàɲi cùuɲɔ ye?»

⁸ Nyε mà Pyeri yaha u à jí Kile Munaani na u à jwó: «Yii pi nyε wuu Yahutuubii jùɲufeebii ná kacwənríbii ke, ⁹ ná yii sí naha a wuu yíbe faanɲi

* **4:6** Nge Anaɲi na mpyi nò.

ná u cuuƙɔŋkanni kyaa na nijjaa, ¹⁰ yii puni, mà bâra Izirayeli shiinbii sanmpii puni na, yii li cè na Nazareti kàhe shinji Yesu Kirisita mege na nge nàŋ'à cùuŋɔ. Yesu yii à kwôro cige na mà bô, ka Kile si u nè a yige kwùŋi i ke, uru mege na nge nàŋi nijjyerenji u nge yii yyaha na ke, u à cùuŋɔ. ¹¹ Yesu kyaa l'à jwo Kile Jwumpe Semɛŋi i na “Yii bafaanribil'à cyé kafaage ŋkemu na ke, kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbliini na†.”

¹² Nyɛ shwofoonji wà saha nyɛ uru baare e mɛ. Mege cye kurugo wuu sí nùmpanŋa ta ke, kuru nyɛ a le sùpyanji wà tufiige na nke nùŋke na Yesu baare e mɛ.»

¹³ Yahutuubii nùŋufeebii ná kacwɔnribil'à Pyɛri ná Yuhana nya pi i yu fyagara baa ke, ka li i pi kàkyanhala, naha na ye pi mpyi a li cè na Pyɛri ná Yuhana nyɛ a kâla sèl'e mɛ, ka pi i li kàanmucya mà li nya na pi ná Yesu u mpyi. ¹⁴ Nyɛ nàŋi u à cùuŋɔ ke, pi à uru nijjyerenji nya Pyɛri ná Yuhana taan ke, pi nyɛ a yà ta si njwo mɛ.

¹⁵ Ka pi i Pyɛri ná Yuhana pyi pi à fworɔ ntàani na, maa ŋkwôro na piye yíbili: ¹⁶ «Naha wuu à yaa wuu pyi mpíi shiinbii na be? Kakyanhala kani pi à pyi ke, Zheruzalemu shiinbii pun'à li cè, wuu mú sî n-jà nàkaana pyi lire e mɛ. ¹⁷ Nka nde kani nyɛ a yaa li cɛɛg'a nɔ cyeyi puni i mɛ, lire e ke wuu pi yyere, wuu u pi fùguro, bà li si mpyi pi àha núru kuru mege kyaa jwo sùpyanji wà tufiig'á mɛ.»

¹⁸ Ka pi i Pyɛri ná Yuhana yyere maa yi jwo a waha pí á, na pi àha núru Yesu kyaa jwo sùpyanji wà tufiig'á, lire nyɛ mɛ si sùpyanji wà kâla ná u

† 4:11 Zaburu 118.22

kani i me. ¹⁹ Ka Pyeri ná Yuhana si pi pyi: «Ncyii kapyaaгии mú shuunniŋi i, li ndi l'à tíi Kile á ye? Mâ yii ŋwɔmɛɛni cû laa, mà Kile ŋwɔmɛɛni cû? Yii yabilimpíi pi yi kàanmucya de! ²⁰ Nde wuu kɔn'à ŋya maa li lógo ke, wuu sì n-jà n-pyi ná wuu ŋye na lire yu me.»

²¹ Ka pi i pi fùguro sahanŋi maa pi yaha. Pi ŋye a mpyi a cè yaage pi sí n-pyi pi na me, ŋaha na ye kakyanhala kani li mpyi a pyi ke, sùpyire mpyi na Kile kêre lire kurugo. ²² Nàŋi u mpyi a cùŋɔ lire kakyanhala cuŋɔŋkanni na ke, uru shìŋi mpyi a ŋyaha yye beeshuunni na.

Dánafeebil'à Kile náare

²³ Pi à Pyeri ná Yuhana cye yaha ke, ka pi i ŋkàre Yesu túnntunmpii sanmpii cyage e. Nje Kile sáragawwuubii ñùŋufeabii ná Yahutuubii kacwɔnríbil'à jwo pi á ke, maa sà yire puni yyaha jwo pi á. ²⁴ Nyɛ pi à yire lógo ke, ka pi puni si wwɔ̀ sɔ̀nŋɔ̀rɔ̀ niŋkin na maa Kile náare fànha na: «Kafoonŋi, mu u à ñìnyìŋi ná ñìŋke dá, maa suumpe lwɔhe ná ku funŋɔ yaayi puni dá. ²⁵ Wuu tulyage Dawuda u ŋye mu báarapyiŋi ke, mu à ma Munaani pyi l'à u yyaha cû, ka u u jwo “Naha kurugo supyishìŋ'à ñùŋɔ kyán ye? Naha na kírígii sùpyire maha vùnmpwɔ̀re pyi ye? Ti ŋye ñùŋɔ baa.

²⁶ Saanbii pi ŋye ñìŋke na ke, píŋ'à piye bégele kàshige meɛ na, ka ñùŋufeabii si piye bégele Kafoonŋi Kile ná u Nìŋcwɔnrɔŋi meɛ na†.”

† 4:26 Zaburu 2.1, 2

²⁷ Sèe wi dε! Ŋke kànhe e, saanŋi Erōdi ná Pōnse Pilati à wwò ná Izirayeli shiinbii ná supyishinji sanŋi i, báarapyinji mu à cwōōnr'a yaha maye mεε na, ná uru u nyε Yesu ke, maa ntùŋke taha uru na. ²⁸ Lire mpyinji cye kurugo, kyaa maha kyaa mu à kyaala a yaha fo tēmōni i mà tàanna ná ma sífente ná ma nyii wuuni i ke, cyire pi à pyi. ²⁹ Ŋka Kafoonji, pi à wuu fùguro ná jwumpe mpemu i numε ke, mu à puru lógo. Wuu pi nyε mu báarapyii ke, wuu tège, wuu raa mu jwumpe yu fyagara baa. ³⁰ Li síŋi yaha wuu na, wuu jà wuu a yampii cùŋi, wuu raa kacyeenŋii ná kakyanhala karigii pyi mu báarapyinji niŋcēnŋi Yesu mεge na.»

³¹ Pi à Kile jáar'a kwò ke, cyage e pi mpyi a bínni ke, ka kuru cyage òŋke si ŋcyêennε, ka Kile Munaani si pi puni ní, ka pi i wá na Kile jwumpe yu fyagara baa.

Dánafeebii cyeyaayi pun'à pyi kàngwōrō wuyo

³² Dánafeebii kurunke mpyi a wwò maa pi zòmpii ná pi sòŋŋore pyi niŋkin, fērenε yaaga saha nyε a mpyi pi wà á mε, pi yaayi puni mpyi kàngwōrō wuyo. ³³ Sífente na mpyi Yesu túnntunmpil'á sèe sèl'e pi i yi yu sùpyir'á na Kafoonji Yesu à jè a fworō kwùŋi i. Kile mpyi a jwō pi puni na maa pi tège sèl'e. ³⁴ Kanhamafoo nyε a mpyi pi e mε, jáha na yε mpíi pi mpyi ná taare e, lire nyε mε pyenyi i ke, pire mpyi maha yire pérelí, ³⁵ maa ma na uru wyérenji kaan Yesu túnntunmpil'á. Pi mpyi maha uru wyérenji táali piye na, maha ntàanna ná pi shin maha shin òŋŋō tugure e. ³⁶ Nyε nàŋi wà na mpyi wani, uru mεge na mpyi Yusufu, Levi tùluge shin u mpyi u wi, u mpyi na yîri Sipiri k̀ni i. Yesu

tùntunmpii mpyi a u mege le Barinabasi, kuru mege ɲwɔhe ku ɲye: «ŋgemu u maha màban leni sùpyire e ke.» ³⁷ Kεεεε na mpyi uru nàŋ'á, ka u u ku pére, maa mpa ná ku wyéreni i mà pa ŋkan Yesu tùntunmpil'á.

5

Ananiyasi ná u cwɔŋi Safira kani

¹ ɲye nàŋi wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Ananiyasi, u cwɔŋi mege sí ɲye Safira, ka pire mú si taare tà pére. ² Ka pi mú shuunni si bê li na, ka u u taare wyéreni táa, maa taaga ɲwɔhɔ, maa ɲkàre ná ku sanɲke e mà sà ŋkan Yesu tùntunmpil'á. ³ Ka Pyeri si u pyi: «Ananiyasi, di mu à pyi maa Sitaanniŋi yaha u à sònɲɔpeere tég'a mu zòmbilini ɲi fo mu à ma taare wyéreni wà ɲwɔhɔ maa mpa finε Kile Munaani á ye? ⁴ Mà mu yaha mu sàha ɲkwɔ a taare pére me, taha mu woro bà ti mpyi ti ti me? Mu à ti pére ke, taha mu wu bà u mpyi ti wyéreni me? ɲaha k'à nde kani mpyiŋi sònɲɔre tîrige mu funɲke e ye? Sùpya á bà mu à finε mà de! Kile á mu à finε.»

⁵ Ananiyasi à puru lógo ke, maa ɲcwo ɲiɲke na mà kwû. Mpii pi à yire lógo ke, ka pire puni si fyá sèl'e. ⁶ Ka nàŋjiibii si yîri maa u buwuŋi pwɔ a sà ntò. ⁷ ɲye tèr'à pyi ke, ka Ananiyasi cwɔŋi si nɔ wani, nde l'à u poonji ta ke, u mpyi a lire cè me. ⁸ Ka Pyeri si u pyi: «Sèenji jwo na á, kampyi ŋge dáŋi na taar'à pére.» Ka ceenji si jwo: «Ɖɔn, uru na t'à pére.» ⁹ Ka Pyeri si u pyi: «ɲaha k'à pa ná l'e, ka yii i jwo a ɲwɔ si Kafoonji Munaani ɲwɔ cû ye? ɲye mpii pi à sà mu poonji tò ke, pire pi mpii cyíinŋi na, pi mú

si n-kàre ná mu i.» ¹⁰ Ka ceenji si ntíl'a cwo ñɨŋke na Pyeri fere e mà kwû. Ka ñàñjiibii si jyè pyenge e, mà u ta u à kwû. Ka pi i u lwó a kàr'a sà ntò u poonji taan. ¹¹ Nyε dánafeebii kurunke ná sùpyire puni t'à puru jwumpe lógo ke, ka pire puni si fyá sèl'e.

Yesu túnntunmpil'à kakyanhala karii niñyahagii pyi

¹² Kacyeenji niñyahagii ná kakyanhala karii niñyahagii mpyi maha mpyi sùpyire shwəhəl'e Yesu túnntunmpii cye kurugo. Dánafeebii puni mpyi maha piye bínnini Kileñaarebage ntàani na, saanji Solomani ñkubabwəhe ñwəh'i. ¹³ Mpii pi nyε pi nyε a dá Yesu na mε, pire wà nyε a mpyi na ñεεg'a bâra pi na mε. Lire ná li wuuni mú i, pi mpyi maha pi père sèl'e. ¹⁴ Nambaabii ná cyeebii pi mpyi na ma na piye kaan Kafoonji á ke, là mpyi na bârali pire na sèl'e. ¹⁵ Kakyanhala karigiñ nimpyiñkii kurugo, sùpyire mpyi maha ma na yampii sínniñi bàmbahanyi, lire nyε mε dèmebii na pyεnkuubil'e, bà li si mpyi li méε ka bê shin niñkin na, Pyeri nintononji ñàñjanji ká ntò ñgemu na ke, urufoo si ñcùunjo mε. ¹⁶ Shinñyahara mú mpyi maha yîri ná yampii ná jínacyaanbil'e Zheruzalεmu kwùumpe kànyi na, na ma na ñcyêre Yesu túnntunmpii na, pi puni mú sí mpyi maha ñcùunji.

Pi à Yesu túnntunmpii kyérege

¹⁷ Nyε ka yinçyεge si jyè Kile sáragawwuubii ñùñufembwəhe ná u fyèñwəhəshiinbii Sadusiibil'e.

¹⁸ Ka pi i cye taha Yesu túnntunmpii na, maa pi cû a le kasubabwəhe e. ¹⁹ Nyε ka Kafoonji Kile mèlεkenji wà si mpa kasubage ñwə múgo

numpilage e, maa pi yige, maa pi pyi: ²⁰ «Yii a sì Kileñaarebage e, yii i sà a nge shìŋi kani sènmεge yii a yu sùpyir'á.» ²¹ Nyε pi à yire lógo ke, kuru canŋa nùmpañña nyèsòoge na, ka pi i ñkàre Kileñaarebage e, maa sà a sùpyire kâlali.

Tèr'à pyi ke, ka Kile sáragawwuubii ñùñufembwòhe ná u fyèñwòhòshiinbii si yukyaala kurunke ná Izirayeli shiinbii kacwònribii puni yyer'a bínni, maa sòrolashiibii pyi pi sà Yesu túnntunmpii yige kasubage e, pi a ma. ²² Ka pire si ñkàre, pi nyε a sà túnntunmpii ta wani με, maa núr'a sà pi pyi: ²³ «Wuu à kàr'a sà kasubage ta k'à yal'a tò, ku sañcwònsigibii mú si wá a mpyi na ku sañcwònŋi sigili. Nka wuu à ku múgo ke, wuu nyε a sùpya ta wani k'e με.»

²⁴ Nyε Kileñaarebage sañcwònsigibii ñùñufoonji ná sáragawwuubii ñùñufeebil'à puru lógo ke, pi saha nyε a pi nimpyii cè με, ka pi i wá na piye yíbili li pyinŋanni na. ²⁵ Mà pi yaha puru na, ka wà si mpa pi pyi: «Nàmpii yii à cù a le kàsunji i ke, pi wá na sùpyire kâlali Kileñaarebage e.» ²⁶ Nyε ka Kileñaarebage sañcwònsigibii ñùñufoonji ná u shiinbii pìi si yîr'a kàr'a sà pi yyer'a pa. Pi nyε a ñen'a pi cù fànhe e με, ñaha na ye pi mpyi na fyáge sùpyire kà ñkwò pire wà mbò ná kafaayi i με.

²⁷ Pi à nò ná pi e yukyaala kurunke yyére ke, ka sáragawwuubii ñùñufembwòhe si pi pyi: ²⁸ «Taha wuu nyε a mpyi a yi jwo a waha yii á na yii àha núru raa sùpyire kâlali ná Yesu mεge e με? Ku ke, yii à Zheruzalemu kànhe puni shwò a ta ná yii kàlanji i, mà bàra lire na, yii sí nge nàŋi mbòŋi tugure pyi ti pyi wuu woro.» ²⁹ Ka Pyeri ná Yesu túnntunmpii

sanmpii si pi pyi: «Wuu pi Kile ἡωμεεni cû, wuu à lire funḡ cè mà tòro wuu yii ἡωμεεni cû. ³⁰ Yesu yii à kwòro cige na mà bò ke, wuu tulyeyi u Kilenji à u ḡè a yige kwùḡi i, ³¹ maa u pyi u à dùg'a kàr'a sà ntèen uru kàniḡe cyege na, maa u pyi Nùḡufoonji ná Shwofoonji, bà u si mpyi si Izirayeli shiinbii pyi pi pi toronḡkanni kèenḡe pi i láha kapegigii na, Kile si cyi yáfa pi na με. ³² Wuu ná Kile Munaani na cyire karigii shèenre yu, Kile à lire ndemu kan u ἡωμεεni cùveebil'á ke.» ³³ Yukyaala kurunḡ'à yire lógo ke, ka pi lùgigii si yîri fo pi la mpyi si Yesu túnntunmpii bò.

³⁴ Nyε Farizhenḡi wà na mpyi pi shwòhòl'e, uru mege na mpyi Gamaliyeli, Kile Saliyanji cyelentu u mpyi u wi, sùpyire puni mpyi na u père, ka uru si yîr'a yyére yukyaala kurunḡe shwòhòl'e maa jwo na pi Yesu túnntunmpii yige ntàani na tère nimbilere funḡ'i. ³⁵ Pi à fworò ntàani na ke, ka u u jwumpe lwó maa jwo: «Mii cìnmpyiibii Izirayeli shiinbii, nde yii la ḡyε si mpyi mpìi shiinbii na ke, yii a yiye kàanmucaa dε! ³⁶ Naha kurugo yε li sàha mò με, nàḡi wà mpyi a yîri naha, u mege mpyi Tedasi. U mpyi a uye pyi shinbwo fo shiin ḡkwuu sicyεere (400) fiige mpyi a taha u fye e. Nka pi à pa u bò ke, ka u shiinbii puni si ḡcaala, ka yire si yyére wani. ³⁷ Lire kàntugo Galile kùluni shinḡi wà à yîri sùpyire meḡemeni tēni i, uru nàḡi mege mpyi Zhudasi, u mpyi a shinḡyahara yákilibii kèenḡe pi à taha u fye e. Nka uru mú à bò, ka u fyèḡwòhòshiinbii puni si ḡcaala.

³⁸ Lire kurugo numε, mii sí ḡjemu jwo yii á ke, yire yi ḡyε, yii àha mpìi shiinbii kani pwò yii

múnahigii na mε, yii pi yaha pi a sì. Kampyi pi funṅɔ kani, lire nyε mε pi kapyin'à fworò sùpyire e, li sí n-pa n-yyére. ³⁹ Nka kampyi Kile e l'à fworò, yii sì n-jà li kèεge mε. Yii a yiye kàanmucaa, bà li si mpyi yii àha ṅkwò nta yii i Kile tùnni mε.»

Nyε ka yukyaala kurunke si jεε Gamaliyeli jwumpe na, ⁴⁰ maa Yesu tùnntunmpii yyer'a pa, maa pi bwòn, maa pi pyi na pi àha núru Yesu mεge kyaa jwo sùpya á mε, maa pi cye yaha pi a sì. ⁴¹ Ka tùnntunmpii funntanga wuubii si yîri yukyaala kurunke taan mà kàre naha kurugo yε Kile à li ta na pi à yaa pi kyaala Yesu mεge kurugo, ka lire si mpyi pi á nùnjirire kyaa. ⁴² Canṅa maha canṅa, pi mpyi maha sùpyire yεεge Kileṅaarebage ná pyenyi i tèrigii puni i, maa Jwumpe Nintanmpe yu na Yesu u nyε Kile Njɔcwɔnrɔṅi.

6

Kacwɔnrɔribii tεgεfeebii kani

¹ Nyε cyire canmpyaagil'e là mpyi na bârali cyelempyiibii nyahaṅi na. Dánafeebii kurunke e, mpíi pi mpyi na Girékiibii shεenre yu ke, ka pire si wá na Eburubii shεenre jwufeebii nùnyì tare, naha na yε pi mpyi a li kàanmucya mà li nya na pire u kàmpanṅke leṅkwucyeebii nyε a cû cùṅkanna

nijɔɛnnɛ na yalyire kàmpann̄ke na mɛ*. 2 Nyɛ ka Yesu t̀̀nntunmpii ke ná shuunniŋi si cyelempyiibii puni yyer'a bínni, maa yi jwo pi á: «Wuu aha Kile Jwumpe njwuŋi yaha maa wuye pwo njyìŋi karigii kanni ɲcwɔ̀nɔ̀rɔ̀ŋi na, lire nyɛ a tíi mɛ. 3 Lire e ke wuu c̀̀nmpyiibii, yii nàmbaa baashuunni cwɔ̀nɔ̀rɔ̀ yiye shwɔ̀hɔ̀l'e, mpiimu pi nyɛ ná metange e maa mpyi yákilifee, maa ɲ́ Kile Munaani na ke. Wuu sí njyìŋi kataanmpe le pire cye e. 4 Wuu pi ke, wuu sí wuye pwo Kileɲarege ná Kile jwumpe njwuŋi na.» 5 Ka puru jwumpe si ntáan s̀̀pyire puni i, ka pi i shiin baashuunni cwɔ̀nɔ̀rɔ̀. Pi nijcyiini u à pyi Ecyɛni, u mpyi a dá Kile na sèl'e, Kile Munaani mpyi a u ɲ́, uru ná Filipi ná Porokori ná Nikanɔ̀ri ná Timɔ̀ ná Parimenasi ná Antiyɔ̀shi kàhe shinŋi Nikola u mpyi a fyánha a pyi Yahutuubii Kile kuni i ke. 6 Ka pi i mpa pire shiin baashuunniŋi cyêe Yesu t̀̀nntunmpii na, ka pire si Kile ɲ́are pi na, maa cyeyi taha pi ɲ̀̀nyì na, maa jwó le pi á.

7 Kile Jwumpe mpyi na ɲcaali, cyelempyiibii sí i ɲyahage fwɔ̀fwɔ̀ Zheruzalɛmu kàhe e, Kile sáragawwuubii nijyahamii sí i ɲɛɛge Yesu na.

Yahutuubil'à Ecyɛni c̀̀

* **6:1** Yahutuubii mpyi a t́aa mà pyi kuruyo shuunni: 1 mp̄ii pi nyɛ pi nyɛ Izirayeli taare e mɛ, maa Girɛkiibii shɛɛnre yu, ná tire ti nyɛ pi nushɛɛnre ke; 2 mp̄ii pi nyɛ Izirayeli taare e maa Eburubii shɛɛnre yu ke. Mp̄ii pi à t̀̀ɛn cyeyi yabere e nàmpɔ̀nnte e ke, ɲgemu ká lyɛ ke, uru maha núr'a kàre Izirayeli kini i, ɲaha na ye Yahutuubii la mpyi pire puni sí ntò Izirayeli taare e. Mp̄ii pi à kwú Zheruzalɛmu i maa pi cyeebii yaha ke, pire lenkwucyeebii mpyi maha nt̀̀ɛn wani. Lire kurugo lenkwucyeebii nijyahamii mpyi na Girɛkiibii shɛɛnre yu.

⁸ Kile mpyi a ɲwɔ Ecyeni na sèl'e, maa síŋi kan u á. U mpyi maha kakyanhala karigii ná kacyeenŋii pyi sùpyire shwɔhɔl'e. ⁹ Nyɛ Kile Jwumpe kàlambage pi maha mpyi: «Bilibii ɲɲjahabii kàlambage» ke, Sirɛni kànhe shiinbii ná Alɛzandire kànhe shiinbii pìi mpyi a yîri kuru kàlambage e, mà bâra Silisi kùluni shiinbii pìi ná Azi shiinbii pìi na, ka tire sùpyire si mpa nàkaana pyi ná Ecyeni i. ¹⁰ Nka Kile Munaani mpyi a Ecyeni yyaha cù maa u pyi u u yákilifente jwumpe mpemu yu ke, pi nyɛ a jà a ɲwɔshwɔɔ ta puru na mɛ.

¹¹ Nyɛ lir'à pyi ke, ka pi i wyérenŋi tɛg'a sùpyire tà sòn a yaha Ecyeni na, ka pire si fin'a taha u na maa jwo: «Wuu à u jwumpe lógo, u à Kile túnntunŋiMusa ná Kile mɛge kèɛge.» ¹² Lir'à pyi ke, ka sùpyire ná kacwɔnribii ná Kile Saliyanŋi cyelentiibii lùgigii si yîri Ecyeni taan, maa u cyán a cù fànhe e, maa ɲkàre ná u e yukyaala kurunŋe yyére. ¹³ Pi mpyi a kàre ná kafinivinibii pìl'e mú, ka pire si fini na: «Ŋge nàŋi maha jwumpimpe yu Kileɲaarebage ná Musa Saliyanŋi na tèrigii puni i. ¹⁴ Wuu à lógo u ɲwɔ na na Nazarɛti kànhe shinŋi Yesu na sí n-pa Kileɲaarebage jya, si Kile túnntunŋi Musa làdaabii kèɛnŋɛ.»

¹⁵ Ka yukyaala kurunŋe shiinbii puni si yyahayi le Ecyeni i na wíi, mà u yyahe ɲya k'à pyi mu à jwo Kile mèlɛkenŋi wà wogo ki.

7

Ecyeni à Yahutuubii funŋɔ cwo Kile Jwumpe na

¹ Ka Kile sáragawwuubii ɲùŋufembwɔhe si Ecyeni pyi: «Nje pi na yu mu na ke, sèè wi la?» ² Ka u u

pi pyi: «Mii cìnmpyiibii ná mii tiibii, yii lógo na ɲwə na. Mà wuu tulyage Ibirayima yaha Mēzopotami k̀ini i, s̀inampe foon̄i Kile à uye cyêe u na mà u ta u sàha nt̄ēn Kyaran k̀anhe e m̄e. ³ Maa yi jwo u á na u fwooro u tupyenge e, u fwooro u k̀ini i, k̀ini uru sí n-cyêe u na ke, u raa sì lire e*. ⁴ Nȳe ka Ibirayima si ȳiri Kalide shiinbii k̀uluni i, maa ɲkàr'a sà nt̄ēn Kyaran k̀anhe e. U tun̄i kẁũɲkwooni k̀antugo, k̀ini i yii ɲȳe am̄e ke, ka Kile si u pyi u à núr'a pa naha. ⁵ Kile ɲȳe a mpyi a u m̄ege cyaga kan u á k̀ini i m̄e, ali cyaga nimbilere ɲȳe a mpyi a kan u á m̄e. ɲka Kile mpyi a ɲwə̄m̄ēni lwó u á na uru sí k̀ini kan u á, u kẁũɲkwooni k̀antugo, li mú sí n-pyi u t̀uluge wuu, mà li ta kuru can̄ɲke na, pyà ɲȳe a mpyi Ibirayima á m̄e. ⁶ Kile mpyi a yi jwo Ibirayima á na u t̀uluge sí n-pa n-pyi n̄amp̄on̄nte e k̀ini lab̄er'e, pi sí n-pyi bilii, pi sí pi kyérege yye ɲkwuu sicȳere (400) fun̄ɲ'i. ⁷ ɲka k̀ini shiinbil'á pi sí bilere pyi ke, uru Kile yabilin̄i u sí lire k̀ini shiinbii t̀un†. Lire k̀antugo pi sí n-ȳiri wani si mpa uru Kile p̄e naha ɲke cyage e. ⁸ Lire k̀antugo ka Kile si tunmbyara le ná Ibirayima e, maa ɲkwònn̄i pyi tire fyè̄ni. Lire kurugo Ibirayima à u jyan̄i Ishaka kwò̄n u canzege canmpyibaatanrewuuni. Ishaka mú à pa Yakuba ta ke, maa uru kwò̄n, ka Yakuba mú si wuu tulyeyi k̄e ná shuunn̄in̄i kwò̄n.

⁹ Wuu tulyeyi i, wà m̄ege na mpyi Yusufu, uru yin̄cȳege mpyi pi sanmpil'e, ka pi i u p̄ere, u à kàr'a sà mpyi biliwe Misira k̀ini i. ɲka Kile mpyi ná u e, ¹⁰ maa u shuu yyefuge karigii puni na. Kile mpyi a yákilifente kan u á, maa u kyaa pyi l'à táan Misira

* 7:3 Zhen̄ezi 12.1 † 7:7 Zhen̄ezi 15.13, 14

kìni saan̄ŋi Far̄on á, ka uru si u t̄iŋe Misira k̄ini ná u pyenge puni ñ̀ñ̄o na. ¹¹ Nȳe ka katibw̄o si mpa ñ̄cwo Misira k̄ini puni ná Kana k̄ini puni na. Sùpyire mpyi na ñ̄kyaali s̄è'è. Wuu tulyeyi mpyi na ñ̄jyì taa na lȳi m̄e. ¹² Yakuba à pa lógo na ñ̄jyì na wá na ntaa Misira k̄ini i ke, maa wuu tulyeyi tun pi toñ̄cyiige e pi sà wà shw̄o, pi a ma. ¹³ Nȳe pi à pa shà pi tozh̄onwoge na sùman̄ŋi tashw̄oge e ke, ka Yusufu si nta a uye cȳe u c̄impyiibii na. Lir'à pyi ke, ka Far̄on si nta a Yusufu c̄impyiibii c̄e. ¹⁴ Lire k̄antugo ka Yusufu si pi tun pi à k̄ar'a sà u tun̄ŋi Yakuba ná u pyenge shīinbii lw̄ó mà pa. Pi shīin beetaanre ná k̄e ná kan̄kuro (75) pi mpyi. ¹⁵ Lire pyiñ̄kanni na, Yakuba à k̄are Misira k̄ini i. Wani u à kw̄û, mà bâra wuu tulyeyi san̄ŋyi na mú. ¹⁶ Ibirayima mpyi a fann̄ke ñ̄kemu shw̄o Kyam̄ori jyaabil'á Sik̄emu k̄anhe e ke, ka pi i pi buwuubii tug'a k̄ar'a sà ntò wani kuru fann̄ke e.

¹⁷ Nȳe ñ̄w̄om̄eni Kile mpyi a lw̄ó Ibirayima á ke, lire tèefun̄ñ̄on'à pa na byanhare ke, ka wuu shīŋi si mpa ñ̄yaha maa mp̄e Misira k̄ini i. ¹⁸ Pi à kw̄oro Misira k̄ini i fo mà sà n̄o saan̄ŋi wà u t̄i na. Uru saan̄ŋi ñ̄ȳe a mpyi a yafyin c̄e Yusufu kataanmpe e m̄e. ¹⁹ Uru saan̄ŋ'à wuu shīŋi sùpyire kȳerege cw̄ore e. U mpyi maha pi pyi pi i pi pyiibii lw̄úu na wàa, bà pi si mpyi s'a ñ̄kw̄ú m̄e. ²⁰ Lire t̄eni i Kile t̄unntun̄ŋiMusa à si. U lem̄e mpyi a ñ̄w̄o, u kyaa mpyi a táan Kile á, ka u sifeebii si u ñ̄w̄o ȳiŋȳe taanre fun̄ŋ'i bage e maa u ñ̄w̄o caa. ²¹ U à pa ñ̄w̄o jà, ka pi i u yige bage e ke, ka saan̄ŋi Far̄on pworon̄ŋi si u lw̄ó na bȳi mu à jwo u yabilin̄ŋi jya wi. ²² Lire pyiñ̄kanni na, yaaga maha yaaga

na Misira k̀ini shiinbii mpyi a taanna ke, Musa mpyi a taanna yire puni na. F̀anhe na mpyi u jwumpe ná u kapyiinŋkii puni i. ²³ Nye Musa sh̀in'̀a pa ǹo yyee beeshuunni na ke, u c̀inmpyiibii pi nyɛ Izirayeli shiinbii ke, ka u u li lwó uye funŋ'i si sà fwo ro pi na. ²⁴ U à sà ǹo wani mà sà Misira shinŋi wà ta u u u c̀inmpworonŋi wà bẁun, ka Musa si u c̀inmpworonanŋi shẁo maa u ŋkoonŋi wẁu fo mà Misira shinŋi bò. ²⁵ Musa mpyi na s̀onŋi na lire mpyinŋi sí uru c̀inmpyiibii pyi pi li cè na Kile na sí pi yige bilere e uru cye kurugo, ŋka u c̀inmpyiibii nyɛ a jà a yi yyaha cè mɛ. ²⁶ Kuru canŋa ǹumpanŋa, ka Musa si sà u c̀inmpyiibii pii shuunni ta pi i nt̀unni, ka u u wá na ŋcaa si pi jwo nde piye e maa jwo pi á “Yii na nyɛ c̀inmpyii, ŋaha kurugo yii nyɛ na nt̀unni ye?” ²⁷ Nge u mpyi na u shinŋeɛŋi bẁun ke, ka uru si Musa ŋɔɔŋ'a wà maa jwo: “Joofo u à mu t̀iŋe mà pyi wuu ǹunfuoonŋi ná wuu yukyaanŋi ye? ²⁸ Bà mu à Misira shinŋi bò tanjaa mɛ, taha amuni mu la nyɛ si mii bò†?” ²⁹ Nàŋ'̀a puru jwo ke, ka Musa si fè a kàre Madiyani k̀ini i. Maa ceewe f̀uru wani maa p̀unampyire shuunni ta u na.

³⁰ Nye yyee beeshuunni k̀antugo, canŋka mà Musa yaha Sinayi ŋanŋke byanham'i, ka Kile m̀elɛkɛŋi wà si uye cyèe u na, nage mpyi na ŋi tahe ŋkemu na ke, kuru funŋke e. ³¹ Musa à lire ŋya ke, ka li i u k̀akyanhala. Ka u u file ku na si ku yaa ŋgí, ka Kafoonŋi Kile si u pyi ³² “Mii u nyɛ mu tulyeyi Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kilenŋiŋ.” Ka Musa si fyá fo na ŋcyèenni, u saha nyɛ a ŋen'a ku wíi mɛ. ³³ Nye ka Kafoonŋi si u pyi “Ma tanhanŋyi

† 7:28 Ekizodi 2.14 § 7:32 Ekizodi 3.6

wwû ma tooyi na, ƚaha na ye cyage e mu à yyére amε ke, kuru na nyε Kile wogo. ³⁴ Yyefuge e mii shiinbii nyε Misira k̀ini i ke, mii à kuru nya, mii à pi parage lógo mú. Mii à t̀g'a pa si mpa pi ǹuŋo wwû bilere e. Nyε numε, mii sí mu tun Misira e*.”

³⁵ Nyε Izirayeli shiinbii mpyi a cyé Musañi ŋgemu na, maa u pyi “Jofoo u à mu t̀ŋε mà pyi wuu ǹuŋufooŋi ná wuu yukyaan̄i ye?” ke, uru Musañi Kile à tun u à sà mpyi pi ǹuŋufooŋi, si pi yige bilere e, Kile mèlεkεŋi u à uye cyéε u na tahe nage woge e ke, uru mèlεkεŋi cye kurugo. ³⁶ Uru Musañi u à pi yige bilere e Misira e, maa kakyanhala karigii ná kacyeen̄kii pyi Misira k̀ini ná Sumpe Lwøhe Niyage ná síwage e yyee beeshu-
unni fun̄ŋ'i. ³⁷ Uru Musañi ninuŋi mú u à yi jwo Izirayeli shiinbil'á na, bà Kile à uru tun ε, amuni Kile sí n-pa t̀unntun̄o yige pi shiŋi i uru fiŋε†. ³⁸ Mà s̀uypyire yaha t'à bínni síwage fun̄ŋke e, Kile Mεlεkεŋi u mpyi na yu Sinayi ƚan̄ke ƚuŋ'i ke, uru Musañi ninuŋi u mpyi uru Mεlεkεŋi ná wuu tulyeyi shwøhøl'e. U à jwumø báraga wumø jwo u á, ka u u pu jwo wuu á. ³⁹ N̄ka wuu tulyeyi nyε a ƚεε puru jwumpe na mε, pi à pu cyé maa s̀øn̄ŋi si núru s'a wá Misira k̀ini i. ⁴⁰ Ka pi i Arøn pyi “Yasun̄ŋyi yà yaa ƚjemu yi sí wuu yyaha c̀u ke, ƚaha na ye Musañi u à pyi ƚan̄uŋo mà wuu pyi wuu à fworø Misira e ke, yaage k'à u ta ke, wuu nyε a c̀ε mε‡.” ⁴¹ Nyε cyire canmpyaagil'e, ka pi i nunaga yaa mà pyi kacyiin, maa kuru sunni. Kuru nunage pi à yaa ná pi yabilimp̄ii cyeyi i ke, maa kuru kataanni

* **7:34** Ekizodi 3.5, 7, 8, 10 † **7:37** Duterenømu 18.15, 18 ‡ **7:40** Ekizodi 32.1

pyi. ⁴² Nyε ka Kile lùuni si yîri, maa kàntugo wà pi á, maa pi yaha pi i nìnyinji yaayi pêre mu à jwo bà Kile tùnntunŋi wà mpyi a yi séme Kile Jwumpe Semenji i na

“Yii Izirayeli shiinbii, yatɔ̀re yii à pyi sáraga, mà bára sárayi yii à wwû yyeegii beeshuunninji funŋ'i

mà yii yaha síwage e ke, taha mii á yii à yire wwû la?

Mii á bà yii à yire wwû mà dε!

⁴³ Yii yasunŋke mege ku nyε Mɔ̀lɔ̀ki§ ke, kuru u vaaŋke bage yii à tug'a kàre.

Mà bára lire na, woni mege ku nyε Erefan ke, lire shinji yii à yaa na mpêre.

Lire e ke mii sí yii cû n-kàre fo Babilɔ̀n kàntugo*.”»

⁴⁴ Nyε Ecyeni à puru jwumpe taha a kwò ke, maa jwo: «Mà wuu tulyeyi yaha jani na síwage e, tunmbyaare vaaŋke bage na mpyi pi á. Kuru bage mpyi maha li cyêe na Kile na nyε ná pi e. Kile mpyi a yaaŋkanni ndemu cyêe Musa na ke, lire yaaŋkanni na u mpyi a ku yaa. ⁴⁵ Lire kàntugo lyeŋwage ku mpyi a taha wuu tulyeyi woge na ke, ka u u kuru bage kan pir'á. Kìni shiinbii Kile mpyi na sí n-kàrɔ̀ n-yige si li kan Izirayeli shiinbil'á ke, ka Zhosuwe si pi yyaha cû mà kàre lire kìni i ná kuru bage e. Tunmbyaare vaaŋke bag'à kwôro wani pi á fo mà sà nɔ̀ saanŋi Dawuda tìnji na.

§ 7:43 Aməriti shiinbii yasunŋke mege ku nyε kure. Kuru yasunŋke kyal'à pɛn Kile á mà tòro yasunŋyi sanŋyi na. Ku téesunni i, nàŋkopyire ku maha mpyi pi i ŋkaan k'á sáraga. (Levitiki 18.21; 20.2-5; 1 Saanbii 11.7; 2 Saanbii 23.10; Zheremi 32.35). * 7:43 Aməsi 5.25-27

46 Dawuda kyaa mpyi a táan Kile á, ka u u li cya Kile á si бага faanra u á, uru ngemu u nyε Yakuba u Kilenji ke. 47 Nka saanji Solomani u mpyi Dawuda jyanji ke, uru u à pa mpyi kuru bage faanrafoonji.

48 Nka wuu à yaa wuu li cè na nìnyinji u Kilenji nyε na ntèn sùpyanji bafanrage e mε, bà Kafoonji Kile à yi jwo u tùnntunji wà cye kurugo mε, na

49 “Nìnyinji u nyε mii saanre yatεεnƷke, nìƷke sí nyε mii tooyi tayahage.

Bage Ʒkire yii saha sí n-jà n-faanra mii á, kuru si mpyi mii taƷƷke ye?

50 Mii cyεge bà k'à yire yaayi puni yaa mà†?”»

51 Nyε Ecyeni à puru jwumpe taha a kwò ke, maa jwo: «Yii à kwòn, Ʒka yii à yii zòompii ná yii nìnyigigii tò Kile yini yyaha na, maa Ʒcyé Kile Munaani na. Yii à pyi yii tulyeyi fiige. 52 Yii tulyey' à Kile tùnntunmpii puni kyérege. Nge u à sàa tíi ke, mpíi pi à uru mpanji kyaa jwo ke, pi à pire bò. Numε, ka yii i núr'a pa wwú uru sùpyanji nintiinji Ʒwòh'i mà bò. 53 Yii pi à Kile Saliyanji ta Kile mèlεkεεbii cye kurugo ke, yii nyε a Ʒεε na uru Saliyanji kurigii Ʒaare mε.»

Ecyeni bonƷkanni

54 Yukyaabil' à yire lógo ke, ka pi lùgigii si yîri fo mà tatεεnge fô pi na Ecyeni kurugo. 55 Nka mà Ecyeni yaha u à Ʒî Kile Munaani na, u à yyaha yîrig'a le nìnyinji i, mà Kile sinampe Ʒya, maa Yesu Ʒya u à yyére Kile kàniƷε cyεge na, 56 ka u u pi pyi: «Yii lógo, mii naha nìnyinji Ʒya u à múgo, Supyanji Jyanji s' à yyére Kile kàniƷε cyεge na.»

† 7:50 Ezayi 66.1-2

⁵⁷ Nye Ecyeni à puru jwo ke, ka pi i ñkwúulo fànha na, maa pi niŋgyigigii tò, maa ñkàr'a sà bôgoro u na, ⁵⁸ maa u cû a yige kànhe kàntugo yyére, maa sà u wà ná kafaayi i mà bò. Mpii pi à fin'a taha u na ke, pire mpyi a pi vaaŋtinŋyi wwû a kan nàŋjiŋi wà á, uru mege na mpyi Soli.

⁵⁹ Mà pi yaha pi i Ecyeni wàa ná kafaayi i, u à Kile ñáare na: «Kafoonji Yesu, mii sí na múnaani kan mu á!» ⁶⁰ Maa niŋkure sín maa jwo fànha na: «Kafoonji, ma hà nde kapiini fwooni tò pi na me!» U à puru jwo ke, ka u múnaani si fworu u e.

8

Soli à dánafeebii kyérege

¹ Soli mú mpyi a ñee Ecyeni mbòŋi i. Kuru canŋke, ka pi i li jwɔ cû na Zheruzalemu kànhe dánafeebii kyérege sèe sèl'e. Kuru yyefuge mpèeŋi kurugo, tũntunmpii baare e, dánafeebii puni mpyi a caala mà kàre Zhude kùluni ná Samari wuuni i. ² Mpii pi mpyi na fyáge Kile na ke, ka pire pìi si Ecyeni lwó a kàr'a sà ntò, maa u kwùŋi yameeni sú sèl'e.

³ Soli sí wi ke, uru mpyi a sàa uye pwɔ si dánafeebii kurunke shi tò. U mpyi maha jyè pyenyi i, maa dánafeebii, nambaabii bàra cyeebii na, maa pire cwôre na sà na leni kàsuni i.

Filipi na Jwumpe Nintanmpe yu Samari kùluni i

⁴ Nye dánafeebii pi mpyi a fê a yîri Zheruzalemu kànhe e ke, pire mpyi na ñaare na màre na Jwumpe Nintanmpe yu. ⁵ Pire e, wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Filipi, ka uru si ñkàre Samari kànhe e mà sà na Kile Niŋcwɔnrɔŋi kyaa yu sùpyir'á. ⁶ Kakyanhala karigiï Filipi mpyi na mpyi kànhe

shiinbii sí i cyi ɲaa marii cyi kyaa núru ke, cyire mpyi a pi puni pyi pi a ɲiŋgyigigii pɛɛ sèl'e maa u jwumpe núru. ⁷ Filipi mpyi na jínacyaanbii ɲiɲyahamii jínahii kòre na yige pi e. Pire jínabii mpyi maha ɲkwúuli fànha na maa fwore pifeebil'e. U mpyi na supyimuruyo ɲiɲyahaya ná dìshiyifée ɲiɲyahamii cùŋi. ⁸ Lire mpyi a pyi kuru kànhe shiinbil'á funntanga nimbwòhò.

⁹ Nyɛ nàŋi wà na mpyi wani kuru kànhe na, uru mɛge na mpyi Simò. U mpyi maha jinamahare pyi, u kapyiinŋkii mpyi maha Samari kùluni shiinbii puni kàkyaanhala. U mpyi a uye pyi shinbwo. ¹⁰ Shinbwo bàra shinbilere na, sùpyire puni mpyi a ɲɛɛ u á. Pi mpyi maha ɲko na: «Kile sífente ti ɲyɛ sífente nimbwòore ke, tire ti ɲyɛ ɲge nàŋ'á.» ¹¹ Pi puni mpyi a ɲɛɛ u á, ɲaha na yɛ mà lwó fo tèemòni i, u mpyi a pi tɛgɛɛ ta ná u jinamahare karigil'e.

¹² Nyɛ Jwumpe Nintanmpe Filipi à jwo pi á Kile Saanre ná Yesu Kirisita kyaa na ke, ka pi i dá puru na, maa batize, nò bàra ceewe na. ¹³ Ka Simò mú si dá puru jwumpe na, maa batize, maa ɲkwôro Filipi taan. Kakyanhala karigii ná kacyeenŋkii u mpyi na ɲaa cyi i mpyi ke, cyire mpyi a u bilibili.

¹⁴ Yesu tùnntunmpii pi mpyi a kwôro Zheruzalemu kànhe e ke, pir'à lógo na Samari kànhe shiinbii pìi na wá a dá Kile jwumpe na ke, ka pi i Pyeri ná Yuhana tun pi á. ¹⁵ Pyeri ná Yuhana à nò Samari kànhe e ke, maa Kile ɲáare dánafeebil'á, bà pi si mpyi si Kile Munaani ta mɛ. ¹⁶ ɲaha na yɛ Kile Munaani mpyi na sàha ɲkwò a tîge pi ɲun'i mɛ, pi mpyi a batize kanna Kafoonji Yesu mɛge na. ¹⁷ Nyɛ ka Pyeri ná Yuhana si pi cyeyi taha pi ɲùɲyi

na, ka Kile Munaani si jyè pi e.

¹⁸ Nyε Simɔ à tũntunmpii nya pi à pi cyeyi taha dánafeebii na, ka Kile Munaani si jyè pi e ke, ka u u wyéεε ƚwɔ jya Pyεri ná Yuhana á, ¹⁹ maa pi pyi: «Yii kuru fànhe kà kan na á mú, bà li si mpyi mii aha na cyεge taha shin maha shin ƚùŋke na ke, Kile Munaani si jyè urufol'e mε.»

²⁰ Ka Pyεri si u pyi: «Ná mu sí naha na sɔnɔŋi na Kile màkange maha jà a shwɔ wyéεεŋi na, mu ná ma wyéεεŋi puni u kèεge siƚcyan. ²¹ Mu nàzhan ƚyε a sɔi nde kani i mε, ƚaha na yε mu zòŋi ƚyε a ƚwɔ Kile yyahe taan mε. ²² Ma toronƚkanni kèεnɔŋe, ma a ma sɔnɔŋƚkanni nimpɔiini yaha, ma a li ƚáare Kile á, kampyi li sí n-jà n-pyi, u u li yàfa ma na. ²³ Naha kurugo yε mii naha a li ƚya mu i, na mu a ƚɔŋyɔpεεnni na, maa mpyi biliwe kapegigii mpyiŋi kàmpanƚke na.»

²⁴ Nyε ka Simɔ si Pyεri ná Yuhana pyi: «Yii yabilimpɔi pi Kafoonɔ ƚáare na á, ƚje yii à jwo ke, bà u si mpyi si mii shwɔ yire puni na mε.»

²⁵ Pyεri ná Yuhana à Kafoonɔ kani ná u jwumpe jwo sùpyir'á mà kwò ke, maa núru na ƚkèεge Zheruzalemu kànhe e. Pi niƚkaribii mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu Samari kùluni kànyi niƚyahaya na, na ƚkèεge.

Filipi ná Ecwopi kɔni shinɔŋi kani

²⁶ Ka Kafoonɔ Kile mèlεkεŋi wà si Filipi pyi: «Yîri maa sɔ wòro kùl'e yyéε kàmpanƚke na. Kuni l'à yîri Zheruzalemu kànhe e mà kàre Gaza kànhe e, ná wà saha ƚyε na ntùuli l'e mε, ma a lire lwó.»

²⁷ Ka Filipi si ntíl'a yîr'a kàre. U niƚkareŋi, ka u u bê ná Ecwopi kɔni shinɔŋi w'e, u à yîri Kile tapeenƚke e

Zheruzalemu i. Uru nàŋi na mpyi fànhafembwòhò. Saancwoŋi u mpyi Ecwopi kìnì jùŋò na, ná u mɛge mpyi Kandasi ke, uru u mpyi uru saancwoŋi nàfuuŋi puni tabegege jùŋò na. ²⁸ U mpyi a núru na ñkèege pyenge. U mpyi a tèn u shonge wòtoroŋi funŋke e maa Kile tùnntunŋi Ezayi Semɛŋi kâlali.

²⁹ Ka Kile Munaani si Filipi pyi: «File ñge wòtoroŋi na.» ³⁰ Ka u u fê a file wòtoroŋi na, mà sà Ecwopi shinŋi ta u u cyage kà kâlali Kile tùnntunŋi Ezayi sémeŋi i. Ka u u u pyi: «Cyage mu ñye na ñkâlali amɛ ke, mu à ku yyaha cè la?» ³¹ Ka u u Filipi pyi: «Di mii sí ku yyaha cè, ná wà bà u a ku yyaha jwo mii á mà ye?» Maa li cya Filipi á na u dùg'a tèn uru ñkere na wòtoroŋi juŋ'i. ³² Ka u u dùg'a tèn u ñkere na. Cyage u mpyi na ñkâlali ke, kuru ku ñye:

«U à pyi mu à jwo mpàŋi pi à cù na ñkèege taboŋke e ke,

mu à jwo mpàŋi u ñye u ñye na yu u shire kwɔnfeebii cye e mɛ.

U ñye a yafyin jwo mɛ.

³³ U à uye tírige, ñka pi ñye a tanga kan u á mɛ.

Ná pi à u shi tò ñke ñŋke na,

di wà sí n-jà u tùluge kyaa jwo n-jwo ye*?»

³⁴ Ka nàŋi si Filipi pyi: «Jofoo kyaa Kile tùnntunŋi ñye na yu amɛ ye? U yabiliŋi laa, wabere? Mii na mu ñáare, ma a yi yyaha jwo na á.» ³⁵ Ka Filipi si jwumpe lwó, maa uye tígile kuru takalage na, Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tí ná Yesu i ke, maa puru fínin'a jwo u á. ³⁶ Mà pi ñiŋkaribii yaha, pi à sà nò lwòhe kà na, ka nàŋi si u pyi: «Lwòhe ku ñke

* **8:33** Ezayi 53.7, 8

dε, mii sɪ n-jà batize mà?» [³⁷ Ka u u jwo: «Mu aha dá Yesu na ná ma zòmbilini puni i, mu sí n-jà batize.» Ka u u pyi: «Mii à dá li na na Yesu Kirisita u nyε Kile Jyaŋi.»] ³⁸ Nyε ka u u wòtoroŋi yyéεŋε, ka pi i ntíge lwøhe e, ka Filipi si u batize. ³⁹ Pi à fworowøhe e ke, ka Kafoonji Kile Munaani si Filipi lwó a yîri nàŋi taan, u saha nyε a u nya mε, ka u funntanga wuŋi si kuni lwó na ŋkèεge.

⁴⁰ Filipi wi ke, ka uru si sà uye ta Azoti kànhe e, maa yîri wani mà kàre Sezare kànhe e. U ninƙareŋi Sezare e, kànha maha kànha na u à tòro ke, u à Jwumpe Nintanmpe jwo yire puni na.

9

Soli à dá Yesu na pyiŋkanni ndemu na ke

¹ Nyε lire tɛni i Soli saha mpyi a uye pwø Kafoonji Yesu cyelempyiibii vùguroŋi na. U mpyi maha ŋko na uru ká pi ŋgemu ta ke, na uru sí urufoo bò. Canŋka ka u u ŋkàre Kile sáragawwuubii ñùŋufembwøhe pyεnge e, ² maa sà yi jwo u á na u sémii yaa u kan ur'á. U la mpyi si sà pire sémɛbii kan Kile Jwumpe kàlambayi ñùŋufeebil'á Damasi kànhe e, bà li si mpyi, nò bàra ceewe na, u aha shin maha shin ta u à jyε Yesu kuni i ke, si urufoo pwø s'a ma Zheruzalemu kànhe e mε.

³ Mà u ninƙareŋi yaha, u à sà byanhara Damasi kànhe na ke, ka bèεnmε si mpâ'l'a yîri ñiŋyiŋi na mà pa u kwûulo. ⁴ Ka u u ŋcwo ñiŋke na, ka meɟwuu si fworowøhe na: «Soli, Soli, ñaha kurugo mu nyε na mii kyérege yε?» ⁵ Ka u u jwo: «Jofoo u nyε mu yε, ñùŋufoonji?» Ka meɟwuuni si núr'a fworowøhe maa jwo: «Mii u nyε Yesu, mii mu nyε na ŋkyérege. ⁶ Numε,

yîri ma a sì kàñhe funŋke e, nde mu à yaa mu u pyi ke, pi sí lire jwo mu á wani.»

⁷ U kùsheŋɛbii fyagara wuubii mpyi a yyére jwumɔ baa, pi mpyi na jwumpe núru, ŋka pi mpyi na sùpya naa mɛ. ⁸ Ka u u yîr'a yyére, u nyiigii mpyi a múgo, ŋka u mpyi na naa cyi e mɛ, ka pi i u cú cyege na mà kàre Damasi kàñhe e. ⁹ U à canmpyaa taanre pyi, u nyɛ na naa mɛ, u nyɛ na lyî mɛ, u nyɛ na byii mɛ.

¹⁰ Nyɛ Yesu cyelempyanɔ wà na mpyi Damasi kàñhe e, uru mɛge na mpyi Ananiyasi, ka Kafoonɔ si uye cyêe uru na maa u pyi: «Ananiyasi!» ka u u jwo: «Mii u ŋge, Kafoonɔ.» ¹¹ Ka Kafoonɔ si jwo: «Pyɛnkuunɔ pi maha mpyi kuntiige ke, yîri ma a kuru lwó, ma a sì Zhuda pyɛnge e. Tarisi kàñhe shinɔ mɛge pi maha mpyi Soli ke, ma a sà uru yibige pyi. U numɛ wunɔ na nyɛ Kileŋarege na. ¹² Mà u yaha Kileŋarege na, u à mu Ananiyasi nya, mu à jyè bage e, ma a ma cyeyi taha u na, bà u si mpyi si núru s'a naa mɛ.»

¹³ Ka Ananiyasi si jwo: «Ei Kafoonɔ! Mu wuubii pi nyɛ Zheruzalɛmu i ke, kyéregenƙanni na ŋge nàŋ'à pire kyérege ke, shinnyahara à lire jwo mii á. ¹⁴ Kile sáragawwuubii nùŋufeebil'à kuni kan u á naha wuu yyére, na u aha shin maha shin ta u u mu mɛge yiri ke, u u pifeɛe cú a pwɔ.»

¹⁵ Ka Kafoonɔ si Ananiyasi pyi: «Ta sì, naha na yɛ mii à ŋge nàŋi cwɔɔnrɔ, bà u si mpyi s'a báare mii á, si mii mɛge cyêe supyishinɔ sanɔ ná pi saanbii ná Izirayɛli shiinbii na mɛ. ¹⁶ Yyefuge k'à yaa ku u ta mii mɛge kurugo ke, mii yablinɔ sí kuru cyêe u na.»

17 Nyɛ ka Ananiyasi si yîr'a kàrɛ, maa sà jyè bage e, maa u cyeyi taha Soli na, maa jwo: «Mii cìmpworonaji Soli, Kafoonji Yesu u à uye cyêe mu na mà mu nimpanji yaha kuni na ke, uru u à mii tun mu á, bà mu si mpyi si núru s'a jaa, Kile Munaani si mu jî mɛ.»

18 Ka yaayi yà si ntíl'a fworɔ Soli jyiigil'e fyákwooyo fiige, mà cwo jùŋke na. Ka u u núru na jaa, maa yîri, ka pi i u batize. 19 Lire kàntugo ka pi i njyì kan u á, ka fànhe si jyè u e. Yesu cyelempyiibii pi mpyi Damasi kànhe e ke, ka u u canmpyaa pyi pire taan.

Soli à Jwumpe Nintanmpe sîi na yu

20 Ka Soli si ntíl'a li jwɔ cû na yi yu Kile Jwumpe kàlambayi i, na Yesu u nyɛ Kile Jyani. 21 Mpii pi mpyi na u jwumpe núru ke, ka pire puni kakyanhala wuubii si wá na ŋko: «Taha ŋge nàŋi bà u mpyi maha Yesu mɛge yerefeebii kyérege Zheruzalɛmu kànhe e mɛ? U kapani jùŋke bà ku mpyi naha, si mpa tire sùpyire shiŋi cû si pi pwɔ si raa sî Kile sáragawwuubii jùŋufeebii yyére Zheruzalɛmu i mà?»

22 Nyɛ Soli jwumpe mpyi a li jwɔ cû na sùpyire yákilibii kêɛŋi. Yahutuubii pi mpyi Damasi kànhe e ke, li mpyi a pire bilibili, fo pi sàha mpyi a niŋjwuyo cè mɛ, u mpyi maha yi fíniŋi na yu pi á na Yesu u nyɛ Kile Niŋcwɔnrɔŋi.

23 Nyɛ tɛr'à pyi ke, ka pi i bê li na, maa li lwó piye funŋ'i si Soli bɔ. 24 Ŋka kuru vùnŋke pi à pwɔ Soli na ke, u à pa fworɔ kuru jwɔhɔ na. Pi mpyi na kànhe tajyijwɔyi puni kàanmucaa pílaga bâra canŋa na, bà pi si mpyi si u ta mbò mɛ.

²⁵ Canƙa numpilage e, ka Soli cyelempyiibii si u le shàhala funƙ'i, maa mεere pwɔ li na mà yige káanƙe kàntugo, bà u si mpyi si shwɔ mε.

²⁶ Ka Soli si ƙkàre Zheruzalemu i. U à nɔ wani ke, ka u la si mpyi si jyè Yesu cyelempyiibii kurunƙe e, ƙka pi puni mpyi na fyáge u na. Pi nyε a mpyi a dá li na na Soli na nyε sèenji na Yesu cyelempya mε.

²⁷ Barinabasi sí wi ke, ka uru si ƙkàre ná Soli i Yesu túnntunmpii yyére. Mà Soli niƙkarenji yaha Damasi kànhe e, nyanƙanni na u à Kafoonji nya mà u yaha kuni na ke, ná jwuƙanni na Kafoonji à jwo ná u e ke, ná pyinƙanni na Soli à Yesu mεge finin'a jwo fyagara baa Damasi kànhe e ke, ka Barinabasi si yire puni yyaha jwo túnntunmpil'á. ²⁸ Mà lwó lire tènì na, ka Yesu túnntunmpii si nyε Soli na, ka u u wá na sì na Jwumpe Nintanmpe yu Kafoonji Yesu mεge na fyagara baa Zheruzalemu kànhe e, marii ma. ²⁹ Yahutuubii pi mpyi na Girekiibii shεenre yu ke, u ná pire mpyi maha Kafoonji kani nàkaante pyi, ƙka pire mú mpyi na pyinƙanna caa si u bò. ³⁰ Dánafeebii sanmpil'à yire lógo ke, maa u tùugo Sezare kànhe e. Lire kàntugo maa u yaha u à kàre Tarisi kànhe e.

³¹ Nyε mà lwó lire tènì na, dánafeebii pi mpyi Zhude ná Galile ná Samari kùligil'e ke, ka pire puni si yyenƙe ta. Pi mpyi maha piye tère, maa jaare Kafoonji yyahafyagare e. Kile Munaani mpyi a pi pyi pi i sì yyaha na Kile kuni i, là sí i bārali pi nyahaƙi na.

Pyeri à Tabita buwuƙi nè

³² Pyeri mpyi maha jaare na màre kìnì yyaha kurugo, maa dánafeebii kàanmucaa. Canƙa dánafeebii pi mpyi Lida kànhe e ke, ka Pyeri si ƙkàr'a sà fwordo

pire na, ³³ mà sà nàŋi wà ta u à yye baataanre pyi yampe tasinnage e. Uru nàŋi mēge mpyi Ɛnɛ. U mpyi a mûruŋɔ. ³⁴ Ka Pyeri si jwo: «Ɛnɛ, Yesu Kirisita à mu cùuŋɔ, yîri ma a ma yasinninŋke yaa may'á.» U à yire jwo ke, ka Ɛnɛ si ntíl'a yîri. ³⁵ Lida ná Sarɔn kànyi shiinbii pun'à lire nya ke, ka pi i piye kan Kafoonjii á.

³⁶ Nyɛ ceenji wà na mpyi Zhope kànhe e, cyelempya u mpyi u wi, u mēge mpyi Tabita. Kuru mēge ku nyɛ Girɛkiibii shɛɛnre e: «Dorokasi» kuru nywàhe ku nyɛ: «Cɛŋke». Uru ceenji mpyi maha kacɛnŋkii pyi tɛrigii puni i, maa fòŋɔfeebii tɛre.

³⁷ Mà Pyeri yaha Lida kànhe e, ka yama si Tabita ta cyire canmpyaagil'e, ka u u ŋkwû. Ka pi i u buwuŋi wili, maa u lwó a sà yaha batɔnge nìnyibabilini l'e. ³⁸ Lida kànhe ná Zhope kànhe laage mpyi a tɔn mɛ. Cyelempyiibii pi mpyi Zhope kànhe e ke, pir'à lógo na Pyeri na nyɛ Lida kànhe e ke, ka pi i shiin shuunni tun pi sà u jáare, na u pa numɛ sasa. ³⁹ Nyɛ pi à sà tũnnture jwo ke, ka Pyeri si ntíl'a yîr'a kàre ná pi e. U à nɔ wani ke, ka pi i dùgo ná u e batɔnge nìnyibabilini i. Lenkwucyeebii pi mpyi wani ke, ka pire puni mɛsuwuubii si file u na. Vãanntinmpyɛɛre ná vãanntinmbwoyi Tabita mpyi a yaa pi á mà u yaha shì na ke, maa yire cyêe Pyeri na. ⁴⁰ Ka u u sùpyire puni yige ntàani na, maa ninŋkure sín nìŋke na, maa Kile jáare. Lire kàntugo maa yyahe kɛɛnŋe buŋi yyére maa jwo: «Tabita, yîri!» Ka u u nyiigii múgo. U à Pyeri nya ke, maa yîr'a tɛɛn. ⁴¹ Ka Pyeri si u cù cyɛge na, maa u tɛge, ka u u yîri. Lire kàntugo ka Pyeri si lenkwucyeebii ná Kile wuubii sanmpii yyere, maa Tabita nyii wuŋi

cyêe pi na. ⁴² Zhope shiinbii pun'à lire kani lógo. Ka pi nijyahamii si mpa dá Kafoonji na. ⁴³ Ka Pyeri si ntèen mà tère nimbwoo pyi Zhope e, seefanhañi wà pyenge*.

10

Pyiñkanni na Kile à Pyeri taanna Jwumpe Nintanmpe njwuñi na supyishiji sanñ'á ke

¹ Nàñi wà na mpyi Sezare kànhe e, uru mege mpyi Kòrinèyi. Òromu sòrolashiibii yyaha yyére shinñi wà u mpyi u wi. Sòrolashiibii kurunke ñùñò na u mpyi ke, pi mpyi maha kuru mege pyi Itali sòrolashikurunke. ² U ná u pyenge shiinbii mpyi a piye pwò sèl'e Kile na, maa mpyi ná Kile yyaha fyagare e. U mpyi maha Yahutuubii fòñòfeebii tère sèl'e, u mpyi maha Kile ñáare tèrigii puni i.

³ Nyé canñka yàkonñ*, mà u yaha u bage e, ka Kile mèlekèñi wà si uye cyêe u na, maa u pyi: «Kòrinèyi!» ⁴ Ka Kòrinèyi fyagara wuñi si yyahe yîrig'a le mèlekèñi i, maa jwo: «Nùñufoonji, ñaha shi ye?» Ka mèlekèñi si u pyi: «Kileñareyi mu nyé na mpyi, maa fòñòfeebii tère ke, yir'à pyi sáraga nùguntanga wugo fiige mà nò Kile na. ⁵ Numé, ma shiinbii pi yaha pi shà Zhope kànhe e, nàñi mege ku nyé Simò, ná pi maha u pyi Pyeri ke, pi i sà uru yyere. ⁶ U à tírige seefanhañi wà yyére, uru mege

* **9:43** Yahutuubil'á, shinñi u nyé na yatòre seeyi báare ke, urufoo maha ñwóhò Kile á, u mú sà n-jà n-file Kile na me. Puru funñke e, Pyeri u nyé Yahutu ke, mu aha uru ñya u à ñen'a kàre seefanhañi Simò pyenge e, lir'à li cyêe na u sòñòñkanni na ñkèenñi. * **10:3** Yahutuubii yàkonñke Kileñarege tèni li mpyi li li.

mú na nyε Simə. U bage na nyε suumpe lwəhe n̄wəge n̄a.»

⁷ Nyε m̄l̄ek̄eŋ' à puru jwumpe jwo a kwə maa ŋkàre ke, ka K̄or̄ineyi si u báarapyibii p̄li shu-
unni yyere, s̄òrolashiŋi u mpyi na fyáge Kile na u
s̄òrolashikuruŋke e ke, mà bâra uru na. ⁸ Jwumpe
m̄l̄ek̄eŋi à jwo u á ke, maa puru puni jwo pi á, maa
pi tun Zhope kànhe e.

⁹ Kuru canŋa n̄ump̄anŋa, pire shiin taanreŋ' à
kàr'a sà byanhara Zhope kànhe na mà canŋke yaha
n̄ùŋə niŋi i ke, ka Pyeri si dùgo bage k̄at̄anŋke na,
maa Kile n̄áare. ¹⁰ Kateg' à pa u ta ke, ka u u jwo
na uru sí n-lyí. Mà pi yaha pi i yalyire sore u á, ka
Kile si kani là cyêe u na. ¹¹ Ka u u n̄iŋyiniŋi n̄ya u
à múgo, maa yaage kà n̄ya v̄anŋa nitabaaga fiige,
ku mb̄iŋk̄ii sicyεereŋi s' à pwə, k' à ȳiri n̄iŋyiniŋi na,
na nt̄iri n̄iŋke na. ¹² Sige yaare shiŋi puni ná n̄iŋke
yafiliyi shiŋi puni ná saŋcyεenre shiŋi puni mpyi
kuru v̄anŋke funŋi' i†. ¹³ Ka mejwuu si fwordo na:
«Pyeri, ȳiri ma a bùu ma a ŋkyàa.» ¹⁴ Ka Pyeri si jwo:
«Lire sí n-jà n-pyi la Kafoon̄i? Yaaga maha yaaga ku
nyε ku nyε a yaa k' a lyí mε, lire nyε mε k' à n̄wóhə
ke, mii sàha sàa kuru kà lyí mà n̄ya mε.» ¹⁵ Ka
mejwuuni si n̄úr'a fwordo maa jwo: «Yaage Kile à pyi
na k' à f̄iniŋe ke, ma hà n̄jwo na kur' à n̄wóhə mε.»
¹⁶ Lir' à pyi mà n̄o tooyo taanre na ke, ka v̄anŋke si
nt̄il' a n̄úr'a dùgo n̄iŋyiniŋi na.

¹⁷ Lire kani Pyeri à n̄ya ke, mà u funmp̄en wun̄i
yaha u u uye ȳibili lí n̄wəhe na, lire t̄eni mpyi a
K̄or̄ineyi t̄unntunmp̄ii ta pi à n̄o Zhope kànhe e, maa

† **10:12** Mà tàanna ná Yahutuubii Kile kuni i, Kile mpyi a pi pyi na
pi àha raa kyaare shiŋi wà kyàa mε.

seefanhaŋi Simo pyenge yibige pyi, ka pi i ku saha cyêe pi na, ka pi i ŋkàr'a sà yyére pyenge jwøge na, ¹⁸ maa yini pyi, maa jwo: «Simo pi maha mpyi Pyeri ke, naha u sunmbage jye la?» ¹⁹ Lire tēni saha mpyi a Pyeri ta u u uye yĩbili lire kani jwøhe na. Ka Kile Munaani si jwo: «Pyeri, shiin taanre pi mp̄ii pi i mu kyaa pyi pyenge jwøge na. ²⁰ Yiri numε sasa, ma a ntĩge, ma a si ná pi e fyagara baa, jaha na ye mii u à pi tun mu á.» ²¹ Ka Pyeri si ntĩg'a pa, maa jwo: «Sùpyaŋi yii jye na jcaa ke, mii wi, yii kà kan!» ²² Ka pi i u pyi: «Sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi mege ku jye Kòrinēyi ke, uru u à wuu tun. U na jye sùpya ŋgemu u à tíi, maa fyáge Kile na ke. Yahutuubii puni na u metange yĩri. Kile mèlèkēŋi wà à uye cyêe u na, maa yi jwo u á na u mu yyer'a shà u pyenge e, na jwumō na jye mu á, mu u jwo u á.» ²³ Ka Pyeri si pi pyi pi à jyè pyenge e, maa tashwōngō kan pi á. Nyèg'à múgo ke, ka u ná pire si ŋkàre, mà bàra Zhope kànhe cìnmpyiibii dánafeebii p̄ii na.

²⁴ Kuru canŋa nùmpañña, pi à sà nō Sezare kànhe e, mà sà Kòrinēyi ta u u pi sigili. U mpyi a u cìnmpyiibii ná u ceveebii sèe wuubii yyere uye yyére. ²⁵ Jye Pyeri à sà nō na ŋko raa jyè pyenge e ke, ka Kòrinēyi si mpa u nùŋō bē, maa niŋkure sín jìŋke na u fere e, si u pēe. ²⁶ Ka Pyeri si u cū cyege na mà yĩrige, maa jwo: «Mii mú na jye sùpya mu fiige!» ²⁷ Ka Pyeri ná Kòrinēyi si wá na yu na ŋkèege mà sà jyè bage e, mà sà shinŋyahara ta pi à bínni wani. ²⁸ Ka Pyeri si pi pyi: «Yii à li cè na mà tàanna ná wuu Yahutuubii saliyani i, wuu jye a yaa wuu a bàrali supyishiŋi sanŋi na me, lire jye me mà

Ųyè u wà pyenge e mε. Ųka Kile à li cyèe mii na na mii Ųye a yaa mii u sùpyaŲi wà tuŲiŲe pyi na u à Ųwóhɔ, lire Ųye mε u Ųye fínŲimbaa Kile yyahe taan mε. ²⁹ Lire l'à li ta, yii à mii yyere, ka mii i ntíl'a pa ŲwuŲyahama baa. Ųye numε, yii à mii yyere ndemu na ke, mii la na Ųye si lire cè.»

³⁰ Ka Kòrinεyi si Pyeri pyi: «Cyi canmpyaa sicyεere u Ųye ŲŲjaa, mà mii yaha KileŲarege na yàkɔŲke na pyenge e, mii à pâl'a nàŲi wà Ųya u à vàanvyinweeweere le mà yyère mii yyahe taan, maa jwo ³¹ “Kòrinεyi, Kile à mu Ųarege shwɔ, ntèŲeŲi mu à pyi fòŲfeebil'á ke, Kile funŲo Ųye a wwò uru na mε. ³² Pii tun Zhope kànhε e, Simɔ pi maha mpyi Pyeri ke, pi i sà uru yyere pi a ma. U à tŲrige seefanhaŲi wà yyère, pi maha uru mεge pyi Simɔ mú. U pyenge na Ųye suumpe lwòhe Ųwòge na.”

³³ Lir'à pyi ke, ka mii i ntíl'a pii tun pi sà mu yyere. Mu pama lem'à Ųwɔ. Numε, wuu puni pi mpii Kile yyahe taan, yaaga maha yaaga KáfoonŲi à pyi mu u jwo wuu á ke, wuu la Ųye si yire lógo.»

³⁴ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa jwo: «Numε mii à li cè sèeŲi na, Kile Ųye a sùpya pŲóŲŲo sùpya na mε. ³⁵ Shin maha shin u Ųye na fyáŲe Kile na, maa Ųaare ntŲiŲi i ke, u mée ká nta supyishi o shi ke, uru kyaa li maha ntáan Kile á. ³⁶ Kile à u jwumpe jwo Izirayeli shiinbil'á. Jwumpe Nintanmpe pu Ųye na yyerŲŲke kaan ke, maa puru jwo pi á Yesu Kirisita cye kurugo, uru Ųgemu u Ųye sùpyire puni KáfoonŲi ke.

³⁷ Yuhana Kile jwumpe ŲwŲkwooni kàntugo maa batizeliŲi pyi, karigii cyi à pyi mà lwó Galile kùluni na, mà sà nɔ Zhude wuuni na ke, yii à cyire cè.

³⁸ PyiŶkanni na Kile à Nazarɛti kànhɛ shinŶi Yesu cwɔɔnrɔ, maa u Munaani tɛg'a u jî, maa fànha kan u á ke, yii à lire cè. U mpyi na jaare na mâre, maa kacɛnŶkii pyi sùpyire na. Mpii pi mpyi SitaanninŶi bilere e ke, maa pire puni yige tire bilere e, jaha na yɛ Kile mpyi ná u e. ³⁹ Karigii puni u à pyi Zheruzalɛmu kànhɛ ná Yahutuubii kànyɛ sanŶyɛ na ke, wuu na jye cyire shérii. Pi à u kwòro cige na mà bò. ⁴⁰ U kwùŶi canmpyitanrewuuni, Kile à u jɛ a yige kwùŶi i, maa u pyi u à uye cyêe sùpyire na. ⁴¹ Sùpyire puni bà t'à u nya mɛ. Kile mpyi a fyànha a wuu mpiimu cwɔɔnrɔ mà pyi u shérii ke, wuu pi à u nya. U jɛŶkwooni kàntugo mà fworò kwùŶi i, wuu pi à lyí maa bya ná u e. ⁴² U à túnnture le wuu cye e, na wuu a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á, wuu raa yi fíninŶi wuu a yu pi á, na Kile à Yesu tɛŶe u u kwùubii ná jyii wuubii sâra u tàanna ná pi kapyiinŶkil'e. ⁴³ Kile túnntunmpii puni mpyi a jwo u kyaa na na shin maha shin u à dá u na ke, u mɛge fànhe cye kurugo, urufoo kapegigii sí yàfa u na.»

⁴⁴ Mà Pyɛri yaha puru jwumpe na, mpii pi mpyi na u jwumpe núru ke, Kile Munaani à tige pire puni jɔŶ'i. ⁴⁵ Yahutuubii dánafeebii pi mpyi a shà ná Pyɛri e ke, li mpyi a sàa pire kàkyanhala mà Kile jya u à u Munaani sùguro supyishinŶi sanŶi jɔŶ'i mú. ⁴⁶ Naha kurugo yɛ pi mpyi a tire sùpyire jya ti i yu shɛɛnre tabɛr'e, maa Kile mɛge kêre Kile Munaani cye kurugo.

Nyɛ ka Pyɛri si jwo: ⁴⁷ «Tá wuu saha sí n-jà nte sùpyire sige t'àha batize lwɔhe e mɛ? Bà wuu à Kile Munaani ta mɛ, amuni pi mú à li ta.»

⁴⁸ Nyɛ u à puru jwo ke, maa pi pyi pi à pi batize

Yesu Kirisita mege na. Pi batizen̄kwooni kàntugo, ka pi i li cya Pyeri à na u canmpyaa pyi ná pire e.

11

Karigii cyi à pyi supyishin̄i san̄ji shwòhòl'e ke, Pyeri à cyire jwo Zheruzalemu dánafeebil'á

¹ Yesu túnntunmpii ná dánafeebii pi mpyi Zhude kùluni i ke, pire mpyi a lógo na supyishin̄i san̄ji sùpyiibii pìi mú na nyε a nyε Kile Jwumpe na.

² Nyε Pyeri à núr'a kàre Zheruzalemu kànhe e ke, Yahutuubii dánafeebii pi mpyi a ñkwònn̄i le barag'e ke, ka pire si u faha, ³ maa jwo: «Naha na sùpyire ti nyε ti nyε a kwòñ mε, mu à nyεn'a sà wwò ná pire e, fo mà lyí ná pi e ye?» ⁴ Nyε karigii cyi à pyi ke, ka Pyeri si jyè cyire yyahe e nin̄kin nin̄kin mà jwo pi á.

⁵ U à jwo: «Mà mii yaha Zhope kànhe e Kileñarege na can̄ka, Kile à kani là cyêe mii na, ka mii i yaage kà nya vàn̄ña nitabaaga fiige, ku mbìin̄kii sicyεεren̄i s'à pwò, k'à yîri n̄inyin̄i na na ntîri, mà pa yyére mii taan. ⁶ Ka mii i ku yal'a wíi. Yatòre ná sige yaare ná ñ̄ñke yafiliyi ná san̄cyεεn̄re, yire yi mpyi kuru vàn̄ñke e. ⁷ Ka mii i mejwuu lógo na “Pyeri, yîri ma a bùu ma a ñkyàa.”

⁸ Ka mii i jwo “Lire sí n-jà n-pyi la Kafoon̄i? Naha na ye yaaga maha yaaga ku nyε ku nyε a yaa k'a lyí mε, lire nyε mε mà ñwóhò ke, mii sàha sàa kuru kà lyí mà nya mε.” ⁹ Ka mejwuuni si núr'a fwooro n̄inyin̄i na “Yaage Kile à pyi na k'à f̄in̄ñe ke, ma hà ñjwo na kur'à ñwóhò mε.” ¹⁰ Lir'à pyi mà nò tooyo taanre na, ka vàn̄ñke ná ku fun̄ñò yaayi si nta a dùgo n̄inyin̄i na. ¹¹ Pyenge e mii mpyi ke, lire tèn'à nàmbaa taanre ta pi à yyére kuru pyenge ñwòge na.

Pi mpyi a pire tun mii á mà yîri Sezare kànhe e. ¹² Ka Kile Munaani si yi jwo mii á na mii u a sì ná pi e fyagara baa. Cìmpyinambaabii baaniŋi u nge ke, pire pi à mii tùugo mà kàre Sezare e, ka wuu u sà jyè Kōrin̄eyi pyenge e. ¹³ Nyaŋkanni na u à Kile mèlekēŋi niŋjyereni n̄ya u bage e, ka mèlekēŋi si njemu jwo u á ke, ka u u jyè yire yyahe e mà jwo wuu á, na mèlekēŋ' à jwo na uru u p̄i tun Zhope kànhe e, Simō pi maha mpyi Pyeri ke, pi i sà uru yyère pi a ma. ¹⁴ Pyiŋkanni na u ná u pyenge shiinbii sí n-pa n-shwō ke, na mii Pyeri u sí n-pa lire jwo u á.

¹⁵ Nyē mii à jwumpe s̄i ke, ka Kile Munaani si nt̄il'a t̄ige pi n̄uŋ'i bà li mpyi a fyânha a t̄ige wuu n̄uŋ'i mē. ¹⁶ Lir' à pyi ke, jwumpe Kafoon̄i mpyi a jwo ke, ka mii funŋō si nt̄il'a cwo puru na. U mpyi a jwo na “Yuhana à s̄upyire batize ná lwōhe e, ŋka yii pi ke, ná Kile Munaani i yii sí batize.” ¹⁷ Nyē lire pyiŋkanni na, wuu pi à dá Kafoon̄i Yesu Kirisita na ke, Kile à jwō wuu na maa màkange ŋkemu kan wuu á ke, kuru ninuge u à kan pi á, lire e ke, di mii mpyi na sí n-jà Kile n̄yii wuuni fȳinne n-jwo yē?»

¹⁸ Mpii pi mpyi wani maa Pyeri jwumpe lógo ke, ka pire fun̄nyi si nta a n̄iŋē, ka pi i Kile kêe maa jwo: «Sèe wi, mpii pi nyē pi nyē Yahutuu mē, Kile à pyiŋkanna kan pir' á bà pi sí mpyi si pi toron̄kanni kēen̄ŋē, si n̄umpan̄a ta mē.»

Antiyōshi kànhe dánafeebii kurun̄ke tasiige

¹⁹ Yyefuge ku mpyi a dánafeebii ta Ecyeni bon̄kwooni k̄antugo na ke, kuru mpyi a pi pyi pi à fê a caala. Ka pi p̄i si ŋkàre fo Fenisi k̄uluni ná Sipiri k̄ini i, ka p̄i si ŋkàre Antiyōshi kànhe e. Yahutuubii baare e, pire nyē a mpyi na Jwumpe

Nintanmpe yu waber'á mε. ²⁰ Lire ná li wuuni mú i, dánafeebii p̄i mpyi a ȳri Sipiri k̄ini ná Sireni k̄anhe e mà pa Antiȳoshi k̄anhe e. Mpii pi nyε pi nyε Yahutuu mε, Jwumpe Nintanmpe p'á yyaha t̄ii ná Kafoon̄i Yesu i ke, ka pire si puru jwo pi á. ²¹ Kafoon̄i à pire dánafeebii t̄εge s̄èl'e pi báaraŋi i, ka lire si shin̄nyahara pyi t'á dá u na, maa tiye kan u á.

²² Zheruzalēmu k̄anhe dánafeebii kurun̄k'à yire lógo ke, ka pi i Barinabasi tun Antiȳoshi k̄anhe e.

²³ Pyin̄kanni na Kile mpyi a jw̄o Antiȳoshi k̄anhe dánafeebii na ke, Barinabasi à n̄o wani maa lire nya ke, ka u fun̄ke si ntáan, ka u u màban le pi e, maa pi pyi na pi piye waha pi i ŋkw̄oro Kafoon̄i kuni i.

²⁴ Yii li c̄e na Barinabasi na mpyi s̄ùpya niŋc̄en̄e. Kile Munaani mpyi a u j̄i, u d̄aniyaŋi mpyi a p̄e, ka shin̄nyahara si nyε Kafoon̄i na.

²⁵ Lire k̄antugo ka Barinabasi si ŋk̄are Tarisi k̄anhe na mà s̄a a Soli caa. ²⁶ U à u cya a nya ke, maa n̄ur'a k̄are ná u e Antiȳoshi e. Pi à yyee niŋkin pyi wani, pi mpyi maha si na b̄innini ná cyelempyiibil'e, maa shin̄nyahara k̄ala Kile kuni na. Antiȳoshi k̄anhe e, pi à cyelempyiibii m̄εge le: «kerecyen̄bii*». Lire l'á pyi ku toŋcyiige.

²⁷ Kile t̄unntunmpii p̄i mpyi a ȳri Zheruzalēmu i cyire canmpyaagil'e mà pa Antiȳoshi k̄anhe e.

²⁸ Wà m̄εge na mpyi pi e Agabusi. Mà Kile Munaani yaha l'á uru yyaha c̄u, ur'á jwo na katibw̄oh̄o na sí n-pa n-pyi diŋȳeŋi cyeyi puni i. Nyε saan̄i Kolodi t̄eni i, lir'á pa mpyi. ²⁹ Lir'á pyi ke, cyelempyiibii pi mpyi Antiȳoshi e ke, ka pire si li lw̄o piye fun̄'i,

* **11:26** Kerecyen̄bii jw̄ohe ku nyε: Yesu Kirisita fȳejw̄oh̄oshiin̄bii.

cìmpyiibii dánafeebii pi nye Zhude kùluni i ke, si cyeyi wà yiye na mà tàanna ná pi shin maha shin pèrege e si ntège pire tège. ³⁰ Yaayi pi à wà yiye na mà ta ke, ka pi i yire kan Barinabasi ná Soli á pi sà ñkan Zhude kùluni dánafeebii kacwǎnribil'á.

12

Yakuba mbòñi ná Pyeri kàsuyiini kani

¹ Lire tèni i, saanji Eròdi mpyi na dánafeebii pìi kyérege. ² U à Yuhana cìmpworonaji Yakuba bò ná kàshikwǎnñwǎni i. ³ U à lire nya l'à táan Yahutuubil'e ke, bwúuruñi nijjirigembaanji kataanni i, ka u u pi pyi pi à Pyeri cù mú. ⁴ Pi à Pyeri cù ke, ka u u pi pyi pi à u le kàsuni i, maa sòrolashii ke ná baani pyi pi i u kàanmucaa. U la mpyi kataanni ká ntòro si nta u yíbe sùpyire nyii na. ⁵ Mà Pyeri yaha kàsuni i, dánafeebii mpyi a kwôro Kileñarege na u á.

⁶ Canmbilini i Eròdi mpyi na sí Pyeri yíbe sùpyire nyii na ke, numpilage ku sí n-tòro lire canmbilini sí n-ta a nò ke, kuru numpilage e, mà Pyeri nimpwǎñi yaha ná yǎrǎyǎ shuunni i sòrolashiibii pìi shuunni shwǎhǎl'e, u mpyi na ñwúuni. Sòrolashiibii pìi mpyi a yyére kasubage ñwǎge na maa ku kàanmucaa. ⁷ Ka Kafoonji Kile mèlekenji wà si mpâl'a jyè kasubage e, ka ku puni si mpyi bèenme, ka mèlekenji si Pyeri bwǎn bwǎn ñkere na mà ñè, maa jwo: «Yíri fwǎfwǎ!» Ka yǎrǎyi si ntíl'a kwǎn a láha u cyeyi na mà cwo, ka u u yíri. ⁸ Ka mèlekenji si jwo: «Seepwǎge tég'a maye bínni, ma a ma tanhanyí pwǎ.» Ka u u li pyi amuni. Ka mèlekenji si núr'a jwo: «Ma vǎanntinmbwǎhe le, ma a ma na fye e.» ⁹ Ka u u fwor'à taha u fye e. Nde mèlekenj'á pyi ke, u nye a

mpyi a cè na lire na nyε sèe mε. U mpyi na s̄n̄ñi na η̄ōḡo uru nyε na ηwúuni. ¹⁰ Sòrolashiibii pi nyε na kasubage kàanmucaa ke, ka Pyeri ná mèlekeni si ηkàr'a sà ntòro pire sòrolashikuruñke niñcyiige taan, maa ηkàr'a sà ntòro kurun̄ke sh̄onwoge taan, t̄ōn̄nte bàrage ku mpyi a t̄èg'a tajyiñw̄oge tò, ná ku ñw̄oge mpyi a kan k̄anhe fun̄ke yyéere ke, mà jwo pi n̄o kuru na ke, ka ku u múgo kuy'á, ka mèlekeni ná Pyeri si fworó na ηk̄èεge. Mà pi niñkaribii yaha, ka mèlekeni si mp̄âl'a p̄inni u na.

¹¹ Lir'à pyi ke, ka Pyeri yákiñi si nta a múgo, ka u u jwo: «Numε s̄eñi na, mii à dá li na na Kafoon̄i u à u mèlekeni wà tun u à pa mii shw̄o Er̄ōdi na, Yahutuubii la mpyi si kapegigii ñcyiimu pyi mii na ke, si mii shw̄o cyire puni na mú.»

¹² Pyeri yákiñi'à pa nt̄en ke, Yuhana pi maha mpyi Marika ná u nuñi m̄εge nyε Mariyama ke, ka u u ηk̄are uru Mariyamañi pyenge e. Dánafee niñyahamii mpyi a b̄inni wani, maa Kile ñáare. ¹³ U à n̄o maa bage ñw̄oge kúu ke, báarapyicwoñi wà na mpyi wani na Œr̄ōda, ka uru si ȳr'a pa si mpa ku múgo. ¹⁴ U à Pyeri m̄ejwuuni lóg'a cè ke, funntange kurugo, mà jwo u pyenge ñw̄oge múgo ke, ka u u f̄e a k̄ar'a sà yi jwo pi sanmpil'á, na Pyeri niñjyereni na wá pyenge ñw̄oge na. ¹⁵ Ka pi i jwo: «Taha mu ñumbwuuni bà nyε a ñw̄o m̄ε?» Ka Œr̄ōda si núr'a jwo: «S̄eε, uru u wá sii u wi!» Ka pi i núr'a jwo: «M̄elekeni u maha u kàanmucaa ke, uru u sí n-ta u à uye pyi u fiige mà pa.»

¹⁶ Mà pi yaha puru na, ka Pyeri si ηkwôro na pyenge ñw̄oge kúuli. Pi à pa ñw̄oge múgo mà u ñya ke, ka li i pi bilibili. ¹⁷ Ka u u cyεge ȳrige pi á,

maa pi pyi pi à fyâha. Pyiŋkanni na Kafoonji à u yige kàsuni i ke, ka u u yire puni yyaha jwo pi á. Maa yi jwo pi á na pi sà yi yyaha jwo Yakuba* ná cìmpyiibii sanmpil'á, maa yîri wani mà kàre cyage kabèr'e.

¹⁸ Nyèg'à pa múgo ke, ka sòrolashiibii si wá na nyàha na wùruge piye e, maa piye yíbili: «Di Pyeri à pyi a jwo ye?» ¹⁹ Ka Erɔdi si pi pyi pi à sà a u caa, ŋka pi nyε a u nya mε. Ka Erɔdi si sòrolashiibii yyer'a yíbe, maa pi pyi pi à pi bò†. Lire kàntugo maa yîri Zhude kùluni i, mà kàre Sezare kànhe e mà sà tère pyi wani.

Erɔdi kwùŋkanni

²⁰ Lire mpyi a saanji Erɔdi lùuni ta l'à yîri Tiri ná Sidon kànyi shiinbii taan sèe sèl'e. Ka pire si bê niŋkin na, maa sà jwo a jwɔ ná saanji bage jùŋufoonji i, uru mege na mpyi Bilasitusi. Lire kàntugo maa ŋkàr'a sà saanji jáare na u uye sanji yaha u u yoge kwɔ, naha na ye Erɔdi kini i pire mpyi na pi njyìŋi taa.

²¹ Canmbilini na pi mpyi a bê si cyire karigii yyaha cwɔnrɔ ke, lir'à pa nɔ ke, ka Erɔdi si u fànhe vâanntinŋke le, maa mpa ntèen saanre yatεnŋke e, jwumpe pu nyε u á ke, maa puru jwo sùpyir'á.

²² U à kwɔ u jwumpe na ke, ka sùpyire si jwo fànha na: «Kile u à mpe jwo lire baare e, sùpya bà mε!»

²³ Lire tèenuuni i, ka Kafoonji Kile mèlekeŋi wà si

* **12:17** Yakubanji kyaa l'à jwo naha ke, Yesu cìmpworonji kyaa li.

† **12:19** Ɔrɔmu shiinbil'á, kasubage kàanmucyafoonji ká mpyi u nyε na ku kàanmucaa na jwɔge mε, ka kàsujyiŋi wà si fworɔ, nde li mpyi a yaa li pyi uru kàsujyiŋi na ke, lire pi maha mpyi ku kàanmucyafoonji na.

ntíl'a fyεεnre cyán Erōdi i mà bō, ŋaha na yε pèente t'à yaa ti taha Kile na ke, u ŋyε a tire taha u na mε.

²⁴ Kile Jwumpe mpyi na ŋcaali, dánafeebii sí i ŋyahage. ²⁵ Barinabasi ná Soli à kwò pi báaraŋi na Zheruzalemu kànhe e ke, maa núr'a kàre Antiyōshi kànhe e. Pi niŋkaribii, Yuhana pi maha mpyi Marika ke, maa ŋkàre ná ur'e.

13

Kile Munaani à Barinabasi ná Soli cwōnr'a yaha piye kanni na

¹ Kile tūnntunmii ná cyelentii na mpyi Antiyōshi kànhe dánafeebii kuruŋke e. Pire mεyi yi ŋyε: Barinabasi ná Simiyōn pi maha mpyi: «Nizheri» ke, ná Lusisi uru mpyi a yîri Sireni kànhe e, ná Manayeni uru ná saanŋi Erōdi mpyi a lyε pyennuge e, ná Soli. ² Canŋka mà dánafeebii yaha pi a súnŋi le maa Kile pēre, ka Kile Munaani si jwo ná pi e na: «Yii Barinabasi ná Soli yaha piye kanni na mii á, báaraŋi mεε na mii à pi yyere ke, bà pi si mpyi si uru pyi mε.» ³ Pi à súnŋi le maa Kile ŋáare a kwò ke, maa pi cyeyi taha Barinabasi ná Soli ŋùŋke na, maa pi yaha pi à kàre Kile báaraŋi na.

Barinabasi ná Soli à kàre Sipiri k̀ni i

⁴ Nye lire pyiŋkanni na, Kile Munaani à Barinabasi ná Soli tun pi à kàre Selusi kànhe na. Pi à nō wani ke, ka pi i jyè bakwōoge k'e maa ŋkàre Sipiri k̀ni i, lire k̀ni na ŋyε lwohe niŋke e. ⁵ Pi à sà nō Salamisi kànhe e ke, ka pi i wá na ŋaare na Kile jwumpe yu Yahutuubii Kile Jwumpe kàlambayi i. Yuhana pi maha mpyi: «Marika» ke, uru mpyi a pi tēge pi báaraŋi i.

⁶ Lire kàntugo ka pi i k̀ini puni jyiil'a sà nɔ Pafɔsi k̀anhe na. Yahutu ǹani wà na mpyi kuru k̀anhe na, uru mege na mpyi Bariyesu. Jinamaha u mpyi u wi. U mpyi maha fini na uru na nyε Kile t̀untunɔ. ⁷ Uru jinamahan̄i mpyi ná Sipiri k̀ini ǹuɔfoon̄i Serijusi Polusi i. Serijusi Polusi yákiin̄i mpyi a ɔwɔ, ka u u Barinabasi ná Soli yyere, ɔaha na ye u la mpyi si Kile jwumpe lógo. ⁸ Pi mpyi maha uru jinamahan̄i pyi Girékiibii shεenre e: «Elimasi». Ka u u wá na Barinabasi ná Soli kyáali. U la mpyi si k̀ini ǹuɔfoon̄i ǹuɔ kyán bà u si mpyi u àha ndá Yesu na me.

⁹ Soli pi maha mpyi: «Poli» ke, mà u yaha u a ɔ́i Kile Munaani na, u à jinamahan̄i yal'a wíi, ¹⁰ maa jwo: «Mu funɔk'á ɔ́i cwɔɔre ná kafinare na, Sitaann̄i s̀pya u nyε mu, mu kafuunni li nyε mà katiile pyi. Kafoon̄i Kile kurigii cyi à tíi ke, ɔaha t̀ere e mu sí cyire ɔk̀εgeɔni ɔwɔ yaha ye? ¹¹ Yi lógo! Numε, Kafoon̄i sí mu pyi fyin. Mu sí t̀ere pyi, mu sì canɔanyiini b̀enmpe nya me.»

Lire t̀enuuni i, ka Elimasi nyiigii si ntíl'a wwɔ, ka numpini si jyè u yyahe e, ka u u wá na cyεge fyínge na màre na wà caa ɔgemu u si u cyεge c̀u, si u yyaha c̀u ke. ¹² K̀ini ǹuɔfoon̄i'á lire nya ke, maa dá Yesu na. Nde u mpyi a lógo Kafoon̄i kyaa na ke, lire mpyi a u k̀akyanhala s̀e s̀e'e.

Poli ná Barinabasi à k̀are Antiyɔshi k̀anhe e

¹³ Lire kàntugo ka Poli ná u sh̀erefeebii si ỳiri Pafɔsi k̀anhe e, maa jyè bakwɔɔge k'e mà k̀are Pεrige k̀anhe e, kuru k̀anhe na mpyi Panfili k̀uluni i. Yuhana pi maha mpyi: «Marika» ke, ka uru si láha pi na, maa núr'a k̀are Zheruzalemu k̀anhe e.

14 Lire kàntugo ka Poli ná Barinabasi si yîri Perige kànhe e mà kàre Antiyòshi kànhe e, kuru na nyε Pisidi kùluni i. Yahutuubiicanŋəŋk'à pa nɔ ke, ka pi i ŋkàr'a sà jyè a tèen Kile Jwumpe kàlambage e. 15 Nyε cyag'à pa ŋkàla a kwò mà fworo MusaSaliyaŋi ná Kile tùnntunmpii sanmpii sémebil'e ke, ka kàlambage n'ɔnufeebii si pi pyi pi à yi jwo Poli ná Barinabasi á: «Cìnmpyiibii, kampyi yeεge jwumɔ na wá yii á mà jwo sùpyir'á, yii pu jwo.»

16 Nyε ka Poli si yîri, maa cyεge yîrige sùpyir'á, maa pi pyi na pi fyâha. Pi à fyâha ke, ka u u jwo: «Yii Izirayeli shiinbii ná yii mp̄ii puni pi nyε na fyáge Kile na ke, yii lógo na jwɔ na. 17 Wuu pi nyε Izirayeli shiŋi ke, wuu u Kileni à wuu tulyeyi cwəɔnrɔ, maa pi pyi pi à nyaha mà pi yaha bilere e Misira k̄ini i. Lire kàntugo maa pi yige lire k̄ini i ná u fànhe e. 18 U à kwòro ná pi e síwage funŋke e, maa pi karigii kwú uye e, mà sà nɔ yyee beeshuunni laage na.

19 Lire kàntugo u à supyishi kuuyo baashuunni shi bò a yige Kana k̄ini i, maa pire u taare kan pi á. 20 Pi à tire taare fente pyi mà sà nɔ yyee ŋkwuu sicyεere ná yyee beeshuunni ná kε (450) laage na. Lire kàntugo ka u u kacwənr̄ibii p̄i t̄iŋe wuu tulyeyi n̄uŋ'i fo mà sà yaa ná Kile tùnntunŋi Samuweli u t̄iŋi i. 21 Puru funŋke e, ka wuu tulyeyi si li cya na u saanŋi wà kan pir'á. Nyε Kisi u nyε Benzhamu u t̄uluge shin ke, ka Kile si uru jyanŋi Sawuli pyi u à pyi pi saanŋi yyee beeshuunni funŋ'i.

22 Nyε ka Kile si mpa jcyé Sawuli na, maa Dawuda kan pi á, pi à pyi pi saanŋi. Uru kyaa na Kile à jwo na “Sùpyanŋi shiŋi mīi nyε na jcaa,

ná uru u nyε mii nyii wuŋi ke, uru u nyε Zhese jyaŋi Dawuda. Uru u sí n-pa mii nyii karigii puni pyi.” ²³ Bà Kile mpyi a lí ɲwɔmɛɛni lwó mɛ, Dawuda tùluge shin u à pa mpyi Izirayeli shiinbii Shwofoonji. Uru u nyε Yesu.

²⁴ Mà jwo uru Shwofoonji u pa ke, Yuhana mpyi a fyâha a yi jwo Izirayeli shiinbii pun'á, na pi pi toronkanni kêɛnɛ pi i láha kapegigii na, pi i batize. ²⁵ Yuhana báaraŋi mpyi na byanhare u takwɔre na ke, u mpyi maha ŋko sùpyir'á na “Yii na sôŋŋi na jofoo u nyε mii ye? Shwofoonji yii nyε na sigili ke, uru bà u nyε mii mà dɛ! Ŋka wà sí n-pa mii kântugo, mii ɲùŋke bá à cyéɛ u tanhaŋyi mɛere zàhhaŋi i.”

²⁶ Mii cìnmpyiibii, wuu pi nyε Ibirayima tùluge shiinbii ke, mà bâra yii mpïi puni pi nyε na fyáge Kile na ke, wuu á uru zhwoŋi jwump'à jwo. ²⁷ Yii li cè na Zheruzalemu kànhe shiinbii ná pi ɲùŋufɛebii mpyi a cè na Yesu u nyε uru Shwofoonji mɛ. Kile tùnntunmpii jwumpe pi mpyi na ŋkâlali canŋɔŋɔ maha canŋɔŋɔ ke, pi mpyi a puru yyaha cè mɛ. Nyε pi Yesu ntùŋŋi cye kurugo, Kile tùnntunmpii jwump'à tōro pu jwuŋkanni na. ²⁸ Ali mà li ta pi nyε a ɲùŋɔ ta, ŋkemu ku sí n-pa ná l'e u bò mɛ, lire ná li wuuni mú i, pi à fànhafoonji Pilati ɲáare si u ta mbò kworokworocige na. ²⁹ Kile tùnntunmpii mpyi a yaaga maha yaaga séme Yesu kyaa na ke, tɛni i cyire pun'à fùŋŋɔ ke, ka pi i u tîrige kworokworocige na mà sà ntò fanŋke e.

³⁰ Ŋka Kile à u ɲè a yige kwùŋi i. ³¹ Mpïi pi mpyi a taha u fye e mà yîri Galile kùluni i, mà kàre Zheruzalemu i ke, u ɲɛŋkwooni kântugo, u à uye cyêe pire na canmpyaa niŋyahagii funŋ'i. Pire mú

pi nyε na u kyaa yu sùpyir'á numε.

³² Mii ná Barinabasi sí wi ke, Jwumpe Nintanmpe ɲwəmεeni Kile mpyi a lwó wuu tulyey'á ke, puru wuu mú nyε na yu yii á. ³³ Wuu pi nyε pi tüluge shiin ke, Kile à lire ɲwəmεeni fûnɲɔ wuu á, Yesu ɲèɲi cye kurugo, bà l'à séme Zaburu sémeɲi kuni shɔnwuuni i na

“Mu u nyε mii Jyaɲi,

Niɲjaa mii à pyi mu Tuɲi*.”

³⁴ Kile à Yesu ɲè a yige kwùɲi i, lire e u saha sì n-fwónhɔ mε, yire y'à jwo

“Yaayi niɲcεɲɲi ɲwəmεeni mii à lwó Dawuda á ke, mii sí yire kan yii á†.”

³⁵ Y'à séme Zaburu sémeɲi cyage kabεr'e lire ɲwəmεeni kyaa na na

“Mu sì ɲε ma báarapyiɲi niɲcεɲɲi buwuɲi yaha u fwónhɔ fannɲke e mε‡.”

³⁶ Dawuda sí wi ke, Kile mpyi a ndemu yaa ke, Dawuda à báaraɲi pyi mà tàanna ná lire e. U à báaraɲi pyi a kwò ke, u a kwû, maa sà bâra u tiibii na, maa fwónhɔ mú. ³⁷ Nka Kile à Yesu ɲè a yige kwùɲi i, u nyε a fwónhɔ mε.

³⁸ Mii cìnmpyiibii, yii à yaa yii li cè na uru cye kurugo, yii kapegigii sí n-jà yàfa yii na. Kile tünntunɲi Musa Saliyaɲi mpyi na sì n-jà cyi yàfa yii na mε.

³⁹ Nka yii shin maha shin u à dá Yesu na ke, urufoo wogigii puni sí yàfa u na.

⁴⁰ Lire e ke nde Kile tünntunmpil'à jwo ke, yii a yiye kàanmucaa, bà li si mpyi lire kà ɲkwò nɔ yii na mε. Pire cye kurugo Kile à jwo

* **13:33** Zaburu 2.7 † **13:34** Ezayi 55.3 ‡ **13:35** Zaburu 16:10

41 “Yii wíi, yii pi nyε yii nyε a Kile jwumpe yaha laage e mε,
nde Kile sí n-pa n-pyi ke, lire sí yii kàkyanhala, puru funŋke e yii sí n-kwû.

Yii tēn ná l'e, mii sí n-pa kani là pyi yii tìŋi i,
ndemu li nyε, wà méε n'a mpyi a li jwo yii á,
yii mpyi na sì n-dá li na mεŠ.”»

42 Nyε Poli ná Barinabasi mpyi na fwore Kile Jwumpe kàlambage e ke, pi à li cya pi á, na pi pa yà jwo pir'á nde kani ninuuni kyaa na canŋŋke nimpanŋke na. 43 Sùpyire mpyi na ŋcaali ke, mpíi pi à jyè Yahutuubii Kile kuni i ke, ka pire niŋyahamii ná Yahutuu niŋyahamii si ntaha Poli ná Barinabasi ŋwòh'i, ka pi i wá na màban leni pi e, maa pi pyi, na Kile à ŋwò pi na maa pi le kuni ndemu i ke, na pi kwôro lire e.

44 Nyε canŋŋk'à núr'a nò ke, ka kànhe shiinbii fànha si ŋkàr'a sà bínni, maa Kafoonj Jwumpe lógo Poli ná Barinabasi ŋwò na. 45 Yahutuubii ŋùŋufeebil'à tire supyiŋyahare ŋya ke, ka yiŋcyεge si jyè pi e, ka pi i wá na Poli ná Barinabasi jwumpe ndire páanni, maa pi cyere.

46 Nyε ka Poli ná Barinabasi si yi ffiniŋ'à jwo pi á: «Yii Yahutuubil'á, Kile Jwumpe mpyi a yaa pu fyànha a jwo. Ŋka ná yii s'à cyé pu na, maa li cyêe na yii nyε na ŋcaa shiŋi niŋkwombaani na mε, lire e ke mpíi pi nyε pi nyε Yahutuu mε, wuu sí n-kàre pire yyére. 47 Naha kurugo yε yire Kafoonj Kile à jwo wuu á u Jwumpe Semeni i na
“Mii à mu tìŋε, bà mu si mpyi si mpyi bēnme supyishiŋi pun'á,

si zhwoŋi jwumpe jwo diŋyɛŋi cyeyi puni i mɛ*.”»

⁴⁸ Mpii pi nyɛ pi nyɛ Yahutuu mɛ, pir'à puru jwumpe lógo ke, pi funntanga wuubil'à Kafoonji Jwumpe le barag'e. Mpii pi mpyi shìŋi niŋkwombaani ntaŋi laage e ke, ka pire puni si dá Yesu na.

⁴⁹ Lire pyiŋkanni na, Kafoonji Jwumpe mpyi na ŋcaali lire kùluni puni i. ⁵⁰ Cyeebii mɛgɛfeebii pi mpyi a jyè Yahutuubii Kile kuni i ke, ka Yahutuubii niŋufeebii si pire ná kànhe shinbwoobii sòn mà yaha Poli ná Barinabasi na, ka pi i pi kyérege, maa pi kòr'a yige pi kùluni i. ⁵¹ Poli ná Barinabasi niwvorobil'à pi tooyi bambaŋi kwòro kwòr'a wu pi na†. Lire kàntugo maa ŋkàre Ikoni kànhe e. ⁵² Cyelempyiibii pi mpyi Antiyɔshi kànhe e ke, pire mpyi a ŋi funntange ná Kile Munaani na.

14

Poli ná Barinabasi à Kile jwumpe jwo Ikoni kànhe e

¹ Nyɛ nde l'à pyi Antiyɔshi kànhe e ke, lire ninuuni l'à pyi Ikoni kànhe e. Poli ná Barinabasi à sà nɔ Ikoni i ke, maa ŋkàre YahutuubiiKile Jwumpe kàlambage e, maa Kile Jwumpe jwo fo ka Yahutuu niŋyahamii ná supyishiŋi sanŋi sùpyire tà niŋyahara si dá Yesu na. ² Nka Yahutuubii pi mpyi a cyé si piye kan Yesu á ke, ka pire si dánafeebii mɛyi kèɛgɛ supyishiŋi sanŋ'á, ka pire si yíri dánafeebii kurugo. ³ Lire ná li wuuni mú i, Poli ná Barinabasi à kwòro wani mà tère nimbwoo pyi. Pi mpyi a pi cyɛge taha Kafoonji Yesu na maa u kyaa yu sùpyir'á

* **13:47** Ezayi 49.6 † **13:51** Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi.

fyagara baa. Kafoonji mpyi maha fânhe kaan pi á, pi i kakyanhala karigii ná kacyeenŋkii pyi. Lire cye kurugo pi mpyi maha li cyêe na jwumpe pi nyε na yu na Kile à nwə ke, na puru na nyε sèe. ⁴Nyε lir'à pyi ke, ka kânhe shiinbii si ntáa, ka taage kà si mpyi ná Yahutuubii kàmpañke e, ka ku sanŋke si mpyi ná Yesu túnntunmpil'e.

⁵Yahutuubii ná supyishinji sanŋi ná pi nùnjufeebii mpyi a bê li na, si Poli ná Barinabasi kyéregé, si pi wà mbò ná kafaayi i. ⁶Poli ná Barinabasi à pa nçè na pi na pire tabonɔ caa ke, maa fê a kàre Likayoni kùluni i, Lisitiri ná Deribe ná yi kwùumpe kànyi na. ⁷Mà pi yaha wani, pi mpyi maha Jwumpe Nintanmpe yu.

Pìi mpyi na sônŋi na Poli ná Barinabasi na nyε yasunyo

⁸Nàŋi wà na mpyi Lisitiri kânhe e, u tooyi mpyi a fàan. U mpyi a si cwòhəmɔfoo. ⁹Canŋka mà Poli ná Barinabasi yaha pi i yu ná sùpyire e, uru nàŋi nintεenŋi na mpyi sùpyire shwəhəl'e. U mpyi na Poli jwumpe núru. Ka Poli si mpa u yal'a wíi mà li nya na dáníyanŋi nyε u á, u jà a cùunɔ. ¹⁰Ka u u jwo fànha na: «Yíri, ma a ntíl'a yyére ma tooyi na!» Ka nàŋi si yi a yír'a yyére, maa ntíi na jaare. ¹¹Sùpyir'à lire nya ke, maa jwo fànha na pi shεenre e: «Kakyanhala! Yasunŋyi yà à yiye kêenŋ'a pyi sùpyii, mà tîg'a pa wuu yyére!» ¹²Ka pi i Barinabasi mεge le Zusi, pi yasunmbwəhe mεge ku mpyi kure. Yasunŋke mεge ku mpyi Erimesi ke, kuru ku mpyi maha Zusi túnnture yu, ka pi i kuru mεge le Poli na, naha na yε uru mpyi maha jwumpe yu. ¹³Yasunŋke Zusi bage na mpyi kânhe tajyiñwəge na. Nge u mpyi maha

kuru sunni ke, ka uru si nupyahigii cyì cû, maa cire yafyεenre myígile cyi yacyi i, mà pa yyéεεε yyéεεε kànhe tajyǐnwōge na. U ná sùpyire la mpyi si yire nìyi bò si mpyi sáraga Poli ná Barinabasi á.

¹⁴ Poli ná Barinabasi à pa yire cè ke, ka pi nàvunŋo wuubii si pi vāanntinŋyi cwōn cwōn, maa fyâl'a pi nūŋo bê, maa jwo fānha na: ¹⁵ «Wuu cìmpyiibii, naha kurugo yii nŋye na nde pyi yε? Wuu na nŋye sùpyii, yii fiige. Wuu à pa mpa Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, na yii kàntugo wà nŋyii laaga baa karigii na, Kilenŋi nŋyi wunŋi u à nìnyinŋi ná nìŋke ná suumpe lwōhe ná ku funŋo yaayi dá ke, yii i yyaha kēεεε uru Kilenŋi á. ¹⁶ Tèni là à tòro, Kile mpyi a supyishinŋi puni yaha pi i pi nŋyi kurigii naare. ¹⁷ Nka lire ná li wuuni mú i, Kile maha u tãange cyêre yii na ná kacεεε nìnyahagil'e: u maha zànhe kaan yii á na yîri nìnyinŋi na, maa yii sùmanŋi pyi u u nŋwōge u tèefaani i, maa nŋyìnŋi kaan yii á fo maha yii funŋyi táan.»

¹⁸ Poli mée nŋye u à mpe jwumpe puni jwo ke, pi à kànha maa ja a sùpyire sige nìyi mbòŋi na, si mpyi sáraga pi á.

¹⁹ Lire kàntugo ka Yahutuubii pìi si yîri Antiyōshi kànhe ná Ikoni kànhe e, maa mpa sùpyire sòn a wà pi na, ka pi i Poli wà a cyán ná kafaayi i, maa u filil'a sà nŋyán kànhe kàntugo. Pi mpyi na sōnŋi na u à kwû. ²⁰ Nka cyelemphyibil'à pa bínni u taan ke, ka u u yîri mà jyè kànhe e. Kuru canŋa nùmpañña, ka u ná Barinabasi si yîri wani mà kàre Dεribe kànhe na. ²¹ Nŋye Poli ná Barinabasi à Jwumpe Nintanmpe jwo Dεribe kànhe e, ka shinŋyahara si dá Yesu na, maa mpyi u cyelemphyii.

Poli ná Barinabasi à núr'a kàre Antiyōshi kànhe e

Lire kàntugo ka Poli ná Barinabasi si núr'a kàre Lisitiri kànhe e, maa yîri wani mà kàre Ikoni kànhe e, maa núr'a yîri wani mà kàre Antiyōshi kànhe e, kuru na ηγε Pisidi kùluni i. ²² Pi nintorobii na yire kànyi na, pi mpyi maha màban leni cyelempyi-ibil'e, maa pi γεγε bà pi si mpyi si ηκωδρο Kile kuni i με. Pi mú mpyi maha yi yu pi á na: «Wuu à yaa wuu yyefugo karii niηyahagii kwú wuye e si nta ηjyè Kile Saanre e.»

²³ Dánafeebii kuruyi yi mpyi yire kànyi na ke, ka Poli ná Barinabasi si kacwōnribii p̄i cwōnr'a yaha yire kuruyi puni niηkin niηkin̄i η̄η̄ na. Lire kàntugo maa sún̄i le, maa Kile ηáare pi kyaa na. Kafoon̄i Yesu na pi à dá ke, maa pi kyaa le uru cye e.

²⁴ Lire kàntugo maa Pisidi kùluni jyiile maa ηkàre Panfili wuuni i. ²⁵ Pi à Kile jwumpe jwo Περιγε kànhe e mà kwò ke, maa ηkàre Atali kànhe e.

²⁶ Pi à nō wani ke, maa jyè bakwōge e mà kàre Antiyōshi kànhe e. Báarāni u ηge Poli ná Barinabasi à pyi amε ke, wani kuru kànhe na dánafeebii mpyi a Kile ηáare pi na maa pi le Kile cye e uru báarāni mpyīni μεε na, bà Kile si mpyi si ηω̄ pi na si pi t̄ge με. ²⁷ Pi à nō wani ke, maa dánafeebii puni bínni. Kile mpyi a pi pyi pi à jà a yaaga maha yaaga pyi ke, mà bàra pyiηkanni na Kile mpyi a daniyāni kuni cyêe supyishin̄i san̄i na ke, maa yire puni yyaha jwo dánafeebil'á. ²⁸ Maa nt̄enn'a t̄ere nimbwoo pyi ná pi e wani.

Dánafeebil'à mpìnni nimbwo pyi Zheruzalemu i

¹ Yahutuubii dánafeebii pìi mpyi a yîri Zhude kùluni i mà pa Antiyòshi kànhe e, cìnmpyiibii dánafeebii pi mpyi pi nyε Yahutuu mε, maa mpa a pire kâlali maa ŋko pir'á na: «Yii aha mpyi yii nyε a kwòn mà tàanna ná Kile túnntunŋiMusaSaliyaŋi i mε, yii sî nùmpañja ta mε.» ² Poli ná Barinabasi nyε a mpyi a nyε puru jwumpe na mε, ka ti i mpyi nàkaana pi shwòhòl'e fo mà ti náañja. Li nyε a pa ŋwò mε fo ka li i yaa mà Poli ná Barinabasi ná piiberii tun Zheruzalemu kànhe e, pi sà mpe jwumpe cyêe Yesu túnntunmpii ná kacwònribii na.

³ Ka dánafeebii kurunke si pi tùugo. Pi niŋkaribil'à tòro Fenisi kùluni ná Samari wuuni i. Mpii pi nyε pi nyε Yahutuu mε, pyiŋkanni na pir'à piye kan Yesu á ke, ka pi i lire yyaha jwo cyire kùligii cìnmpyiibil'á. Puru jwumpe mpyi a cìnmpyiibii puni funnyi táan sèl'e. ⁴ Poli ná u shèrɛfeebil'à sà nɔ Zheruzalemu i ke, ka dánafeebii kurunke ná Yesu túnntunmpii ná kacwònribii si pi jùŋɔ bê a ŋwò. Yaaga maha yaaga pi à jà a pyi Kile fànhe cye kurugo ke, ka pi i yire puni yyaha jwo pi á. ⁵ Farizhɛɛnbii pi mpyi a dá Yesu na ke, ka pire pìi si yîri maa jwo: «Supyishiŋi sanŋi sùpyiibii pi à dá Yesu na ke, fànha kyaa li pire pi kwòn, mà bàra lire na, pi à yaa pi a Musa Saliyaŋi kurigii sanŋkii ñaare.»

⁶ Lir'à pyi ke, ka túnntunmpii ná kacwònribii si bínn'a tèn, maa piye nya puru jwumpe na. ⁷ Pi à puru jwumpe òri piye shwòhòl'e mà mɔ, ka Pyeri si mpa yîri maa jwo:

«Mii cìnmpyiibii, yii à li cè, mà lwó fo tèemòni i Kile à mii cwònrɔ yii shwòhòl'e, bà mii si mpyi s'a Jwumpe Nintanmpe yu supyishiŋi sanŋ'á, pi i pu

lógó, si dá Yesu na mε. ⁸ Kile sí u à sùpyire puni zòompíi cè ke, ur'à li cyêe na ur'à nεε supyishinji sanŋi na, lire kurugo u à u Munaani le pi e bà u à li le wuu e mε. ⁹ Kile nγε a sɪɲcwɔɔnrɔgɔ pyi wuu ná pire shwɔhɔl'e mε. U à pi zòompíi ffiniηε, naha na γε pi à dáníyaŋi pyi Yesu na.

¹⁰ Nγε wuu Yahutuubii, tugure ti nγε wuu ná wuu tulyeyi nγε a jà ti na mε, naha na yii à cyé Kile nγii wuuni na si tire tège mpíi cyelempyiibii nɲŋ'i γε? ¹¹ Yii àha funŋɔ wwɔ li na na bà wuu à dá li na mε, amuni pire mú à dá li na na Kafoonji Yesu à nɔwɔ wuu na maa wuu shwɔ.»

¹² Ka sùpyire puni si fyàha maa núru, kakyanhala karigii ná kacyeenŋkii Barinabasi ná Poli à pyi Kile fànhe cye kurugo supyishinji sanŋi shwɔhɔl'e ke, ka pi i cyire jwo pi á. ¹³ Pi à jwo a kwɔ ke, ka Yakuba* si jwumpe lwó maa jwo: «Mii cìmpyiibii, yii lógó na nɔwɔ na. ¹⁴ Mà lwó fo ku tasiige e, Kile à yákili yaha supyishinji sanŋi na, maa pìi cwɔɔnrɔ pi shwɔhɔl'e mà pyi uye wuu pyiŋkanni ndemu na ke, Simɔ Pyeri à yire jwo yii á. ¹⁵ Puru jwumpe ná Kile tùnntunmpíi jwump'à pa bê niŋkin na, bà yi mpyi a séme Kile Jwumpe Semεŋi i na

¹⁶ “Lire kàntugo mii sí núru n-pa, Dawuda bage k'à cwo ke, mii sí kuru faanra sahanŋki.

Mii sí n-pa ku ŋkunuyi yîrige si ntíi sahanŋki,

¹⁷ Mpíi pi nγε pi nγε Yahutuu mε, bà pire puni si mpyi si mpa mii Kafoonji Kile á, s'a mii père mε.

* **15:13** Yakuba na mpyi Yesu cìmpworo maa mpyi Zheruzalemu dánafeebii kurunŋe yyaha yyére shinŋi.

Mii à supyishiŋi sanŋi yyer'a pyi naye wuu, pi raa mii pêre†.

18 Cyire karigii mii Kafoonji Kile à cyêe fo tèmɔni i.”

19 Lire kurugo mii Yakuba á, supyishiŋi sanŋi sùpyiibii pi à piye kan Kile á ke, wuu àha núru tuguro taha pire ɲuŋ'i mɛ. 20 Nka wuu letɛɛ kan pi á, wuu u yi jwo pi á na pi àha raa yasunɲyi kyaare kyàa mɛ, pi àha raa jacwɔrɔ pyi mɛ, yatɔɔge k'à kwú mà ta sishan ɲye a fworɔ k'e mɛ, pi àha kuru kyà mɛ, pi àha raa sishange lyî mɛ. 21 Yii à li cè na mà lwó fo tèmɔni i, canŋɔŋɔ maha canŋɔŋɔ, Musa Saliyanji jwumpe na ŋkâlali Kile Jwumpe kàlambayi i kanyi puni i.»

Yesu t̀nntunmpil'̀a letɛɛ tun supyishiŋi sanŋi d̀anafeebil'̀á

22 Yakuba a jwo a kwò ke, ka t̀nntunmpii ná kacwɔnrɔbii ná d̀anafeebii kurunke shiinbii puni si bê li na na pi pii cwɔnrɔ piye shwɔhɔl'e pi bâra Poli ná Barinabasi na, pi tun Antiyɔshi kàhe e. Nyɛ Zhude pi maha mpyi Barisabasi ke, ka pi i uru ná Silasi cwɔnrɔ, pire shiin shuunniŋi tayyerege mpyi a p̀e c̀nmpyiibii d̀anafeebii shwɔhɔl'e. 23 Letɛɛŋi pi mpyi a sém'a kan pi á pi sà ŋkan ke, yi mpyi a séme ur'e na:

«Wuu c̀nmpyiibii d̀anafeebii pi à fworɔ supyishiŋi sanŋi i ná pi ɲye Antiyɔshi kàhe ná Siri k̀ni ná Silisi wuuni i ke, wuu fwù na ɲye yii na. Wuu pi ɲye Yesu t̀nntunmpii ke, wuu ná d̀anafeebii kurunke kacwɔnrɔbii pi à ŋge letɛɛŋi tun yii á. 24 Wuu à lógo na p̀i na ɲye a ỳiri naha wuu yyere

† 15:17 Amosi 9.11, 12

mà kàr'a sà yii yákilibii wùrugo ná jwumpe p'e fo mà yii funŋyi pyi y'à pɛn, mà li ta wuu bà pi à pi tun mɛ.

²⁵ Lire kurugo wuu pun'à wwò a tɛɛn maa bê li na, si pìi tun yii á, mà bâra wuu ntàannamacinmpyiibii Barinabasi ná Poli na.

²⁶ Pire shiin shuunnin'á piye kan wuu Kafoonji Yesu báaraŋ'á fo na ŋko si mpòɔn pi múnahigil'e.

²⁷ Wuu à Zhude ná Silasi tun mà bâra pi na, ŋje wuu à jwo sémeŋi i ke, pire yabilimpìi sí yire jwo yii á.

²⁸ Kile Munaani à ndemu cyêe wuu na, ka wuu u ŋɛɛ li na ke, lire li ŋyɛ, wuu ŋyɛ a yaa wuu tugure tabɛɛ tɛgɛ yii ŋun'i, ná ŋcyii kapyaaŋii bà mɛ. Wuu sí yi jwo n-waha yii á, ²⁹ yii àha raa yasunŋyi kyaare kyàa mɛ, yii àha raa sishange lyí mɛ, yatɔɔge k'à kwû mà ta sishan ŋyɛ a fworò k'e mɛ, yii àha kuru kyaare kyà mɛ, yii láha jacwɔɔre na. Yii aha láha cyire karigii mpyinji na, lir'à ŋwɔ. Wuu fwù ŋyɛ yii na.»

³⁰ Ŋyɛ ka pi i pi yaha pi à kàre. Pi à sà nɔ Antiyɔshi kànhe e ke, maa dánafeebii bínni, maa lɛtɛɛŋi kan pi á. ³¹ Ka pi i u kâla, yɛɛyi jwumpe pu mpyi u e ke, puru jwumpe mpyi a sàa pi funŋyi táan. ³² Zhude ná Silasi u ŋyɛ Kile túnntunmpii ke, ka pire si yɛɛyɛ niŋyahaya kan cìnmpyiibii dánafeebil'á, maa màban le pi e Kile kuni i, ³³ maa ntɛɛn wani mà tère pyi ná pi e. Lire kântugo ka dánafeebii si jwó le pi á, maa pi tùugo. Cyage e pi mpyi a yîri ke, ka pi i núr'a kàre wani pi tunveebii yyére. [³⁴ Ka Silasi si li lwó uye funŋ'i si ntɛɛn Antiyɔshi kànhe e.]

³⁵ Ka Poli ná Barinabasi si tère pyi Antiyɔshi e. Sùpyire tabɛɛ niŋyahara mpyi a bâra pi na, pi i

sùpyire kâlali, maa Kafoonji jwumpe yu pi á, puru pu nyε Jwumpe Nintanmpe.

Poli ná Barinabasi à láha piye na

³⁶ Lire kântugo ka Poli si Barinabasi pyi: «Wuu à Kafoonji jwumpe jwo kànyi njemu na ke, wuu núr'a shà wani, wuu sà dánafeebii kàanmucya kampyi pi wá na si yyaha na Kile kuni i.»

³⁷ Mà pi yaha pi i ŋko raa núruli, Yuhana pi maha mpyi Marika ke, Barinabasi la mpyi uru si ŋkàre ná pire e. ³⁸ Ka Poli si jwo na u nyε a yaa u kàre ná pire e mε, ŋaha na yε mà pire yaha Panfli kùluni i, u à nùru pire fye e, u saha nyε a pire tègε pi báaraŋi na mε. ³⁹ Nyε ka li i mpyi jwunyahama pi shwɔhɔl'e fo ka pi i láha piye na. Ka Barinabasi si Marika bâra uye na, ka pi i jyè bakwɔage e, mà kàre Sipiri k̀ni i. ⁴⁰ Poli wi ke, ka uru si Silasi bâra uye na. Ka dánafeebii si jwó le pi á, maa pi kyaa le Kile cye e, bà Kafoonji si mpyi si jwɔ pi na, si pi tègε mε. ⁴¹ Lire kântugo ka pi i ŋkàre Siri k̀ni i, maa ỳiri wani mà kàre Silisi kùluni i. Lire tooy'e, pi mpyi maha màban leni dánafeebil'e.

16

Timɔti à bâra Poli ná Silasi na

¹ Lire kântugo ka Poli ná Silasi si ŋkàre Dεribe kànhe e, maa ỳiri wani mà kàre Lisitiri kànhe e. Cyelepɔyaŋi wà na mpyi wani Lisitiri kànhe e, uru mεge na mpyi Timɔti. U nunji na mpyi dánafoo, Yahutu u mpyi ure, ŋka u tunji na mpyi Girεki. ² C̀inmpyiibii dánafeebii pi mpyi Lisitiri kànhe e, mà bâra mp̄ii pi mpyi Ikoni kànhe e ke, pire mpyi na u metange yiri. ³ Lire kurugo Poli la mpyi si u

pyi u báarapyjɛɛ. Nyɛ Yahutuubii pi mpyi wani ke, pire kurugo, ka Poli si u kwòɔn, ɲaha na yɛ sùpyire puni mpyi a cè na u tuɲi na ɲyɛ Girɛki* .
⁴ Pi niɲkaribii na, kànha maha kànha na pi à tòro ke, Yesu tùnntunmpii ná Zheruzalɛmu kànhe dánafeebii kacwɔnribii mpyi a karigii ɲcyiimu jwo ke, ka pi i cyire jwo yire kànyi dánafeebil'á, maa li cya pi á, na pi a cyi kurigii ɲaare. ⁵ Là mpyi na bârali dánafeebii kuruyi fànhe ɲyahaɲi na, pìi sí i bârali pi na canɲa maha canɲa.

Kile kacyeeni l'à Poli pyi u à kàre Masedoni kùluni i ke

⁶ Nyɛ Poli ná u shèrefeebii la mpyi si sà Kile jwumpe jwo Azi kùluni i, ɲka Kile Munaani ɲyɛ a ɲɛɛ mɛ. Lire e ka pi i Firijyi kùluni jyiile mà kàre Galati kùluni i. ⁷ Pi à sà byanhara Misi kùluni na ke, ka pi la si mpyi si ɲkàre Bitini wuuni i, ɲka Yesu Munaani † ɲyɛ a ɲɛɛ mɛ. ⁸ Nyɛ ka pi i Misi kùluni jyiile mà kàre Torasi kànhe na. ⁹ Mà Poli yaha wani, Kile à kani là cyêe u na. Canɲka numpilage e, u à Masedoni kùluni shinɲi wà niɲjyerewe ɲya, ka uru si jwo: «Poli, mii na mu ɲáare, ta ma Masedoni i ma a wuu tɛgɛ.»

¹⁰ Nyɛ Poli à yire jwo wuu á ke, ka wuu † u ntíl'a li lwó wuye funɲ'i si ɲkàre Masedoni i, ɲaha na

* **16:3** Ná Timòti nuɲi sí mpyi Yahutu, lire e pi mú mpyi maha u wíi Yahutu. ɲka Yahutuubii pi jà pi a u wíi Yahutu sèe wu, u mpyi a yaa u kwòɔn mà tàanna ná pi saliyaɲi i. Poli à Timòti pyi u à uye kan pi à kwòɔn bà u si mpyi si mpyi Yesu Kirisita shɛnre jwufoo niɲcɛɲɲɛ Yahutuubii shwòhɛl'e mɛ. † **16:7** Yesu Munaani ná Kile Munaani ɲyɛ niɲkin. † **16:10** Luka à jwo: «wuu»: lir' à li cyêe naha ɲke cyage e u à bâra Poli na, pi i báare siɲcyan.

ye wuu à li nya na nàkaana baa, Kile à li cyêe wuu na na wuu sà Jwumpe Nintanmpe jwo wani shiinbil'á.

Lidi à uye kan Kafoonji á Filipi kànhe na

¹¹ Ka wuu u yîri Torasi kànhe e, maa bakwɔɔge lwó maa ntíl'a kàre Samotirasi kànhe e. Kuru canŋa nùmpañña, maa ñkàre Neyapolisi kànhe e. ¹² Maa yîri wani mà kàre Filipi kànhe na, kuru ku nye Masedoni kùluni kànhe niñcyiige, maa mpyi Ɔrɔmu shiinbii màrampe e. Wuu à canmpyaa pyi kuru kànhe e. ¹³ Canŋɔŋk'à pa nɔ ke, ka wuu u ñkàre kànhe kàntugo yyére dũge ñwɔge na, ñaha na ye wuu à li ta na wani pi maha Kileñarege pyiŝ. Wuu à sà cyeebii mpiimu ta pi à bínni wani ke, wuu à Kile jwumpe jwo pir'á. ¹⁴ Pire cyeebil'e, wà mɛge na mpyi Lidi, uru mpyi a yîri Cyatiri kànhe e, u mpyi na fyáge Kile na. Uru ceenji mpyi maha vaañyi niñye yi longara wuyi péreli. Ka Kafoonji Kile si u zòmbilini múgo, maa u pyi u à ñee Poli jwumpe na. ¹⁵ Ka u ná u pyenge shiinbii puni si batize. Lire kàntugo ka u u wuu pyi: «Ná yii s'à dá li na na sèenji na mii à naye kan Kafoonji á, yii a ma mii pyenge e.» U à wuu kárama fo wuu à ñee.

Pi à Poli ná Silasi cú a tò kàsuni i

¹⁶ Canŋka mà wuu niñkaribii yaha Kileñarege cyage e, wuu à círi ná bilicwonji w'e. Jínanji wà na

Ŝ **16:13** Filipi kànhe Yahutuubii nàmbaabii nye a mpyi a ke kwò mɛ. Lire e kuni nye a mpyi a kan pi á pi Kile Jwumpe kàlambaga cyán wani mɛ. Lire kurugo Yahutuubii mpyi maha piye bínni lwøhe ñwɔge na kànhe kàntugo. Làdaabii pi mpyi maha mpyi tufeempe ntañi kurugo ke, kuru lwøhe pi mpyi maha ntêge na pire pyi.

mpyi u e, uru jínaŋi mpyi maha u pyi u u cεere pyi. Uru ceenji mpyi maha wyéɛɲyahaga taa lire céepyiini i na ŋkaan u nùŋufeebil'á. ¹⁷ Ka uru ceenji si ntaha wuu ná Poli fye e, maa ŋko fànha na: «Mpii shiinbii na ɲye Kilenji nìɲyi wuŋi báarapyii. Kuni i zhwoŋi ɲye na ntaa ke, lire pi ɲye na ɲcyêre yii na.»

¹⁸ Ceen'á lire pyi canmpyaa niɲyahagii funŋ'i, li ɲye a pa ɲwə mε. Canŋka ka Poli lùyiri wuŋi si yyaha kêɛɲɲe u á, maa jínaŋi pyi: «Yesu Kirisita mεge na, fworonɲe ceenji i.» Ka jínaŋi si ntíl'a fworon u e. ¹⁹ Uru bilicwoŋi nùŋufeebil'á li ɲya na wyéɛɲi pire ɲye na ntaa u céepyiini cye kurugo ke, na lire kuni na ŋko s'a ntùni ke, ka pi i Poli ná Silasi cù, cyage e sùpyire maha bínnini ke, maa ŋkàre wani ná pi e fànhafeebii yyére. ²⁰ Pi à nɔ wani ke, maa jwo yukyaabil'á: «Mpii shiinbii wá na wuu kànhe ɲyàha na wùruge. Yahutuu pi ɲye pi pi. ²¹ Pi wá na karigii ɲcyiimu yu sùpyir'á ke, kapyimbaagii cyi ɲye cyi cyi, wuu Ɔɔmu shiinbii sè ɲεε cyi na, si nta ɲjyere cyi mpyi na mε.»

²² Sùpyir'á yire lógo ke, ka pi lùgigii si yíri Poli ná Silasi taan. Ka yukyaabii si pi pyi pi à pi vànɲyi ðiril'a wwû pi na, maa pi bwòn ná kàsorigil'e. ²³ Pi à pi bwòn sèl'e mà kwò ke, maa pi le kàsuni i, maa kasubage kàanmucyafoonji pyi u a pi kàanmucaa sèl'e. ²⁴ Pi à puru jwo kàanmucyafoon'á ke, ka u u ntíl'a Poli ná Silasi lèɲɛ kasubage bapyεεgii puni kàntugo yyére wuuni i, maa pi tooyi le a shwôho cinŋke kà na.

²⁵ ɲye ɲìɲɲinke byanhampe e, Poli ná Silasi mpyi na Kile ɲáare, maa Kile pèente myahigii cêe, kàsujyibii sanmpii sí i núru. ²⁶ Mà pi yaha puru na,

ka ñiŋke si mpâl'a cyêenne, maa kasubage cúnŋo cúnŋo sèe sèl'e, ka ku ñwɔyi puni si ntíl'a múgo, ka kàsujyiibii puni yòrɔyi si ñkwòñ ñkwòñ a láha pi na. ²⁷ Ka kasubage kàanmucyafoonji si ñè. U à kasubage ñwɔyi ñya y'à múgo ke, maa wá na sônŋi na kàsujyiibil'à fê a fworò, maa u ñwɔtɔɔnge ñìr'a wwû si ntègɛ uye bò*. ²⁸ Ka Poli si jwo fànha na: «Ma hà kapii pyi maye na mɛ! Wuu puni na naha naha!»

²⁹ Nyɛ ka kasubage kàanmucyafoonji si bènme cya. U fyagara wunji fo na ñcyêenni, maa fyâl'a jyè babilini i, mà sà ñcwo Poli ná Silasi fere e. ³⁰ U à yîri ke, maa pi yige ntàani na, maa jwo: «Na cìmpyii, ñaha mii à yaa mii u pyi si nùmpañja ta yɛ?» ³¹ Ka pi i u pyi: «Dá Kafoonji Yesu na, lire ká mpyi, mu ná ma pyengɛ shiinbii sí nùmpañja ta.»

³² Lire kàntugo ka Poli ná Silasi si Kafoonji jwumpe jwo u ná u pyengɛ shiinbii pun'á. ³³ Kuru numpililyage e, ka kasubage kàanmucyafoonji si ñkàre ná Poli ná Silasi i, maa sà pi nɔɔyi wyɛɛ pyi, maa ntíl'a batize mà bâra u pyengɛ shiinbii puni na. ³⁴ Lire kàntugo maa Poli ná Silasi pyi pi à dùgo u bage ñiŋyiŋi na, maa pi kan pi à lyí. Uru ñàŋi ná u pyengɛ shiinbii puni mpyi funntange e, ñaha na yɛ pi mpyi a piye kan Kilé á.

³⁵ Nyɛ nyèg'à pa múgo ke, ka yukyaabii kurunke si pii tun pi sà yi jwo kasubage kàanmucyafoonji'á na u Poli ná Silasi cye yaha. ³⁶ Ka kasubage kàanmucyafoonji si sà Poli pyi: «Fànhafeebii naha a

* **16:27** Ɔromu shiinbil'á, kasubage kàanmucyafoonji ká mpyi u nyɛ na ku kàanmucaa na ñwɔge mɛ, ka kàsujyiŋi wà si fworò, nde li mpyi a yaa li pyi uru kàsujyiŋi na ke, lire pi maha mpyi ku kàanmucyafoonji na.

tùntunmii yaha pi à pa yi jwo mii á na mii u yii cye yaha. Yii sí n-jà n-fworo s'a sì yyen̄nke e.»
³⁷ Ka Poli si pi pyi: «Pi nyε a wuu yal'a yíbe mε, maa wuu bwòn, mà li ta wuu na nyε Ɖrømu shiin†. Lire kàntugo pi à wuu le kàsuni i. Numε, pi la na nyε si nùru wuu ηwòhɔ njige kàsuni i la? Lire mpyi nyε mε, fo pire yabilimp̄ii pi pa wuu yige.»

³⁸ Ka tùntunmp̄ii si nùr'a kàr'a sà yire jwo yukyaabil'á. Pi à lógo na Poli ná Silasi na nyε Ɖrømu shiin ke, ka pi i fyá, ³⁹ maa ηkàr'a sà piye mp̄inni kan Poli ná Silasi á, maa pi yige kàsuni i, maa li náare pi á na pi fworo kànhe e. ⁴⁰ Pi à fworo kàsuni i ke, maa ηkàre Lidi yyére, mà sà dánafeebii ta wani, maa pi yεε maa màban le pi e, maa nta a kàre.

17

Nyàhan̄guruguni u à pyi Tesaloniki kànhe e ke

¹ Lire kàntugo ka Poli ná Silasi si ntòro Anfipolisi kànhe e, maa yíri wani maa sà ntòro Apoloni kànhe e mà kàre Tesaloniki kànhe e. Kile Jwumpe kàlambage kà na mpyi wani Yahutuubil'á. ² Bà Poli mpyi maha ntêe na li pyi mε, can̄nɔ̄nke ká nɔ, u mpyi maha ηkàre Kile Jwumpe kàlambage e. Can̄nɔ̄nyi taanre fun̄n'i, n̄je y'à séme Kile Jwumpe Sem̄ni i ke, ka u ná wani shiinbii si jwo yire kyaa na. ³ U mpyi maha yi f̄inīni na yu pi á, maa li cyère pi na na f̄anha ku mpyi ku ki Kile N̄ncw̄nr̄ni u kyéreg'a bò, u u n̄è a fworo kw̄uni i. U mpyi maha

† **16:37** Mp̄ii pi nyε pi nyε Ɖrømu shiin mε, yukyaabii mpyi maha pi pyi pi à pire bwòn maa nta a pi yíbe. N̄ka li mpyi na fún mà Ɖrømu shin pyi amuni. Poli ná Silasi mpyi Ɖrømu shiin, lire e ke pi mpyi a yaa pi bwòn mε.

pi pyi: «Yesu kyaa mii nyε na yu yii á ke, uru u nyε Kile N̄j̄ncw̄nr̄ñi.» ⁴ Yahutuubii p̄i mpyi a nyε puru jwumpe na, maa bâra Poli ná Silasi na. Mpii pi mpyi na fyáge Kile na Girekiibil'e ke, ka pire nijyahamii ná cyeebii mεgefeebii p̄i nijyahamii mú si dá.

⁵ Ka lire ȳj̄ncyεge si jyè Yahutuubii j̄ñ̄ufeebil'e, ka pire si k̄n̄he supyifahafahayi yà yyer'a wà yiye na, maa yi sòn mà wà Poli ná Silasi na. Ka yire si jwunyahama ȳrige s̄upyire shw̄h̄l'e fo mà k̄n̄he puni nyàha a wùrugo. Maa piye tug'a kàre Zhas̄n pyenge e, mà sà a Poli ná Silasi caa si j̄c̄u raa ma s̄upyire cyage e. ⁶ Pi nyε a sà Poli ná Silasi ta wani mε, maa Zhas̄n ná dánafeebii piiberii c̄u a kàre f̄anhafeebii cyage e maa jwo f̄anha na: «Nte s̄upyire ti nyε na d̄j̄nyεñi puni nyàha na wùruge ke, numε pir'à n̄o naha wuu yyére! ⁷ Zhas̄n yyére pi à sunmbage lèñe, mà li ta karigii cyi nyε cyi ná J̄r̄omu saanbw̄he saliyañi nyε a b̄ε mε, cyire pi nyε na yu. Pi wá na ñko na saan̄i wabεε na nyε, na uru mεge na nyε Yesu.»

⁸ Puru jwumpe ndògoñi mpyi a sàa k̄n̄he shiinbii ná f̄anhafeebii yákilibii wùrugo. ⁹ Mà tàanna ná saliyañi i, wyére Zhas̄n ná u pyenge shiinbil'à kan a yaha f̄anhafeebil'à pi i nta a pi yaha.

Poli ná Silasi à Kile jwumpe jwo Bere k̄n̄he e

¹⁰ Numpilag'a pa wwò ke, ka dánafeebii si ntíl'a Poli ná Silasi pyi pi à kàre Bere k̄n̄he e. Pi à sà n̄o wani ke, maa ntíl'a jyè Yahutuubii Kile Jwumpe k̄alambage e. ¹¹ Yahutuubii pi mpyi Bere k̄n̄he e ke, pire mpyi fun̄c̄εñ̄fee mà tòro Tesaloniki k̄n̄he wuubii na. Kile jwumpe ndògoñi mpyi a

táan pir'á sèe sèl'e. Jwumpe Poli ná Silasi mpyi maha yu ke, pi mpyi maha puru kàanmucaa canŋa maha canŋa, si ŋcè kampyi pu ná Kile Jwumpe Semεŋi wumpe na ŋye niŋkin. ¹² Lir'à pyi ke, ka Yahutuubii niŋyahamii si dá Yesu na. Girεkiibii shwǎhǎl'e, ka cyeebii mεgefēebii niŋyahamii ná nàmbaabii niŋyahamii mú si dá Yesu na. ¹³ Ŋka Tesaloniki kànhe Yahutuubii pìl'à lógo na Poli ná Silasi wá na Kile jwumpe yu Bere kànhe e ke, ka pire si ŋkàr'a sà Bere kànhe shiinbii sòn a wà pi na. ¹⁴ Ŋye ka cìmpyiibii dánafeebii si ntíl'a Poli pyi u à kàre suumpe lwǎhe ŋwǎge na, maa sà bakwǎge kà lwó, ka Silasi ná Timōti si ntēen wani Bere kànhe e. ¹⁵ Mpii pi mpyi a kàr'a sà Poli tùugo ke, pir'à kàr'a sà u yaha fo Ateni kànhe e. Pi ninurubii na, ka Poli si yi jwo pi á na pi sà yi jwo Silasi ná Timōti á, na pi a fyâa, pi a sà uru ŋwǎh'i.

Poli à jwo ná Ateni kànhe ŋcèfeebil'e

¹⁶ Mà Poli yaha u u Silasi ná Timōti sigili Ateni kànhe e, u à li kàanmucya mà li ŋya na kàn'h'à ŋi yasunŋyi na, ka lire si sàa pen u e. ¹⁷ Ŋye Yahutuubii ná supyishinŋi sanŋi u mpyi na fyáge Kile na ke, u mpyi maha sà na yu ná pire e Kile Jwumpe kàlambage e. Canŋa maha canŋa, u mpyi maha sà sùpyire tabinniyi i, u aha sà mpiimu ta wani ke, u mpyi maha jwo ná pire e. ¹⁸ Ka Epikuri toŋkuni shiinbii pìi ná Sitoyiki toŋkuni shiinbii pìi si mpa

na yu ná Poli i*. Pi pìl'à jwo: «Naha jwuŋyahama ŋge nàŋi ŋye na yu ye?» Ka pìi si jwo: «Yasuŋyi yi ŋye yi ŋye naha wuu yyére me, lí naha kee yire kyaa u ŋye na yu.» Pi à yire jwo ŋaha na ye Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo pi á Yesu ná kwuŋeni kyaa na†.

¹⁹ Ka pi i Poli yyer'a kàre kàñhe jwumpe tabin-nige e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Areyopazi». Pi à nɔ wani ná u e ke, maa jwo: «Ná kàlanj nìvɔnŋi i mu à pa ke, wuu la ŋye ma a yà jwo wuu á uru kàmpañke na. ²⁰ Naha kurugo ye jwumpe mu ŋye na yu ke, puru na ŋye jwumɔ nìvɔnmɔ wuu á, lire kurugo, wuu la na ŋye ma a pu yyaha yal'a jwo wuu á.»

²¹ Ateni kàñhe shiinbii puni ná nàmpwuunbii pi mpyi pi shwəhəl'e ke, pire mpyi maha pi tɛni fànha lwɔ kafɔnni kani ndògoŋi ná li bàraŋi na.

²² Mà Poli ninjyerenj yaha kàñhe jwumpe tabin-nige e, u à jwo: «Yii Ateni kàñhe shiinbii, mii à li kàanmucya mà li ŋya na yii na Kile caa cyanŋkannigii shinj puni na. ²³ Naha kurugo ye mà mii yaha jani

* **17:18** Mà tàanna ná Epikuri toŋkuni shiinbil'e sùpyanji maha mpyi shi na ntàanji kanni meɛ na, na Kile kuro ŋye ŋiŋke e me, na karigii puni na ŋye ŋùŋɔ kurugo wogii. Sitoyiki toŋkuni shiinbii ŋye a mpyi a ŋee sùpyire t'a ntàanji kanni caa me. Mà tàanna ná pire sòñŋoŋkanni i, ŋiŋke kataanmp'à cwɔnɔ mà tàanna ná saliya e, lire e ke, sùpyir'à yaa pi piye waha pi i uru saliyanj yaha ŋjire e. Pi mpyi a karij soro, pi la mpyi si fànha ta pi funŋɔ karigii puni ná cyereyampe na ná pi yákilibil'e. † **17:18** «Kwuŋeni»: Girekiibii sheɛnre e, cyee mege ki. Poli mpyi na Yesu ná kwuŋeni kyaa yu ke, lire mpyi a pi pyi pi i sòñŋi na yasunŋyi yà shuunni kyaa Poli ŋye na yu. Yasunmpegege ku ŋye yesu ná yasunŋwɔge ku ŋye kwuŋeni ke, pi mpyi na sòñŋi na yire kyaa Poli ŋye na yu.

na yii kànhe e, yaaga maha yaaga yii nyε na sunni ke, mii à yire puni nya. Ali mii à sémere tà nya t'à sémε tasunŋke k'e, na “Kilenji u nyε sùpya nyε a u cè mε.” Uru Kilenji yii nyε na mpêre mà li ta yii nyε a u cè mε, uru kyaa mii nyε na yu yii á.

²⁴ Uru u nyε Kile. Uru u à diŋyεŋi ná u funŋo yaayi puni dá ke, uru u nyε niŋyiŋi ná niŋke Kafoonji. U nyε na ntèn sùpya bafanrage e mε. ²⁵ Kile nyε a tige na sùpya u báara pyi si ntaha uru tège mε, naha na ye uru u maha shiŋi ná ŋoni ná yi sanŋyi puni kaan sùpyire pun'á. ²⁶ U à supyishiŋi puni pyi u à fworro shin niŋkin i, maa pi pyi pi à tèn niŋke cyeyi puni i, maa tèrigii láha láha cyiye na, maa pi tatεnyi tégigii láha láha cyiye na mà kan pi á. ²⁷ U à lire pyi bà pi puni si mpyi s'a uru Kile caa, bà wà maha yaaga caa na mâre mε, mà li ta u laage nyε a tɔn wuu wà tufiige na mε. ²⁸ Naha kurugo ye uru u à wuu dá, maa shiŋi kan wuu á, maa wuu pyi wuu u jini na nyàha. Mpii pi maha myahigii cêe yii shwəhə'le ke, yire pire pìl'à jwo na “Wuu à fworro Kile e.”

²⁹ Nyε ná wuu s'à fworro Kile e, lire e ke sùpyanji cyεg'à yaayi njemu yaa na mpêre mu à jwo sεenŋi wuyi, lire nyε mε wyéεfyinŋi wuyi, lire nyε mε kafaayi lonŋara wuyi ke, wuu nyε a yaa wuu a sônŋi na yire yaayi sùpyan'à yaa ná u sônŋore e ke, na Kile na nyε yire fiige mε. ³⁰ Mpii pi à pi tiŋi pyi Kile ŋcémbaanji i ke, Kile nyε a pire cû a tâanna ná lire e mε. Nka Kile na yi yu numε sùpyire pun'á cyeyi puni i, na pi pi toronŋkanni kênŋe pi i mpa ur'á. ³¹ Naha kurugo ye Kile à canŋke kà tège, ŋkemu i u sí n-pa diŋyεŋi sùpyire puni sâra

si ntàanna ná pi kapyiinkil'e ntìni funḡke e ke. U yabiliḡi shincwǎnrǎḡi cyē kurugo u sí lire pyi. U à u ḡè a yige kwùḡi i, lire cyē kurugo u à li cyêe sùpyire na na uru Kile à u cwǎnrǎ.»

³² Nye pi à kwùubii ḡèḡi jwumpe lógo Poli ḡwǎ na ke, ka pìi si wá na u fwóhǎre, ka pìi si jwo: «Wuu sí n-pa pu sanmpe lógo canḡke kabere.» ³³ Nye ka Poli si yíri pi taan mà kàre. ³⁴ Lire ná li wu-uni mú i, pìi mpyi a taha u fye e, maa dá Yesu na. Pire e, wá mege na mpyi Denisi. Kàhe jwumpe cwǎnrǎfoḡḡi wà u mpyi ure. Ceḡḡi wà mú na mpyi, uru mege na mpyi Damarisi, mà bâra piiberii na.

18

Poli à kàre Kǎrenti kàhe e

¹ Lire kàntugo Poli à yíri Ateni kàhe e, mà kàre Kǎrenti kàhe e. ² U à sà Yahutu nàḡi wà ta wani, uru mege na mpyi Akilasi. Pǎn kùluni shin u mpyi u wi. U nimpavǎḡḡi u mpyi mà yíri Itali kìni i ná u cwḡḡi Pirisili i, ḡaha na ye saanḡi Kolodi mpyi a jwo na Yahutuubii puni pi fworó Ḳrǎmu kànbwǎhe e. Ka Poli si bâra pi na. ³ Ná u ná pire sí mpyi na vǎanḡyi bayi báaraḡi ninuḡi pyi, ka u u ntèen pi yyére maa tère pyi ná pi e báaraḡi na. ⁴ Canḡḡyḡi puni i, u mpyi maha sì na yu ná Yahutuubii ná Girekiibil'e Kile Jwumpe kàlambage e, maa ḡcaa pyiḡkannigii puni na, sí pi pyi pi dá Yesu na. ⁵ Mà lǎwó Silasi ná Timǎti à yíri Masedoni kùluni i mà shà ke, Poli saha ḡye a labere bâra Kile jwumpe ḡjwuḡi

na mε*. U mpyi maha yi fíniņi na yu Yahutuubil'á na Yesu u nyε Kile Niņcwōnrōņi. ⁶ Ņka Yahutuubii nyε a nyε Poli jwumpe na mε, maa u cyere. Lir'à pyi ke, ka u u u vāanntinņke jâhara mà wà pi na†, maa yi jwo pi á: «Yii mée ká mpyi yii nyε a shwō nùmpañja yoge na mε, mii kuro saha nyε yire e mε. Mpii pi nyε pi nyε Yahutuu mε, numε mii sí raa wá pire yyére si sà Jwumpe Nintanmpe jwo pir'á.»

⁷ Nyε ka Poli si yîri wani mà kàre nàņi wà pyenge, uru mεge na nyε Titusi Zhutusi. Uru nàņi mpyi na fyáge Kile na, u pyenge mpyi a tíņe Kile Jwumpe kàlambage na. ⁸ Ka Kile Jwumpe kàlambage nùņufoņi Kirisipusi ná u pyenge shiinbii puni si mpa dá Kafoņi Yesu na. Kōrenti kànhe shiinbii pi mpyi na núru Poli jwō na ke, ka pire niņyahamii si mpa dáníyaņi pyi, maa batize.

⁹ Canņka numpilage e, Kafoņi à kani là cyêe Poli na maa jwo: «Ma hà raa fyáge mε, ta yu, ma hà vyâha mε, ¹⁰ mii na nyε ná mu i, wà mú si n-jà nō mu na si kapii pyi mu na mε, mii wuubil'à nyaha naha ņke kànhe e.»

¹¹ Nyε ka Poli si ntēen mà yyee niņkin ná yiņye baani pyi wani kuru kànhe e na sùpyire kâlali Kile jwumpe na.

¹² Nyε mà Galiyōn yaha Akayi kùluni nùņufente na, canņka Yahutuubii pìl'à jwo a jwō, maa ņkâr'a sà Poli cū a kàre u yyére, u u sà u yîbe. ¹³ Pi à sà nō

* **18:5** Filipi kànhe dánafeebil'à wyére kan Silasi ná Timōti á pi tūgo Poli á. Lire mpyi a Poli pyi u à yyēņe ta u Kile báaraņi i, ka lire si u pyi u saha nyε a uye yaha wyére cya báara na mε. Yii 2 Kōrenti Shiinbii 11.9 ná Filipi Shiinbii 4.14-15 ná Kapyiņķii 17.15 wíi. † **18:6** Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi.

ná u e Galiyōn yyére ke, maa jwo: «Ŋge nàŋi wá na sùpyire yákilibii kēēnŋi na pi a Kile pēre pyinŋanni labere na, ndemu l'á kàntugo wà wuu Saliyanŋi á ke.»

¹⁴ Nyε mà Poli yaha u u ŋko raa yu, ka Galiyōn si jwumpe lwó maa jwo Yahutuubil'á: «Kampyi kapii, lire nyε me kapyimbaala ŋge nàŋi mpyi a pyi, mii mpyi na sí nyε yii Yahutuubii jwumpe lógo.

¹⁵ Ŋka ná li s'á pa nta na jwumpe pá ná meyi yà ná yii Saliyanŋi karigii cyi nàkaana ti nyε ti ti, yii yabilimpii pi yi yyaha cwōnrō. Mii la nyε sì yogo kwōn wà ná mpe e me.» ¹⁶ Galiyōn à puru jwo ke, maa pi pyi pi fworu yukyaala bage e. ¹⁷ Lir'á pyi ke, Kile Jwumpe kàlambage nūŋufoōŋi mege ku nyε Sōsitēni ke, ka pi i uru cyán a cū, maa u yal'a jya yukyaala bage yyaha yyére, ka Galiyōn si uye pyi mu à jwo u nyε na pi naa me.

Poli à nūr'a kàre Antiyōshi kànhe e

¹⁸ Cyire puni kàntugo, Poli à mō Kōrenti kànhe e sahaŋki maa nta a kuni cya dánafeebil'á, ka u ná Pirisili ná Akilasi si jyè bakwōge e mà kàre Siri k̀ni kàmpañke na. Lire mpyi a Poli ta u à jwōfaaga fáa Kile á, lir'á pyi ke, ka u u u nūŋjoore kwōn Sannkere kànhe e maa nta a kàre. ¹⁹⁻²¹ Pi à sà nō Efese kànhe e ke, ka Poli si ŋkàre Kile Jwumpe kàlambage e, maa sà jwo ná Yahutuubil'e. Ka pire si u jáare na u tēn wani pire yyére u tère pyi, ŋka Poli nyε a nyε me, maa kuni cya pi á, maa jwo na l'aha ntáan Kile e, na uru na sí nūru n-pa pi yyére. Lire kàntugo maa yiri u shērefebii Pirisili ná Akilasi taan maa ŋkār'a sà jyè bakwōge e mà kàre. ²² Pi à sà nō Sezare kànhe e ke, ka Poli si fwor'a kàre Zheruzalēmu kànhe e

mà sà dánafeebii kurun̄ke shéere, maa yîri wani mà kàre Antiyoshi kànhe e. ²³ U à tère pyi wani maa nta a kàre Galati kùluni i, maa yîri wani mà kàre Firijyi wuuni i. Lire ɲani tooy'e, u à màban le cyelempyiibii puni i, bà pi si mpyi s'a sî yyaha na Kile kuni i mε.

Apolosi à kàr'a sà a Kile jwumpe yu Efese ná Kòrenti kànyi na

²⁴ Lire tèni i, Yahutuɲi wà na mpyi a yîri Alézandire kànhe e mà pa Efese kànhe e, uru mεge mpyi Apolosi, u mpyi a jwumpe cè, maa Kile Jwumpe Semεɲi cè sèe sèl'e. ²⁵ Pi mpyi a u kâla Kafoon̄i Yesu kuni ɲaaraɲkanni na, ɲka nde li ɲye batizeliɲi kani ke, u taceɲke mpyi a láha Yuhana Batizelipyiɲi u kàlaɲi na. Lire ná li wuuni mú i, u mpyi maha Yesu kani ffiniɲi na yu ná u zòmbilini puni i sùpyir'á. ²⁶ U mpyi maha yu sùpyire yyaha yyére fyagara baa Kile Jwumpe kàlambage e. Pisisili ná Akilasi à u jwumpe lógo ke, maa u yyer'a kàre, maa Kile kuni yal'a cyêe u na.

²⁷ Akayi kùluni zhèɲi lage mpyi a pa mpyi Apolosi na, ka cìnmpyiibii dánafeebii si màban le u e, maa letεε sém'a kan Akayi kùluni cyelempyiibil'á, maa yi jwo pi á na u aha nɔ wani pi yyére, pi i u cùmu lemε ɲwɔ. U à pa shà ke, ka Kile si ɲwɔ u na, ka u kàlaɲi nin̄kan̄i si fànha kan dánafeebil'á, maa pi pyi pi i sî yyaha na Kile kuni i. ²⁸ U mpyi maha Yahutuubii tawurugoyi cyêre pi na sùpyire shwɔhɔl'e. Wà mpyi na sî n-jà u kyáala mε. U mpyi maha Kile Jwumpe Semεɲi yyahe ffiniɲi na yu pi á na Yesu u ɲye Kile Nijcwɔnrɔɲi.

19

Poli na Kile jwumpe yu Efese kànhe e

¹ Mâ Apolosi yaha Kõrenti kànhe e, Poli à Azi nãnyi jyiile mà kàre Efese kànhe e, mà sà cyelempyiibii pìi ta wani, ² maa pi pyi: «Tèni i yii à dá Yesu na ke, yii à Kile Munaani ta la?» Ka pi i u pyi: «Wuu bá sàha ñkwò a Kile Munaani kyaa lógo mà nya mε.» ³ Ka u u núr'a pi pyi: «Lire sanni i ke, batizeliñi shiñi ñgire pi à pyi yii na yε?» Ka pi i u pyi: «Yuhana Batizelipyiñi mpyi na ñgemu pyi ke.» ⁴ Ka u u jwo: «Mpii pi mpyi maha pi toronkanni kèenñe ke, pire Yuhana mpyi maha batizeli lwøhe e. Nka u mpyi maha yi yu sùpyir'á na ñgemu u sí n-pa uru kántugo ke, na pi dá uru na, uru u nyε Yesu.» ⁵ Nyε pi à yire lógo ke, maa nta a batize Kafoonji Yesu mεge na. ⁶ Ka Poli si u cyeyi taha pi nùnyi na, maa Kile náare pi na, ka Kile Munaani si ntíge pi nun'i, ka pi i wá na yu shεenre taber'e, maa Kile túnnture yu. ⁷ Tire sùpyire mpyi a shiin ke ná shuunni kwò.

⁸ Mâ Poli yaha kuru kànhe e, u mpyi maha sì na Kile Saanre kani fñiñi na yu sùpyir'á fyagara baa Kile Jwumpe kàlambage e. U mpyi maha pyiñkannigii puni pyi bà u lógofeebii si mpyi si nyε puru jwumpe na mε. U à lire pyi fo mà sà nò yinyε taanre na. ⁹ Nka shinnyahara mpyi a pi niñgyigigii waha, maa nyé si ndá Poli jwumpe na, maa Kafoonji kuni fwóhøre sùpyire nyii na. Nyε ka Poli si cyelempyiibii yyer'a yíri pi taan, maa ñkàre ná pi e Tiranusi kàlambage e, maa sà a pi kálali wani canña maha canña. ¹⁰ Poli à lire pyi mà nò yyee shuunni na. Lir'à pyi ke, Yahutuubii ná supyishi

maha shi u mpyi Azi kùluni i ke, pire pun'à Kafoonji jwumpe lógo.

Yahutuubii pi mpyi na jínabii k̀̀re na yige pifeebil'e ke, pire kani

¹¹ Kakyanhala karigii cyi à s̀̀i s̀̀pya s̀̀ha s̀̀a cyi n̄ya m̄e, Kile mpyi maha cyire pyi Poli cye kurugo.

¹² V̄aan̄nyi, lire n̄ye m̄e s̀̀cuyi yi mpyi a bw̄n̄ Poli na ke, pi mpyi maha yire lw̄úu maha s̀̀ na ntare yampii ná jínacyaanbii na. Lire mpyi maha yampii pyi pi i n̄c̀̀uñi, maa jínacyaanbii jínabii pyi pi i fwore pi e.

¹³ Yahutuubii p̀̀i na mpyi wani, pire mpyi maha naare na m̄are, marii jínabii k̀̀re na yige pifeebil'e. Ka pire la si mpyi s'a jínabii k̀̀re s'a yige pifeebil'e ná Kafoonji Yesu m̄ege e mú. Pi aha jínacyan̄ji w̄a n̄ya, pi mpyi maha jwo: «Yesuñi kyaa Poli maha yu ke, uru m̄ege na, yii fworo!» ¹⁴ Yahutuubii s̄aragawwuubii n̄̀ufembw̄he k̄a m̄ege na mpyi Sikeva. Uru pỳibii n̄ambaa baashuunni mú mpyi maha uru n̄ge báaran̄ji pyi. ¹⁵ N̄ye can̄ka, pi à puru jwumpe jwo ná jínacyan̄ji w'e, ka jínan̄ji si jwo: «Mii à Yesu c̀̀, Poli n̄ye s̀̀pyan̄ji n̄gemu ke, mii à uru c̀̀ mú, n̄ka yii de? Mpire pi n̄ye yii ye?»

¹⁶ N̄an̄ji i jínabii n̄ye ke, ka uru si n̄cwo pi na, maa pi kyérege s̀̀e s̀̀l'e fo mà pi b̄annaga, ka pi cípyire wuubii si f̀̀e a fworo u bage e.

¹⁷ Yahutuu yo, supyishin̄ji san̄ji yo, shin maha shin u mpyi Efese k̄an̄he e ke, pire pun'à nde kani lógo maa fyá. Ka Kafoonji Yesu m̄ege sí n-p̀̀e.

¹⁸ Mpii pi mpyi a dá Yesu na ke, pire nijyahamii mpyi na ma na yyérel̄i s̀̀pyire yyaha na, maa pi kapegigii n̄impyiin̄kii yu. ¹⁹ Mpii pi mpyi

na s̄iŋkanmpe pyi ke, pire niŋyahamil'à pa ná pi s̄iŋkanmpe sémebil'e, ka pi i mpa pi bínni piye ŋuŋ'i, maa pi súugo s̄uypyire ŋyii na, maa pire sémebii lw̄ore wà tiye na, ka pi lw̄ore sí mpa bê wyérefyinni kampw̄hii beeshuunni ná kε (50.000) na.

²⁰ Lire pyiŋkanni na, Kafooni jwumpe mpyi na ŋcaali cyeyi yyaha kurugo fw̄fw̄ maa f̄anha taa.

Nyàhanŋuruguni u à pyi Efese k̄anhe e ke

²¹ Cyire karigii toroŋkwooni k̄antugo, mà Kile Munaani yaha l'à Poli yyaha c̄u, u à li lw̄ó uye funŋ'i si nt̄oro Masedoni ná Akayi k̄ùligil'e si raa wá Zheruzalemu k̄anhe e. U mpyi maha yi yu na uru ká n̄o wani, na ur'à yaa u sà fworo Ōromu k̄anbw̄he e mú. ²² Nyε ka u u u ŋaaraŋebii pii shuunni yaha pi à k̄are Masedoni i, pire pi mpyi Tim̄oti ná Erasiti. Ka u yabiliŋi si nt̄een mà t̄ere pyi sahanŋi Azi k̄uluni i.

²³ Kafooni Yesu kuni kani mpyi a ŋyàhanŋurugo nimbwo ȳirige lire t̄eni i. ²⁴ S̄eenbuŋi wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Demetirusi, wyérefyinni u mpyi na bùu. Yasunŋke mege pi maha mpyi Aritemisi* ke, uru n̄aŋi mpyi maha kuru yasunŋke bage shiŋi yaa ná wyérefyinni i na mp̄ereli. U ná u báarapyiibii mpyi maha wyérefyinhaga taa uru báaraŋi i. ²⁵ Nyε canŋka, ka uru n̄aŋi si u báarapyiibii ná s̄eenbuubii puni yyer'a bínni maa jwo: «Mii c̄inmpyiibii, yii à li c̄è na ŋge báaraŋi i wuu ŋyε na wuu ŋw̄olyiŋi taa. ²⁶ Ŋka nde ŋge Poliŋi ŋyε na mpyi

* **19:24** Shinŋyahara mpyi na s̄onŋi na kuru yasunŋke na ŋyε ceewe ŋemu u maha pyiibii kaan s̄uypyir'á, maa s̄umaŋi pyi u u ŋw̄oge ke. Efesi k̄anhe e kuru yasunŋke tabw̄he mpyi.

ke, yii na li núru maa li jaa. U à jwo na sùpyire maha kacyanhigii jcyiimu yaa ná pi cyeyi i ke, na cyire nyε yafyin mε. Nde kani nyε Efese kànhe kanni jùŋɔ kyaa mà dε, li na ŋko si mpyi Azi kùluni puni jùŋɔ kyaa. U s'à shinjyahara jùmbogii kēεnŋε ná puru jwumpe e mà kwò. ²⁷ Ná wuu nyε a wuye waha mε, wuu là nta kuni sí n-tò, mà bâra lire na, wuu yasunŋcwɔge mεge ku nyε Aritemisi ke, kuru yasunŋke bage saha si n-pa n-pyi laage e mε. Kuru yasunŋke Azi kùluni shiinbii ná kini shiinbii puni nyε na sunni ke, pèεε saha si n-pa n-taha ku na mε.»

²⁸ U à puru jwo ke, mpïi pi mpyi wani ke, ka pire lùyiri wuubii si wá na yasunŋke báami maa ŋko fànha na: «Wuu Efese kànhe shiinbii yasunŋcwɔge Aritemisi fiige nyε mε!»

²⁹ Nyε ka pi i kànhe puni jyàha a wùrugo ná puru tùnmpε e. Lire mpyi a Poli jaarajεεbii pïi shuunni, Gayusi ná Asitariki ta wani. Masedoni kùluni shiin pi mpyi pire, ka sùpyire si ntíl'a pire cyán a cù mà kàre tafage e. ³⁰ Poli yabiliŋi la mpyi si ŋkàre sùpyire tabinnige e, ŋka cyelempyiibii nyε a jεε mε.

³¹ Azi kùluni fànhafembwoyi yà mú na mpyi wani, yire na mpyi Poli cevee, ka pire si tùnnturo tun u á, na u àha zhà sùpyire tabinnige e mε.

³² Lire tēni mpyi a jwumpe ta p'a nyaha sùpyire shwòhòl'e, wà ná wà wumɔ nyε a mpyi ninŋin mε. Nde na pi mpyi a bínni ke, shinjyahara na mpyi wani, pi nyε a mpyi a lire cè mε.

³³ Yahutuŋi wà na mpyi wani, uru mεge na mpyi Alzandiri. Ka pi i uru ŋɔŋ'a kâr'a sà yyéεŋε sùpyire yyaha yyére. Ka u u cyεge tég'a sùpyire pyi na ti fyâha. U la mpyi si u Yahutuŋεεbii túbile kòrɔ

sùpyire shwòhòl'e. ³⁴ Nka sùpyir'à pa j̀cè na Yahutu u nyé u wi ke, ka pi puni si bínn'a jwo fànha na: «Wuu Efese kànha shiinbii yasuŋcwòge Aritemisi fiige nyé mè!» Maa ñkwôro lire na fo na ñko si nò lerií shuunni fiige na.

³⁵ Sémesemenji u mpyi kànhe e ke, uru u à pa jà a sùpyire pyi t'à fyâha, maa jwo: «Efese kànhe shiinbii, sùpyire pun'à li cè na yasuŋcwòge Aritemisi k'à yîri ñìnyìnjì na mà cwo ke, na Efese kànhe ku nyé kuru ná ku bage kàn mucyafoonji. ³⁶ Sùpya s̀ n-jà yire kyála mè. Lire e ke yii yii funyì j́ñyè, yii àha raa karigii pyi j̀ùṅò kurugo mè. ³⁷ Yii à mpìi nàmpii cù mà pa naha, mà li ta pi nyé a yafyin yù yasuŋke bage e mè, pi mú nyé a jwumpime jwo mà yyaha tí ná wuu yasuŋke e mè. ³⁸ Demetirusi ná u báarapyìnyèbii la ká mpyi si sùpyanjì wà c̀ège kani là na, pi a si yukyaala bage e yukyaabii yyère ná lire kani i. ³⁹ Kampyi pabere sí na wá yii á, wuu mpìnninjì canṅke, wuu sí puru cwòonrò. ⁴⁰ Lire baare e nde li nde wuu à pyi amè ñijaa ke, wuu sí n-jà j̀cège ta l'e, naha na ye pi aha wuu yíbe, wuu sí n-jà j̀ùṅò ta sùpyire kabinnini na mè.» ⁴¹ U à puru jwo a kwò ke, maa sùpyire cye yaha.

20

Nde Poli à pyi Masedoni ná Geresi k̀ligil'e ke

¹ Nye màhan' à pa fyâha ke, ka Poli si cyelempyi-ibii yyer'a bínni maa pi yeré, lire kàntugo maa kuni cya pi á maa ñkàre Masedoni k̀luni i. ² U à yeréye ñijyahaya kan lire k̀luni dánafeebil'á maa nta a jyiil'a kàre Geresi k̀luni i. ³ U à yìnyè taanre pyi wani. Tèni i u à uye bégele si jyè bakwòoge e raa

ŋkèege Siri k̀ini i ke, ka u u lógo na Yahutuubii p̀i na wá a v̀unŋo pwə u mεε na. Nye lir'à pyi ke, ka u u li lwó uye funŋ'i si núru ntoro Masedoni i s'a wá. ⁴ Mpii pi mpyi a u t̀ugogo ke, pire pi mpyi Bere k̀anhe shinŋi Pirusi jyanŋi Sopateri ná Asitariki ná Sekundusi, pire shiin shuunniŋi mpyi a ỳiri Tesaloniki k̀anhe e, mà b̀ara Gayusi na, uru mpyi a ỳiri Deribe k̀anhe e, ná Timoti, ná Tisike ná Torofimu, pire shiin shuunniŋi mpyi a ỳiri Azi k̀uluni i. ⁵ Ka pire si ŋk̀are wuu yyaha na maa sà wuu sige Torasi k̀anhe e. ⁶ Bwúurunŋi niŋjirigembaanŋi kataanni toroŋkwooni k̀antugo, ka wuu u bakwəoge kà lwó Filipi k̀anhe e, maa canmpyaa kanjkuro jara pyi maa nta a nɔ Torasi k̀anhe e, maa nt̄en wani mà cibilaaga pyi.

Poli à bu j̀e Torasi k̀anhe e

⁷ Cibilaage canjcyiige* ka wuu u wwò maa Kafoonŋi njỳiŋi lỳi sɔncyan. Poli la mpyi s'a ŋk̀ege kuru canŋa ǹumpanŋa na. Nye ka u u Kile Jwumpe jwo ná dánafeebil'e fo mà sà j̀iŋke j̀i. ⁸ Wuu mpyi a bínni batəonge ǹiŋyibabilini l'e, b̀enmε yaaya niŋyahaya mpyi a m̀ini m̀in'a yaha lire babilini yyaha kurugo. ⁹ Ǹanjiinŋi wà na mpyi ná wuu e, uru mεge na mpyi Etikusi, uru mpyi a t̄en finetirinŋi jwəge na. Poli à mɔ jwumpe na ke, ka uru si mpa ŋón'a funŋo wwò uye na. Pur'e u à kwôro mà bẁon a p̀ol'a ỳiri batəonge ǹiŋyibabilini tanrewuuni i mà pa jcwɔ. Pi à ta pi sà u ỳirige ke, mà u ta u à kwù. ¹⁰ Ka Poli si nt̄ig'a k̀are maa sà lỳeεle u j̀unŋ'i, maa u

* **20:7** Yahutibil'á cibilaage canjcyiige ku j̀ye k̀arinŋi.

cû u cyeyi na maa jwo: «Yii àha raa fyáge me, u na nyε nyii na!»

¹¹ Lire kântugo ka Poli si núr'a dùgo maa sà bwúuruŋi lwó maa u kwòn kwòn a táa pi à lyí, maa ŋkwò maa jwumpe sogo mà sà nò fo canŋaŋyiyiini tèefworoni na, maa nta a kàre. ¹² Nyε ka pi i nàŋjiinŋi tùug'a kàre pyenge e, u mpyi nyii na, ka lire si màban lèŋe dánafeebil'e.

Poli na Efese kàhe dánafeebii kacwònribii yεεge

¹³ Lire kântugo ka wuu u bakwòoge lwó a kàre Azosi kàhe e. Poli mpyi a jwo na uru sí raa ŋaare s'a wá tòore na kuru kàhe na. Wani u mpyi na sí sà bàra wuu na bakwòoge e. ¹⁴ U à sà wuu ta Azosi kàhe e ke, maa bàra wuu na, ka wuu u bakwòoge lwó mà kàre Mitilèni kàhe e, ¹⁵ maa yíri wani mà kàr'a sà nò kuru canŋa nùmpaŋŋa na Kiyòsi k̀ni sicampe na. Kuru canŋa nùmpaŋŋa, maa nò Samòsi k̀ni i. Kuru canŋa nùmpaŋŋa, maa nò Miletì kàhe e. ¹⁶ Yii li cè na Poli la mpyi si ntòro Efese kàhe taan yyérembaa. U la nyε a mpyi si m̀ Azi k̀luni i me. U funŋke mpyi a wyère, ŋaha na ye u la mpyi, ná labere nyε a pyi me, si Pantekòtiŋi kataanni ñùŋò b̀ Zheruzalemu kàhe e.

¹⁷ Lire e ka u u ntèen Miletì kàhe e maa t̀nnturo tùugo Efese kàhe dánafeebii kurunŋke kacwònribil'á, na pi pa.

¹⁸ Pi à pa ke, ka u u pi pyi: «Mà lwó mii à pa naha Azi k̀luni i ke, fo mà pa nò ñijaa na, yii à mii toronŋkanni cè yiye shwòhòl'e. ¹⁹ Mii à naye t̀rige pyinŋkannigii puni na, maa báaraŋi pyi Kafoonŋi á, maa ŋkyaala fo mà ñyilwòhe wu, ŋaha na ye Yahutuubil'à v̀nŋyi pwò tooyo ñijyahay'e mii na,

maa yyefugo niɲyahaga nɔ mii na. ²⁰ Lire ná li wuuni mú i, yaaga maha yaag'e yii tòn ɲye ke, mii ɲye a kuru kà ɲwɔhɔ yii na mɛ. Sùpyire shwɔhɔl'e yo, yii pyɛnyi i yo, mii à yii kâla yire na.

²¹ Yahutuubii bâra supyishinji sanɲi na, mii à yi jwo a waha pi á na pi pi toronɲkanni kêɛnɲɛ, pi i piye kan Kile á, pi i dá wuu Kafoonji Yesu na. ²² ɲye numɛ, mii niɲkareɲi u ɲge Zheruzalemu i, nde li sí n-sà mii ta wani ke, mii ɲye a lire cè mɛ. ɲka Kile Munaani fânhe ku ɲye mii na. ²³ Nde mii à cè ke, lire li ɲye: kànha maha kànha na mii na ntùuli ke, Kile Munaani maha li cyêe mii na na kàsujyiini ná yyefuge ku ɲye mii yyaha na wani. ²⁴ ɲka mii múnaani kani ɲye a mii funɲɔ pɛn mɛ. Nde l'à mii funɲɔ pɛn ke, lire li ɲye: Kafoonji Yesu à báaraɲi ɲgemu le mii cye e ke, mii u jà a uru pyi a ɲwɔ si nɔ u tɛgeni na. Uru u ɲye, Kile à ɲwɔ wuu na maa kani ndemu pyi ke, mà lire jwumpe jwo sùpyir'á.

²⁵ ɲye yii mpiimu yyére mii à tòro maa Kile Saanre jwumpe jwo ke, mà lwó numɛ na, yii saha si mii ɲya mɛ. ²⁶ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á niɲjaa, yii ɲgemu ká kani là para ke, urufoo ɲùɲɔ tuguro ti ɲye tire, ti saha ɲye mii woro mɛ. ²⁷ ɲaha kurugo ye yii zhwoɲi kàmpañke na, kyaa maha kyaa li ɲye Kile ɲyii wuuni ke, mii ɲye a lire là ɲwɔhɔ yii na mɛ. ²⁸ Lire e ke yii a yiye kàanmucaa, Kile Munaani à yii tìɲɛ yatonɲkuruɲke ɲkemu ɲùɲɔ na ke, yii raa kuru kàanmucaa. Kile Jyaɲi à u sishange wu, ka Kile si dánafeebii mpiimu cya mà wà piye na ke, yii yaha pire na, yii raa pi ɲwɔ caa. ²⁹ Mii à li cè, mii karenkwooni kàntugo, bà sigepwuunbii maha jyè mpàkuruɲke shwɔhɔl'e maa ku bwòn a caala

mε, amuni sùpyire tà sí n-pa jyè yii shwəhəl'e si yii wurugo. ³⁰ Alí yii shwəhəl'e, pìi sí n-pa raa finí si cyelempyiibii pìi fáanŋa si ŋgurugo pì i ntaha pire fye e. ³¹ Lire e ke yii yákili yaha yiye na, yii funŋyi cwo li na na mii à yye taanre pyi na yii puni yeεge pìlaga bâra canŋa na, fo tooyi y'e mii mpyi maha nyilwəhe wuuni yii kurugo.

³² Nyε numε, mii sí yii le Kile cye e. Jwumpe p'à li cyêe na Kile à jwə wuu na ke, puru pu sí n-jà fànha kan yii á si yii pyi yii a sù yyaha na Kile kuni i, yaayi jwəmεeni Kile à lwó ke, si yire kan yii á mà bâra u wuubii puni na. ³³ Mii nyε a nyii yige sùpya wyéε, lire nyε mε sεen, lire nyε mε u vâanya kurugo mε. ³⁴ Yii yabilimpil'à li cè na mii à báaraŋi pyi ná na cyeyi i, bà mii si mpyi si jà nyjére ná naye e, mà bâra na shèrεfeebii na mε. ³⁵ Mii à li cyêe yii na pyiŋkannigii puni na, na amuni wuu à yaa wuu a báaraŋi pyi, wuu raa fōŋofeebii tère, mà bâra lire na, wuu u funŋə cwo Kafoonŋi Yesu jwumpe na. U à jwo na “Jwónŋi na ntaa ŋkanŋi i mà tòro ntaŋi taan.”»

³⁶ Poli à puru jwumpe jwo a kwò ke, maa niŋkure sín maa Kile jáare ná pi e. ³⁷ Lire kàntugo ka dánafeebii puni mεsuwuubii si wá na Poli pûruli na jcwôre maa pi fwùŋi nizannŋi kaan u á. ³⁸ Pi yyetanha wuubii pi mpyi, jaha na ye u mpyi a jwo na pi saha sù uru nya mε, ka pi i ŋkàr'a sà u tùug'a yaha bakwəge talwəge e.

21

Poli à núr'a kàre Zheruzalému kànhe e

¹ Wuu à pishεerenŋi kan a kwò ke, maa jyè bakwəge e, maa ntíl'a kàre Kəsi k̀ini i. Kuru canŋa

nùmpañña, maa ñkàre Ɔrɔdi i, maa yîri wani mà kàre Patara kànhe e. ² Wuu à sà bakwɔɔge kà ta wani ku u ñko raa ñkèege Fenisi kùluni i, ka wuu u jyè kur'e mà kàre. ³ Wuu à kàr'a sà byanhara Sipiri kìni na fo na li ñaa ke, ka wuu u li kwòn a yaha wuu kàmene cyege na, maa ñkàre Siri kìni i. Wuu à sà nɔ Tiri kànhe na ke, maa yyére wani, ñaha na ye yaayi yi mpyi bakwɔɔge e ke, wani kuru kànhe na yire mpyi na sí n-tîrige. ⁴ Ka wuu u jyè kànhe e mà sà cyelempyiibii pìi ta wani, maa ntènn'a canmpyaa baashuunni pyi ná pi e. Kani li mpyi na sí n-pa Poli ta Zheruzalèmu kànhe e ke, ka Kile Munaani si lire cyêe pi na. Lir'à pyi ke, ka pi i yi jwo Poli á na u àha ñkàre Zheruzalèmu i mɛ.

⁵ Cyire canmpyaaagii baashuunniñ'à tòro ke, ka wuu u kuni cya. Ka cyelempyiibii puni si fworò ná pi cyeebii ná pi pyìibil'e, maa wuu tùug'a fworò kànhe e. Wuu à sà nɔ suumpe lwɔhe ñwɔge na ke, ka wuu puni si ñiñkure sín lwɔhe ñwɔge na, maa Kile ñáare. ⁶ Wuu à pishereñi kan wuy'á mà kwò ke, ka wuu u bakwɔɔge lwó na ñkèege. Dánafeebii pi ke, ka pire si núr'a kàre kànhe e.

⁷ Nyɛ ñani wuu à pyi suumpe lwɔhe ñuñ'i mà yîri Tiri kànhe e ke, Pitolemayisi kànhe e wuu à lire ñùñke kuu. Ka wuu u fworò bakwɔɔge e mà kàre kànhe e mà sà dánafeebii shéere, maa canmbile ñiñkin pyi ná pi e. ⁸ Kuru canña nùmpañña, ka wuu u ñkàre Sezare kànhe e, maa sà sunmbage lèñe Filipi yyére. Jwumpe Nintanmpe jwufooñi wà u mpyi u wi. Nàmbaabii baashuunniñi pi mpyi a cwɔɔnrɔ pi a Yesu túnntunmpii tège Zheruzalèmu kànhe e ke, pire wà u mpyi u wi mú. ⁹ Pùcepyilyeye

sicyεere na mpyi u á, yire mpyi maha Kile túnnture yu sùpyir'á.

¹⁰ Wuu à canmpyaa nijyahagii pyi Filipi pyenge e. Mà wuu yaha wani, ka Agabusi si yîri Zhude kùluni i mà pa. Kile túnntunŋo u mpyi u wi.

¹¹ U à pa wuu ta wani ke, maa Poli seepwøge lwó, maa ku tèg'a u yabiliŋi tooyi ná u cyeyi pwø maa jwo: «Kile Munaani à jwo na ŋgemu u nyε ná ŋke seepwøge e ke, Yahutuubii jùŋufeebii sí n-pa urufoo cù Zheruzalεmu kànhe e, si urufoo pwø amε si nde supyishiŋi sanŋi cye e.»

¹² Wuu à puru jwumpe lógo ke, ka wuu ná kuru cyage dánafeebii puni si wá na Poli jáare na u àha ŋkàre Zheruzalεmu i mε.

¹³ Ka Poli si jwo: «Naha na yii nyε na mεε sùu amε ye? Yii àha na yákiliŋi wùrugo mà dε! Mii à jεε na mpwøŋi i fo mà sà nɔ na mbòŋi na Zheruzalεmu i Kafoonŋi Yesu mεge kurugo.»

¹⁴ Wuu à pa li jya na wuu si n-jà u zhèŋi fyinŋe Zheruzalεmu kànhe e mε, ka wuu u u yaha wani, maa jwo: «Kafoonŋi nyii wuuni li pyi.»

¹⁵ Canmpyal'à tòro ke, ka wuu u wuye bégele, maa yîri Sezare kànhe e mà kàre Zheruzalεmu i.

¹⁶ Sezare kànhe cyelempyiibii pìi mpyi a kàre ná wuu e. Pire pi à wuu yyaha cù a kàre, ka wuu u sà wuu sunmbage lèŋε Sipiri kìnì shinŋi wà yyére, uru nàŋi mεge mpyi Minasɔn. Cyelempyanŋi wà u mpyi u wi fo tèemɔni i.

Karigii cyi à pyi supyishiŋi sanŋi shwøhəl'e ke, Poli à cyire yyaha jwo Zheruzalεmu dánafeebil'á

¹⁷ Wuu à sà nɔ Zheruzalεmu kànhe e ke, ka dánafeebii si wuu jùŋo bê ná funntange e. ¹⁸ Kuru canŋa nùmpañja, Poli à kàre ná wuu e Yakuba

yyére. Dánafeebii kurunke kacwənrībii puni mpyi a piye bínni wani mú. ¹⁹ Fwùŋi pyiŋkwooni kàntugo, Poli à jwumpe lwó, karigii Kile à pyi mà u yaha supyishiŋi sanŋi shwəhəl'e ke, maa cyire puni yyaha jwo pi á niŋkin niŋkin. ²⁰ Pi à puru lógo ke, maa Kile kēe. Lire kàntugo maa jwo Poli á: «Wuu cìmpworonani, mu nyε a nya mà? Yahutuu kampwəhii niŋyahamil'à dá Yesu na naha, ŋka ali numε, pi à piye pwə Kile tūntunŋiMusaSaliyani kurigii ŋaaraŋi na. ²¹ Nyε pìl'à pa yi jwo pi á na mu à jwo na Yahutuubii pi à tēen supyishiŋi sanŋi shwəhəl'e ke, na pire kà nūru raa Musa Saliyani kurigii ŋaare mε, na pi àha raa pi pyibii kwūun sahaŋki mε, na pi àha nūru raa làdaabii karigii pyi mε. ²² Lire e ke ŋaha wuu à yaa wuu pyi bε? Naha kurugo yε pi sí mu mpaŋi cè. ²³ Nyε wuu sí ŋjemu jwo mu á ke, yire mu à yaa mu u pyi. Nāmbaa sicyεere na nyε naha wuu shwəhəl'e, pire mpyi a jwə fáa Kile á. ²⁴ Jyè ná pi e Kileŋaarebage e, maa maye fīniŋe ná pi e, maa pi fīniŋefiniŋe yaare lwəore wwû, pi i pi ŋùnyi kûlu*. Lire ká mpyi, Yahutuubii sí n-cè na jwumə maha jwumə sùpyire nyε na yu na ntare mu na ke, na puru pà nyε sèe mε, ŋka na mu yabiliŋi na Musa Saliyani kurigii ŋaare. ²⁵ Nyε mpīi pi à dá Yesu na supyishiŋi sanŋi i ke, ŋje wuu à jwo pir'á ke, yire yi nyε: pi àha raa yasunŋyi kyaare kyàa mε, pi àha raa sishange lyi mε, yatəge k'à kwû mà ta sishanŋyε a fworok'e mε, pi àha kuru kyà mε, pi àha raa jacwəore pyi mε.»

²⁶ Kuru canŋa nūmpaŋa, ka Poli sí bāra pire

* **21:24** Nwəfaage mpīi Yahutuubii mpyi a fáa ke, ná kuru tēni mpyi a fūnŋə mε, pi ŋùnyi nyε a mpyi a yaa yi kûlu mε.

nàmbaabii na, maa sà uye fíniņe ná pi e. Lire kàntugo ka u u ŋkàr'a sà jyè Kileņaarebage e, canmpyaagii pi sí n-pyi si fíniņe ke, cyire canmpyaagii sí n-kwò canņke ŋkemu i ke, maa kuru canņke cyèe. Kuru canņke ninuge e, pi shin maha shin sárage mpyi a yaa ku wwû.

Pi à sà Poli cû Kileņaarebage e

²⁷ Canmpyaagii baashuunniņi sùpyaņi mpyi maha mpyi si nta vīniņe ke, cyir'à pa byanhara cyi takwòore na, lire mpyi a Azi kùluni Yahutuubii ta pi à Poli ŋya Kileņaarebage funņke e, ka pire si jwuņyahama pyi maa sùpyire yîrig'a yaha Poli fye e, pi à cû. ²⁸ Pi mpyi na màhaņi jyii maa ŋko: «Izirayeli shiinbii, yii pa wuu tège! Nge nàņi u maha ŋaare cyeyi puni i maa ŋko na wuu shiņi ŋye yafyin mε, na wuu Saliyaņi ŋye a ŋwò mε, na wuu maha wuu Kileni pēre cyage ŋkemu i ke, na kuru ŋye a ŋwò mε. Mà bâra lire na, u à pa ná supyishiņi sanņi sùpyire t'e wuu Kileņaarebage funņke e mà pa kuru cyage nisinaņke ŋwóhò wuu á†.»

²⁹ Pi mpyi na puru yu, ŋaha na ye pi mpyi a Poli ná Efese kànhe shinņi Torofimu ŋya siņcyan kànhe funņke e, ka pi i wá na sônņi na Poli à kàre ná u e Kileņaarebage funņke e. ³⁰ Li mpyi a kànhe puni ŋyàha a wùrugo, ka sùpyire si wá na fī na fwore kàmpanņi puni na. Ka pi i sà Poli cyán a cû, maa u ðir'a yige Kileņaarebage e, maa ntíl'a ku ŋwòyi tò. ³¹ Mà pi yaha pi i Poli boņkanna caa, ka pìi si sà yi jwo sòrolashiibii ñũņufembwòh'á na: «Zheruzalemu

† **21:28** Mpii pi ŋye pi ŋye Yahutuu mε, pire mpyi a yaa pi a jyè Kileņaarebage kaanņke funņke e mε (Ezekiyeli 44.7).

kàñhe puni na wá a nyàha a wùrugo!» ³² Ka uru si ntíl'a sòrolashiibii pìi ná pi yyaha yyére shiin yîrige pi a fê a kàre pi cyage e. Yahutuubil'à sòrolashiibii ná pi nùñufembwøhe nya ke, maa Poli bwøñre jwø yaha.

³³ Nyε ka sòrolashiibii nùñufembwøhe si file, maa Poli cû, maa pi pyi pí à u pwø ná yòrøyo shu-
unni i. Pi à u pwø ke, ka u u sùpyire yíbe:
«Jofoo u nyε u wí ye? Naha shi u à pyi ye?»

³⁴ Sùpyire puni mpyi na màhañi jyii, wà ná wà wumø nyε a mpyi ninŋin mε. Màhañi nyahañi kurugo, sòrolashiibii nùñufembwøhe nyε a jà a yafyin yyaha cè pi jwumpε e mε, ka u u sòrolashiibii pyi pi à kàre ná Poli i pi káañke funñke e. ³⁵⁻³⁶ Pi à kàr'a sà nø tajyiñwøge na ke, ka supyiñyahara si lwó a tò pi na ná kafuge e, maa ñko: «Yii u bò!» Li nyε a pa jwø mε, ka sòrolashiibii si Poli lwó.

Poli à uye jwo a fñiñε sùpyir'á

³⁷ Tèni i pi mpyi na ñko raa jyè ná Poli i káañke funñke e ke, u à sòrolashiibii nùñufembwøhe yíbe:
«Nùñufoonji, mii sí n-jà n-jwo ná mu i la?» Ka uru si jwo: «Taha mu à Girekiibii shεεñre cè? ³⁸ Li sàha mø mε, Misira kìni shinñi u mpyi a pa jùñø kyán naha maa ñkàre ná shiin kampwøhii sicyεεre e (4.000) síwage funñke e supyiibuuni mεε na ke, taha uru bà u naha mu mo!» ³⁹ Ka Poli si u pyi: «Mii na nyε Yahutu, mii à yîri Tarisi kàñhe e, Silisi kùluni i. Mii na yîri kànbwøhø na, ñkemu mεge k'à pèe ke. Mii na mu jáare, ma a na yaha si njwo ná sùpyire e.» ⁴⁰ Ka sòrolashiibii nùñufembwøhe si kuni kan Poli á, mpe pu nyε u á ke, u u puru jwo. Nyε mà u ninjyerenji yaha babwøhe tajyiñwøge na, ka u u cyεge yîrige

sùpyir'á. Pi pun'à pa fyâha ke, ka u u jwo ná pi e Eburubii shɛɛnre e. U à jwo:

22

¹ «Mii cìnmpyiibii ná mii tiibii, mii na li caa yii á, yii i lógo na jwɔ na. Mii sí jwumɔ jwo si ntɛɛ naye fíniŋɛ yii á.» ² Sùpyir'á u nya u u yu ná pi e pi yabilimpíi shɛɛnre e ke, ka pi puni si fyâha fyii, ka Poli si jwo: ³ «Mii na nyɛ Yahutu, mii à si Tarisi kànhe e, Silisi kùluni i, ŋka naha a Zheruzalɛmu kànhe e pi à mii byé. Mii cyelentuŋi u mpyi Gamaliyeli. Uru u à mii yal'a kâla wuu tulyeyi Saliyaŋi na. Mii mú mpyi a naye pwɔ sèl'e Kile na, bà yii naha yiye pwɔ u na niŋjaa mɛ. ⁴ Mpii pi mpyi na Yesu kuni jaare ke, mii mpyi maha pire kyérege fo maha pii bùu. Mii mpyi maha lire kuni jaarafeebii cwôre, nò bâra ceewe na, na mpwu na leni kàsuni i. ⁵ Sárágawwuubii jùŋufembwôhe ná Yahutuubii kacwônribii puni pi nyɛ mii shéribii lire kani i. Pire pi mpyi a séme yal'a kan mii á mii u sà ŋkan Damasi kànhe Yahutuubil'á, maa li cyêe na mii aha sà lire Kile kuni jaarafooni shin maha shin ta ke, si u pwɔ s'a ma Zheruzalɛmu kànhe e, pi i mpa pi kyérege. ⁶ Mà mii niŋkareŋi yaha Damasi kànhe e, canvwuge laage e mii à sà byanhara kànhe na ke, ka mii i bèɛngɛ nya k'à pâl'a yíri niŋyiŋi i mà pa mii kwûulo. ⁷ Ka mii i wwûl'a cwo jìŋke na, ka mejwu u si fworu na “Soli Soli, naha na mu nyɛ na mii kyérege ye?”

⁸ Ka mii i jwo “Kafooni, jofoo u nyɛ mu ye?” Ka mejwuuni si fworu “Mii u nyɛ Nazareti kànhe shinŋi Yesu, mii mu nyɛ na ŋkyérege.” ⁹ Nyɛ mpii pi mpyi ná mii i ke, pir'à bèɛngɛ nya, ŋka shinŋi

u mpyi na yu ná mii i ke, pi nyε a mpyi a urufoo jwumpe lógo mε. ¹⁰ Ka mii i jwo “Kafoonji, jaha mii à yaa mii i mpyi yε?” Ka Kafoonji si jwo “Yíri ma a sì Damasi kànhe e, yaaga maha yaaga mu à yaa mu u pyi ke, pi sí sà yire puni jwo mu á.”

¹¹ Nyε ná bèenge sí mpyi a mii nyiigii bya mà mii pyi mii saha nyε na jaa mε, mpíi pi mpyi ná mii i ke, ka pire si mii cù na cyεge na, mà kàre Damasi kànhe e. ¹² Nàñi wà na mpyi wani Damasi kànhe na, u mεge mpyi Ananiyasi, u mpyi na fyáge Kile na, maa MusaSaliyañi kurigii jaare cyi jaarañkanni na. Damasi kànhe Yahutuubii puni mpyi maha u metanga yiri. ¹³ Ka uru si mpa mii fye e, maa mpa yyére mii taan maa jwo “Mii cìmpworoñi Soli, ma nyiigii múgo ma raa jaa.” Ka mii nyiigii si ntíl'a múgo, ka mii i wíl'a u nya. ¹⁴ Ka u u jwo “Mà nijjaa yaha u sàha nò mε, wuu tulyeyi u Kilenji à mu cwənrə, bà mu si mpyi si u nyii wuuni cè mε, ñgemu u a sàa tíi ke, si uru nya, si lógo u yabilinji jwə na. ¹⁵ Naha kurugo yε mu sí n-pyi u shenre jwufoo, nde mu à nya maa ndemu lógo ke, si cyire puni yyaha jwo sùpyire pun'á. ¹⁶ Lire e ke numε ma hà nùru yi le shuunni i mε, yíri ma a batize, ma a Kafoonji Yesu mεge yyere bà mu kapegigii si mpyi si jyé ndáha mu na mε.”

¹⁷ Nyε ka mii i mpa núr'a kàre Zheruzalεmu i. Canjka mà mii yaha Kileñarege na Kileñaarebage e, Kile à kani là cyêe mii na. ¹⁸ Ka mii i Kafoonji nya. Ka u u jwo mii á “Fyâl'a fwordo Zheruzalεmu i, jaha na yε jwumpe mu sí n-jwo mii kyaa na ke, ñke kànhe shiinbii sì jεε pu na mε.” ¹⁹ Ka mii i u pyi “Kafoonji, mii mpyi maha jyè Kile Jwumpe

kàlambayi i, maa dánafeebii cyán na ɲcwôre, maa pi bwùun, maa pi leni kàsunji i pyinŋanni ndemu na ke, pi à lire cè. ²⁰ Ecyeni u mpyi maha mu kyaa yu ke, tēni i pi à uru bò ke, mii yabiliŋi mpyi wani kuru cyage e. Mii mpyi a ɲεε u mbòŋi i. Mpii pi à u wà a bò ke, mii bá u mpyi a pire vāanntinmbwoyi shwà a cû.” ²¹ Ka Kafoonji si jwo mii á “Fworo kànhe e, mii sí mu tun tatənge e supyishiŋi sannji sùpyir'á.”»

²² Nyε sùpyire puni mpyi a fyâha maa núru fo Poli à jwo mà pa nɔ ŋke cyage na. Nka tēni i u à mpe jwumpe jwo ke, ka pi puni si wá na màhaŋi jyii maa ŋko: «Yii u bò, ŋge sùpyaŋi shiŋi nyε a sàa yaa u yaha shì na mε!»

²³ Maa wá na màhaŋi jyii fànha na, maa pi vāanntinnyi wwû na fyíŋge, maa nticyenŋi kure na wàa nìnyinji i.

²⁴ Nyε lir'à pyi ke, ka sòrolashiibii ɲùŋufembwøhe si sòrolashiibii pyi na pi Poli lèŋε babwøhe e, pi i u bwòn ná tiripaanni i, nde u à pyi ka sùpyire si wá na màhaŋi jyii u kurugo ke, pi i u kárama u u li jwo. ²⁵ Mà pi yaha pi i u pwu ná yapwøyi i s'a u bwùun, sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi ŋgemu u mpyi wani u taan ke, ka u u uru pyi: «Mà tàanna ná saliyaŋi i, yii à yaa yii i Ɔrɔmu shin bwòn u yíbembaa la?»

²⁶ Ur'à yire lógo ke, maa ŋkàr'a sà ɲùŋufembwøhe pyi: «Naha mu la nyε si mpyi ŋge nāŋi na amε yε? Ko Ɔrɔmu shin u wá u wí.» ²⁷ Ka ɲùŋufembwøhe si sà Poli pyi: «Ɔrɔmu shin u nyε mu la? Yi yyaha jwo na á.» Ka Poli si jwo: «Ɖɔn.» ²⁸ Ka u u jwo: «Wyéréɲyahaga mii à sâra maa nta a pyi Ɔrɔmu

shin de!» Ka Poli si jwo: «Mii wi ke, mii à si Ɖrɔmu shin.»

²⁹ U à yire jwo ke, mpii pi mpyi na ŋko s'a u bwùun ke, ka pire si ntíl'a yíri u taan. Sòrolashiibii nùŋufembwøhe yabilin'à ta u cè na Ɖrɔmu kɪni shin ur'à pyi pi pwø ke, ka fyagare si jyè u e.

Pi à kàre ná Poli i yukyaala kurunke yyére

³⁰ Nùŋke na Yahutuubii mpyi na Poli cêege ke, sòrolashiibii nùŋufembwøhe la mpyi a sii si kure cè. Kuru canŋa nùmpañ, ka u u Kile sáragawwuubii nùŋufeebii ná yukyaala kurunke yyer'a bínni, maa yòrøyi wwù Poli na, maa ŋkàr'a sà u yyéenɛ pi yyaha yyére.

23

¹ Ka Poli si yukyaala kurunke wíl'a mâha maa jwo: «Mii cɪnmpyiibii, mii à sàa Kile nyii wuuni pyi fo mà pa nɔ nɪnjaa na ná zòvvinre e.» ² Mpii pi mpyi Poli taan ke, ka Kile sáragawwuubii nùŋufembwøhe Ananiyasi si pire pyi na pi u bwòn u jwøge na. ³ Ka Poli si jwo: «Mu à fyɪnmɛ tò wwomɔ na, Kile mú sí mu bwòn. Mu à tíg'a tèn naha na mu na yogo kwùun mii na mà tàanna ná Saliyaŋi i, mà li ta mu yabilin'à Saliyaŋi kyáala. Mu à jwo na pi mii bwòn, mà tàanna ná Saliyaŋi i, lire sí jye a yaa li pyi mɛ.» ⁴ Mpii pi mpyi u taan ke, ka pire si jwo: «Kile sáragawwuubii nùŋufembwøhe mu jye na jcyere amɛ la?» ⁵ Ka u u pi pyi: «Mii cɪnmpyiibii, mii jye a mpyi a cè na Kile sáragawwuubii nùŋufembwøhe ki mɛ, lire baare e mii mpyi na sɪ jɛɛ yi jwo mɛ. Naha kurugo ye y'à séme Kile Jwumpe Semɛŋi i na “Ma

hà jwumpime jwo yii shiŋi yyaha yyére shinŋi na me*.”»

⁶ Poli mpyi a cè na yukyaala kurunŋke kàmpañke kà na mpyi Sadusii, ku sanŋke sí nyε Farizhεen, ka u u jwo fànha na pi shwəhəl'e: «Mii cìnmpyiibii, mii na nyε Farizhεen, mii sifeebii na nyε Farizhεen! Mii à na sònŋore taha li na na kwùubii sí nè nùmpañja ke, lire kurugo yoge nyε na ŋko raa ŋkwùun mii na ame!»

⁷ Nyε u à yire jwo ke, ka jwunyahama si yîri Farizhεenbii ná Sadusiibii shwəhəl'e, ka sùpyire si ntáa. ⁸ Sadusiibii maha ŋko na kwunεnyε nyε nùmpañja me, na mèlεkεε nyε me, na jínahii nyε me, mà li ta Farizhεenbil'à dá na yire puni na nyε. ⁹ Là mpyi na bârali màhanŋi nyahanŋi na, ka Farizhεenbii kàmpañke Saliyanŋi cyelentiibii pìi si mpa yîri maa ŋcyere maa jwo: «Wuu nàha sàa tapege nya ŋge nàŋi na me. Li sí n-jà n-ta mèlεkεŋi wà, lire nyε me jínanŋi wà u à jwo ná u e.»

¹⁰ Màhanŋ'à pa nyaha fo sòrolashiibii nùŋufembwəhe mpyi na sônŋi na pi sí Poli òri n-wáaga piye shwəhəl'e. Nyε ka u u sòrolashiibii pìi pyi na pi tíge, pi i sà u cyán a shwə sùpyire na pi a ma pi babwəhe e.

¹¹ Nyε kuru canŋa nùmpañja numpilage e, ka Kafoonŋi si uye cyéε Poli na maa jwo: «Maye waha, mu à mii kyaa jwo Zheruzalemu kànhe shiinbil'á pyin̄kanni ndemu na ke, amuni mu à yaa mu u sà mii kyaa jwo Ɔrəmu kànbwəhe shiinbil'á mú.»

Yahutuubil'à vùnŋə pwə Poli na

* 23:5 Ekizodi 22.28

12 Kuru canŋa nùmpañña nyège na, ka Yahutuubii pìi si vùnŋə pwə Poli mεε na, maa ŋkâa piy'á na pi wà sî n-lyî, lire nyε mε sî n-bya mε, fo pire ká bú Poli bò. 13 Mpii pi mpyi a kuru vùnŋke pwə ke, pire mpyi a nyaha shiin beeshuunni na. 14 Ka pire si ŋkàre Kile sáragawwuubii nùŋufeebii ná Yahutuubii kacwənrìbii yyére maa sà pi pyi: «Wuu à kâa wuy'á na wuu wà sî n-lyî, lire nyε mε sî n-bya mε, fo wuu aha Poli ta à bò tēni ndemu i ke. 15 Lire e ke yii ná yukyaala kurunŋ'á yaa yii bê li na, yii i pìi tun pi sà sòrolashiibii nùŋufembwəhe náare, na u Poli yaha u pa, na yii sí n-pa u karigii kàanmucya si vyiinne. Wuu pi ke, wuu sí n-bégele si u sige, si u cya mbò mà u yaha kuni na.»

16 Nka kuru vùnŋke pi mpyi a pwə ke, Poli cìmpworocwoŋi jyaŋi mpyi a fwo-ro ku n-wəhə na. Babwəhe e Poli mpyi ke, maa ŋkàr'a sà jyè kuru bage e, maa yi yyaha jwo u á. 17 Nyε ka Poli si sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi wà yyere maa jwo: «Mii na mu náare ma a shà ná ŋge nàŋjiinŋi i ma nùŋufembwəhe yyére, jwumə na nyε u á mà jwo u á.»

18 Ka uru yyaha yyére shinŋi si ŋkàre ná u e u nùŋufembwəhe yyére maa sà jwo: «Nùŋufoonŋi, Poli u nyε kàsunŋi i ke, uru u à mii yyere maa jwo na mii u pa ná ŋge nàŋjiinŋi i mu yyére, na jwumə na nyε u á mà jwo mu á.» 19 Ka nùŋufembwəhe si nàŋjiinŋi cū cyage na, maa fεεn ná u e, maa u yíbe: «Naha shi ku nyε mu á mà jwo mii á yε?» 20 Ka nàŋjiinŋi si u pyi: «Yahutuubii pìl'á bê li na na pire sí n-pa yi jwo mu á na ma Poli yaha u shà nùmpañña, na yukyaala kurunŋ'á jwo na kuru la na nyε si sà u karigii yaa

vyiinne sahaŋki. ²¹ Nka ma hà ndá pi jwumpe na mε, naha na ye pi pìi na wá a mà vùnŋə pwə u na si u bò mà u yaha kuni na. Mpii pi à kuru vùnŋke pwə ke, pir'à nyaha shiin beeshuunni na. Pi à kâa piy'á na pi si n-lyî, lire nyε mε si n-bya mε fo pire ká bú Poli bò tènì ndemu i ke. Pi à bégele li mεε na mà kwò, mu jwəshwəore kanni pi nyε na sigili.» ²² Ka nùŋufembwəhe si nàŋjiŋji cye yaha maa u pyi: «Ma hà njwo sùpya á na mu à ncyii karigii yyaha jwo mii á mε.»

Pi à Poli tùugo fànhafoonji Felisi yyére

²³ Lire kàntugo ka nùŋufembwəhe si sòrolashiibii yyaha yyére shiinbii pìi shuunni yyere maa pi pyi: «Yii sòrolashii ŋkwuu shuunni (200) ná shənfemii beetaanre ná ke (70) mà bàra shiin ŋkwuu shuunni (200) mpiimu pi à se tàanbii na ke, yii pire bégel'a yaha. Pi sí n-kàre numpilage tènì baacyεrewuuni na Sezare kànhe na. ²⁴ Yii shənyi yà bégele, bà Poli niŋcəŋŋε wu si mpyi si nə fànhafoonji Felisi yyére mε.»

²⁵ U à puru jwo ke, maa séme séma kan Felisi á ŋgemu funŋ'i u à jwo:

²⁶ «Mii Kolodi Lisiyasi u à ŋge sémeŋji séme si ŋkan fànhafoonji niŋcəŋŋji Felisi á. Mii fwù na nyε mu na.

²⁷ Nàŋji u ŋge mii à tùugo wani mu yyére ke, Yahutuubii pii mpyi a u cū raa bùu. Mii à lógo na Ōromu shin u nyε u wi ke, ka mii i na sòrolashikuruŋke kà yaha k'à sà u shwə pi na.

²⁸ Nde u à pyi ka pi i u cêεge ke, mii la mpyi si lire cè, ka mii i pi pyi pi à kàre ná u e pi yukyaala kurunke yyére.

²⁹ Mii à pa li kàanmucya mà li n̄ya na pi Saliyan̄i kurugo pi à u cêege, lire baare e u n̄ye a kyaa pyi ndemu li sí n-pa ná l'e u bò, lire n̄ye me mà u le kàsun̄i i me.

³⁰ Numε, pi à pa yi jwo mii á na pi wá à vùn̄n̄o pwō u mεε na. Lire kurugo mii à tíl'a u tũgo wani mu yyére. Mpii pi n̄ye na u cêege ke, n̄un̄ke na pi n̄ye na u cêege ke, mii à yi jwo pi á, pi a sí mu yyére pi i sà ku yyaha jwo mu á. Yire yi mpyi mii á mà jwo mu á.»

³¹ Ka sòrolashiibii si li pyi bà y'à jwo pi á me maa n̄kàre ná Poli i kuru numpilage e fo Antipatirisi kànhe na. ³² Kuru can̄na n̄umpan̄na, sòrolashiibii pi mpyi t̄ore na ke, ka pire si sh̄onyifeebii yaha pi i n̄kèege ná u e, maa n̄úr'a kàre pi babwōhe e. ³³ Sh̄onyifeebil'à sà n̄o Sezare kànhe e ke, maa sémen̄i ná Poli kan fànhafoon̄i Felisi á. ³⁴ Fànhafoon̄i'à sémen̄i kâla ke, maa Poli yíbe na kùluni ndire e u à yîri ye†. Ka u u jwo na ur'à yîri Silisi kùluni i. ³⁵ Ka u u Poli pyi: «Mpii pi à mu cêege ke, pi aha n̄o naha, mii sí jwumpe kan mu á.» U à kwò ke, maa pi pyi pi Poli lèn̄e saann̄i Erōdi saanre bage e, pi raa u kàanmucaa.

24

Pi à Poli cêege fànhafoon̄i Felisi á

¹ Nye canmpyaa kan̄kur'à tòro ke, Ananiyasi u n̄ye Kile sáragawwuubii n̄un̄ufembwōhe ke, ka uru si mpa Sezare kànhe e ná Yahutuubii kacwōnribii

† **23:34** Felisi la mpyi si n̄cè kampyi kirigii n̄un̄o na uru n̄ye ke, lire l'e Poli à yîri, puru fun̄ke e si n̄cè kampyi uru si n-jà Poli yíbe.

pìl'e mà bâra Teritulusi na, uru na mpyi yoge tûpyikəɔwə. Karigii cyi à tòro pi ná Poli shwəhəl'e ke, ka pi i mpa cyire tìgire cyán u na fànhafoonji Felisi á. ² Ka pi i Poli yyer'a pa. Nde na pi à u cêεεε ke, ka Teritulusi si jwumpe lwó si lire yyaha jwo Felisi á. U à jwo: «Fànhafoonji nijcɛn̄ɲi, mu u à wuu k̄ini pyi l'à t̄ɛn̄ yyeɲiɲke e. Mu yákilifente kurugo, ɲk̄ɛn̄ɲɛ ɲiɲyahawa à pyi k̄ini i, li yyaha yyére zh̄ɛɲi kurugo. ³ Cyire shiɲi mu ɲyɛ na mpyi wuu á cyeyi puni ná t̄erigii puni i ke, wuu fwù na ɲyɛ mu na s̄èe s̄èl'e cyire kurugo. ⁴ ɲka mii la ɲyɛ s̄i mu cû ɲjaha mɛ, lire kurugo mii na li caa mu á ma a maye san̄ɲa yaha ma a lógo wuu ɲwə na t̄ere nimbilere fun̄ɲ'i. ⁵ Wuu à li k̄àanmucya mà li ɲya na ɲge n̄àɲ'à pyi yapege s̄ùpyire shwəhəl'e. U à Yahutuubii puni yákilibii ɲyàha a wùrugo diɲyɛɲi cyeyi puni i. Uru u ɲyɛ Nazareti shiin̄bii Kile kuni yyaha yyére shin̄ɲi. ⁶ U la bá mpyi si wuu Kileɲaarebage pyi ɲjirivaha yaaga, ka wuu u u cû. [Wuu la mpyi si yoge kwòn u na, si ntàanna ná wuu Saliyaɲi i, ⁷ ɲka sòrolashiibii ɲùɲufembwəhe Lisiyasi à u cyán a shwə wuu na fànhe e, maa jwo na wuu pa u kacεεɛni ɲùɲke jwo naha mu á.] ⁸ Wuu à u cêεεε yaaga maha yaaga na ke, mu yabilin̄i ká u yibe, mu sí li cè na yire puni na ɲyɛ s̄èe.» ⁹ Yahutuubii san̄mpii pi mpyi wani ke, ka pire si sogo puru jwumpe na, maa jwo: «S̄èe u à jwo!»

Poli à uye jwo a f̄ɲiɲɛ Felisi á

¹⁰ ɲyɛ ka fànhafoonji si kuni kan Poli á u jwumpe lwó. Ka u u jwo: «Mii à li cè, cyi à yyee ɲiɲyahagii kwò, mu u ɲyɛ wuu shiɲi yukyaalaɲi. Lire kurugo mii s̄i n-fyá si naye tànga jwo mu á mɛ. ¹¹ Li sàha

ŋkwò a tòro canmpyaa ke ná shuunni na mε, mii à kàr'a sà Kile p̄e Zheruzalεmu kànhe e. Li m̄εε ká bê mu á, mu sí n-jà puru jwumpe kàanmucya si pu s̄eε ná pu kafinara c̄e. ¹² Canŋa niŋkin wà ŋye a mii ŋya mii i nàkaana pyi ná sùpya e, lire ŋye mε na sùpyire ñùŋ kyáŋge Kileŋaarebage e, lire ŋye mε Kile Jwumpe kàlambayi i, lire ŋye mε kànhe yyaha kurugo mε. ¹³ Nte sùpyire si yafyin ta si ñjwo na lire li ŋye mii kacεgeni ñùŋke mε. ¹⁴ Mii sí yi jwo mu á, mii na báaraŋi pyi wuu tulyeyi u Kileŋi á kuni laber'e. Pi à jwo na lire Kile kuni ŋye s̄eε mε. Yaaga maha yaaga sí k'à s̄εmε Saliyaŋi s̄εm̄eŋi ná Kile t̄unntunmpii s̄εm̄ebil'e ke, mii à dá yire puni na. ¹⁵ Mii à na s̄onŋore taha yaage ŋkemu na ke, kuru ninuge na pi à pi s̄onŋore taha, na shinc̄enŋe bâra shinpi na, Kile sí sùpyire puni ñè nùmpañja. ¹⁶ Lire kurugo mii à naye waha bà mii si mpyi si mpyi t̄igire cyaga baa Kile ná sùpyir'á mε.

¹⁷ Yyee niŋyahagii toronkwooni kàntugo, mii à núr'a kàre Zheruzalεmu i, mii shiŋi sùpyiibii pi ŋye wani ke, maa sà wȳεε kan f̄onŋfeebil'á, maa sáraya wwû Kile á. ¹⁸ Ŋye yire na mii mpyi, ka pi i sà mii ta wani Kileŋaarebage ntàani na. Karigii sùpyaŋi maha mpyi si nta víniŋe Kile yyaha taan ke, cyire nizannkii mii mpyi na mpyi. Shinŋyahara ŋye a mpyi wani mε, ñyàhaŋgurugo ŋye a mpyi wani mε. ¹⁹ Mii ná Azi kùluni Yahutuubii p̄i pi mpyi wani. Pire pi mpyi a yaa pi pyi naha, kampyi mii à kapyimbaala pyi, ñire mpyi na sí mii c̄εεge mu á. ²⁰ Lire ŋye mε, t̄eni i pi à mii yyéenŋe sùpyire yyaha yyéε maa yoge kw̄on mii na ke, kampyi mii à kapyimbaala pyi, sùpyire ti naha naha ke, pi yi

jwo. ²¹ Mǎ mii niŋjyerēŋi yaha pi yyaha yyére, mii à jwo fànha na “Mii à tēn ná l'e na kwùubii sí jè n-fworo kwùŋi i nùmpañja. Lire kurugo yoge nyē na ŋkwùun mii na yii yyaha yyére niŋjaa.” Puru jwumpe mii à jwo ke, mii kacεgēni jùŋke ku nyē kuru la?»

²² Nyē Felisi mpyi a Kafoonji Yesu kuni ka-rigii yyaha cè sèl'e, lire e u à jwumpe nùruŋ'a yaha canŋke kabere na maa pi pyi: «Yii a sì, sòrolashiibii jùŋufembwøhe Lisiyasi ká bú mpa, mii sí yii kataanmpe kàanmucya.»

²³ Lire kàntugo ka u u sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi wà pyi na u Poli lèŋε kasubage e u raa u kàanmucaa, na u àha u fége n-tòro mε, na u shincenji wà la ká mpyi si mpa fworo u na, si yaage kà kan u á, u àha urufoo sige lire na mε.

²⁴ Canmpyal'à tòro ke, ka fànhafoonji Felisi si mpa ná u cwonji Durusili i. Yahutu u mpyi u cwonji, maa pi pyi pi a sà Poli yyere. Poli a pa ke, pyiŋkanni na sùpyañi sí n-jà n-dá Yesu Kirisita na ke, maa yire yyaha jwo pi á. ²⁵ Pyiŋkanni na sùpyañ'à yaa u a ñaare ntìŋi i, ná pyiŋkanni na u à yaa u cù uye na ke, ná pyiŋkanni na Kile sí n-pa sùpyire puni sâra si ntàanna ná pi kapyiŋkil'e ke, mà Poli yaha u u yire yyaha yu, ka Felisi fyagara wuŋi si u pyi: «Wuu niŋjaa wuyi yaha amε, mu sí n-jà raa sì, mii aha tēni labere ta, mii sí nùru mu yyere.» ²⁶ Felisi la mpyi Poli si wyére kan ur'á, lire kurugo u mpyi maha u yîri tère maha tère maa yu ná u e. ²⁷ Pi a yyee shuunni pyi pur'e, lire kàntugo, ka Pōrisusi Fēsitusi si mpa Felisi fáa kini jùŋufente na. Felisi la mpyi si uye kyaa táan Yahutuubil'á, lire kurugo u mpyi a Poli tò a yaha kàsuni i.

25

*Poli à jwo na uru karigii cyi sà ꝲCWənrə
saanbwəhe Sezare yyére*

¹ Canꝲke Fesitusi à tēen kùluni nùᝲufente na ke, canmpyaa taanr'à tòro ke, u à yíri Sezare kànhe na mà kàre Zheruzalemu kànhe e. ² U à nɔ wani ke, nàvunꝲke ku ꝲye Kile sáragawwuubii nùᝲufebii ná Yahutuubii yyaha yyére shiinbil'e mà yyaha tíi ná Poli i ke, ka pire si sà kuru paara u á, ³ maa li jáare u á na u Poli yaha u núru u a ma Zheruzalemu i. Yii li cè na pi mpyi a vùnᝲə pwə Poli na si u cya mbò mà u yaha kuni na. ⁴ Ka Fesitusi si yi jwo pi á na Poli na ꝲye kàsuᝲi i Sezare kànhe e, na ꝲcyère uru mú sí núru n-kàre wani. ⁵ Maa yi jwo pi á na: «Kampyi yii la ꝲye si tìgire cyán ᝲge nàᝲi na, yii yii yyaha yyére shiinbii yaha pi a ma Sezare kànhe e. Pi aha nɔ wani, nde na pi ꝲye na tìgire cyáan u na ke, pi i sà lire jwo.»

⁶ Fesitusi ꝲye a tòro canmpyaa baataanre, lire ꝲye mɛ canmpyaa ke na Zheruzalemu i mɛ, maa núr'a kàre Sezare kànhe e. Canꝲke u à shà ke, kuru canꝲa nùmpaᝲa, u à kàr'a sà ntēen yukyaala bage e, maa pi pyi pi à sà Poli yyere. ⁷ Poli à pa ke, Yahutuubii pi mpyi a yíri Zheruzalemu i mà pa ke, ka pire si mpa yyér'a u kwùlo, karigii cyi à pi ke, maa u cêeᝲe na u à cyire niᝲyahagii pyi, mà li ta pi yabilimpíi mpyi na sà n-jà pi jwumpe pyàgii cyêe sùpya na mɛ. ⁸ Nye ka Poli si jwumpe l'wó si uye fíniᝲe maa jwo: «Mii ꝲye a yafyin pyi ndemu l'à para Yahutuubii Saliyaᝲi i, lire ꝲye mɛ mà Kilepaarebage kafuun pyi, lire ꝲye mɛ mà saanbwəhe Sezari mùmpɛnmɛ pyi mɛ.»

⁹ Nye Fesitusi la mpyi si uye kyaa táan Yahutuubil'á, lire e u à Poli pyi: «Mu la nye si ñkàre Zheruzalemu i pi i sà mu karigii cwóonrɔ mii nyii na la?» ¹⁰ Ka Poli si u pyi: «Cyage e saanbwóhe Sezari maha pi pyi pi i karigii cwóonre ke, mii niñjyereni u ñge kuru cyage e mà kwò, naha mii karigil'à yaa cyi cwóonrɔ. Mii nye a yafyin pyi Yahutuubii na me, mu yabilin'à lire cè. ¹¹ Mii n'a mpyi a ta mii à wurugo, lire nye me mà kapii pyi ndemu l'à mii kabonɔ kwò ke, mii mpyi na si n-cyé na mbòñi i me. Nka pi na mii cêege ndemu na ke, sèe ká mpyi u nye a ta lire e me, wà nye a yaa u mii le pi cye e me. Mii la na nye saanbwóhe Sezari u mii karigii cwóonrɔ.»

¹² Nye ka Fesitusi ná u jwuñeɛbii si sà piye taanna. Pi à kwò ke, ka u u Poli pyi: «Ná mu s'à jwo na mu karigii cyi sà ñcwóonrɔ saanbwóhe yyére, mu sí sà yyéñe saanbwóhe yyahe taan.»

Saanni Agiripa la nye si lógo Poli ñwɔ na

¹³ Canmpyal'à tòro ke, ka saanni Agiripa ná u còonñi Berenishi* si ñkàre Sezare kàñhe e mà sà fworó Fesitusi na. ¹⁴ Nye pi à canmpyaa niñyahagii pyi Sezare kàñhe e ke, ka Fesitusi si Poli kyaa jwo saann'á na: «Nàñi wà na nye Felisi u à le kàsunji i naha. ¹⁵ Tèni i mii à shà Zheruzalemu kàñhe e ke, Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Yahutuubii kacwónribil'à ñge nàñi kyaa jwo mii á, maa li cya mii á na mii u tún. ¹⁶ Ka mii i pi pyi na Òromu fànhafeebii nye na ñeeg'a sùpya tún, mà li ta mpii pi nye na urufoo cêege ke, u ná pifee nye a tèn maa jwo piye nyii na urufoo sí uye tanjanna jwo mà ye.

* **25:13** Ceewe mege ku nye Berenishi.

17 Nyε ka pi pìi si mpa ná mii i naha. Wuu à nɔ naha ke, mii nyε a yi le shuunni i mε, kuru canŋa nùmpanŋa ka mii i ŋkàre yukyaala bage e maa ntí'á pi pyi pi à u yyer'a pa. 18 Mpii pi mpyi na u cêεge ke, ka pire si jwumpe lwó maa pi wumpe jwo. Nka kapii maha kapii mii mpyi na sônŋi u sí n-ta u à pyi ke, pi nyε a lire là jwo mε. 19 Pi Kile kuni karigii na pi mpyi na piye kyáali kanná. Tire nàkaante mpyi a yyaha tii ná nàŋi wà kyal'e, uru mεge na nyε Yesu. Pi mpyi na ŋko na u à kwû, Poli sí i ŋko na u à jè. 20 Mii wi ke, mii nyε a mpyi a cè nde mii sí n-pyi mpe kataanmpe e mε. Nyε ka mii i Poli yíbe kampyi u sí jεε n-kàre Zheruzalému i, u kataanmpe si sà jwɔɔnrɔ wani. 21 Nka Poli à jwo na mà uru karigii yaha saanbwàhe ku cwɔɔnrɔ, lire kurugo mii à pi pyi pi à u yaha kasubage e fò mii aha a si u tùugo saanbwàhe yyére tènì ndemu i ke.»

22 Ka Agiripa si Fεsitusi pyi: «Mii yabiliŋi la na nyε si lógo uru nàŋi jwɔ na.» Ka Fεsitusi si jwo: «Nùmpanŋa mu sí n-lógo u jwɔ na.»

23 Nyε kuru canŋa nùmpanŋa, ka Agiripa ná Berenishi si piye yal'a le vâanpyi i, ka shinŋyahara si pi jùŋɔ bê mà lèŋε bàanni i. Pi ná sòrolashiibii jùŋufembwoyi ná kànhe shinbwoobii pi mpyi. Ka Fεsitusi si pi pyi pi à pa ná Poli i.

24 U à pa ke, ka Fεsitusi si jwumpe lwó maa jwo: «Saanŋi Agiripa ná yii mpii pi naha naha ná wuu e ke, yii nyii nyε ŋge nàŋi na, mà lwó Zheruzalému na, mà pa nɔ naha, Yahutuubii pun'à piye nàvunŋɔ jwo mii á u kyaa na, maa jwo na u saha nyε a sàa yaa u yaha shì na mε. 25 Mii sí wi ke, mii u kàanmucyage e, mii nyε a yafyin jya u à pyi ndemu

l'à u kabonɔ kwò mɛ. Ná u yabiliŋi s'à jwo na uru kataanmpe pu le saanbwòhe cye e, lire kurugo mii à li lwó si u tùugo wani. ²⁶ Mii nàha a jwumɔ ta si zémɛ u kyaa na si ŋkan saanbwòh'á mɛ, lire kurugo mii à pa u yyéɛŋɛ yii yyahayi taan, mu saanŋi Agiripa kaŋyɛɛ na, bà li si mpyi u aha bú yíbe, ka u u ŋjemu jwo ke, si yire séme mɛ. ²⁷ Naha kurugo ye mà kàsujyi tùugo Ɔromu i, òŋŋke na u à le kàsuni i ke, mà li ta kuru ŋye a cè mɛ, òŋŋo ŋye lire na mii á mɛ.»

26

Saanŋi Agiripa à jwumpe kan Poli á

¹ Ka Agiripa si Poli pyi: «Jwump'à kan mu á, mpe pu ŋye mu á ke, mu sí n-jà puru jwo.» Ka Poli si cyɛge yírige maa jwumpe lwó si uye fíniŋɛ. ² U à jwo: «Saanŋi Agiripa, l'à táan mii i mà naye ta mu yyahe taan niŋjaa, si li cyêe mu na na Yahutuubil'à yaaga maha yaaga jwo a taha mii na ke, na kuru kà ŋye sèe mɛ. ³ Mu yabiliŋ'à Yahutuubii làdaabii karigii puni ná pi nàkaante pyiŋkanni cè. Lire e ke mii na mu òjare ma a ma lùuni bò, ma a lógo na ŋwò na.

⁴ Pyiŋkanni na mii à na nàŋkocyɛɛre pyi, ná òaraŋkanni na mii mpyi na òare mà lwó fo tasi-ige e na shiŋi shwòhòl'e Zheruzalemu kànhe e ke, Yahutuubii pun'à lire cè. ⁵ Mà lwó fo tèemòni i, pi pun'à li cè na Farizhɛɛnbii tonkuni i mii ŋye, Yahutuubii Kile kuni òarafeebil'e, pire tonkuni karigii cyi à waha mà tòro pi sanmpii wogigii na. Pi sí n-jà n-pyi mii shérii, kampyi pi la na ŋye si sèeŋi jwo.

⁶ Nye ɲwɔmɛɛni Kile à lwó wuu tulyey'á ke, mii à na sònnɔre taha lire na ke, lire l'à pi ta pi i yoge kwùun mii na numɛ. ⁷ Wuu shiɲi tùluyi ke ná shuunniɲ'à* pi sònnɔre taha li na na Kile sí lire ɲwɔmɛɛni fûnɲɔ, lire kurugo pi na Kile pêre pìlaga bâra canɲa na. Saanɲi Agiripa, mii mú à na sònnɔre taha lire na ke, lire kurugo Yahutuubii na mii cêege amɛ! ⁸ Yii Yahutuubii, ɲaha k'à li ta yii ɲye a dá li na na Kile sí n-jà kwùubii ɲè n-yige kwùɲi i mà ye?

⁹ Mii mú mpyi na sònnɲi na fànha ki, mii i sàa Nazareti kànhe shinɲi Yesu mɛge tùn. ¹⁰ Lire mii à pyi Zheruzalemu i. Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii mpyi a kuni kan mii á, ka mii i Yesu fyèɲwɔhɔshiinbii ɲiɲyahamii le kàsɲi i. Pi aha ɲko si pi bò, mii mú mpyi maha jwo na mii à ɲɛɛ. ¹¹ Tèrii ɲiɲyahagil'e, mii mpyi maha ɲaare Kile Jwumpe kàlambayi i, maa pi kyérege. Mii la mpyi maha mpyi si pi kárama ɲjige pi Kile kuni i. Mii lùuni mpyi a sàa yîri pi taan fo mii mpyi maha ɲaare kànkwoore na, maa pi kyérege.

¹² Lire pyiɲkanni na, sáragawwuubii ɲùɲufeebii mpyi a kuni kan mii á báaraɲi ɲgemu mɛɛ na ke, canɲka mii à yîri na ɲkèege Damasi kànhe dánafeebii mɛɛ na. ¹³ Saanɲi Agiripa, mà mii ɲiɲkareɲi yaha, canɲk'à pa nɔ ɲùɲɔ ɲiɲi i ke, ka mii i mpâl'a bèenge ɲya k'à yîri ɲiɲyiɲi na. Kuru bèenge mpyi a pêe canɲke woge na, ka ku u mpa mii ná na shèɛfeebii kwùulo. ¹⁴ Ka wuu puni si wwûl'a cwo ɲiɲke na. Ka mii i mɛjwuu lógo wuu Eburubii shɛɛnre e na

* **26:7** Yakuba jyaabii ke ná shuunniɲi i Yahutuubii tùluyi ke ná shuunniɲ'à fworo, pire pi ɲye Izirayeli shiinbii.

“Soli, Soli, ɲaha na mu na mii kyérege amε ye? Mu à ma ntùŋke taha mii na, lire e mu à maye bânni bà faapyinunɲi nɲɲcyinɲi maha uye bânni tùuge na mε.” ¹⁵ Ka mii i yíbe “Kafoonɲi, jofoo u ɲye mu ye?” Ka Kafoonɲi si mii ɲwɔ shwɔ “Mii u ɲye Yesu, mii mu ɲye na ɲkyérege. ¹⁶ ɲye yîr'a yyére numε. Mii à naye cyêe mu na bà mu si mpyi s'a báare mii á mε. Nyaŋkanni na mu à mii ɲya nɲɲjaa ke, mu sí raa lire yu sùpyir'á. Mii sí n-pa naye cyêe mu na si karigii ɲcyiimu jwo mu á ke, mu sí raa cyire yu pi á mú. ¹⁷ Yahutuubii ná supyishinɲi sanɲ'á mii sí mu tun ke, mii sí n-pyi ná mu i, si mu shwɔ pi na. ¹⁸ Mii sí mu tun pi á, bà mu si mpyi si pi ɲyiigii múgo, si pi yige numpini i si mpa bèenmpe na, si pi yige Sitaanninɲi fànhe ɲwɔh'i, pi i piye kan Kile á, bà pi si mpyi pi aha dá mii na, pi kapegigii nimpyiinɲii si yáfa pi na, pi ná Kile wuubii sanmpii si mpyi koolyɲεε mε.”

¹⁹ ɲye saannɲi Agiripa, mà láha lire tènì na, nde Kile à cyêe mii na ke, lire kyaa mii ɲye na yu. ²⁰ Damasi kànhe shiinbil'á mii à fyânha a yi jwo, lire kàntugo maa yi jwo Zheruzalému kànhe ná Zhude kùlumi shiinbii sanmpii pun'á fo mà sà nɔ supyishinɲi sanɲi shiinbii na. Mii à yi jwo pi á pi pi toronkanni kêenɲε, pi i núru Kile á, pi raa kariii pyi ɲcyiimu cyi sí li cyêe na pi à pi toronkanni kêenɲε sèenɲi na ke. ²¹ Lire kurugo Yahutuubil'à sà mii cù mà mii yaha Kileɲaarebage e, maa ɲko raa mii bùu. ²² ɲka Kile à kwôro ná mii i, maa mii tège fo mà pa nɔ nɲɲjaa na. Kile tùnntunɲi Musa ná Kile tùnntunmpii sanmpii mpyi a fyânha a kani ndemu shenre jwo na li sí n-pa n-pyi ke, mii mú sí na ɲye

naha si lire kyaa jwo sùpyire pun'á, shinbwoo bâra sùpyire sannte na. Mii mú sí nyε na yaaga bârali lire na mε. ²³ Pi mpyi maha yi yu na Kile Nijcwənrəŋi sí n-kyaala n-kwû, na uru mú u sí n-pyi shincyiwε si jè vworó kwùŋi i, si bènmpe kyaa jwo wuu shinji ná supyishinji sanŋ'á.»

²⁴ Mà Poli yaha puru jwumpe na u u uye tànga yu, ka Fesitusi si sêe u na: «Poli, sìcyer'à jyè mu i! Mu à kàlanji pyi fo mà sà ma jùŋke pyi k'à yîri!» ²⁵ Ka Poli si u pyi: «Mii jùŋufoonji, sìcyere jyε mii i mà dε! Sèŋi jwumpe kanni mii jyε na yu, pu mú s'à fíninε. ²⁶ Saanŋi Agiripa yabilin'á jcyii karigii puni cè, lire l'à mii ta mii i cyi yu fyagara baa u yyahe taan. Mii à tèn ná l'e na u à cyi puni cè, jaha na ye li là jyε a pyi ŋwəhəre e mε. ²⁷ Saanŋi Agiripa, Kile túnntunmpil'á njemu jwo ke, mu jyε a dá yire na mà? Mii à li cè na mu à dá yire na.» ²⁸ Ka Agiripa si u pyi: «Poli, mu naha na sônŋi na mu sí n-jà mii kēenŋε mpyi dánafoo dε!» ²⁹ Ka u u u pyi: «L'à pyi numε yo, l'à pyi canŋke kabεε yo, mii na Kile jáare l'àha ndâ mu kanni na mà dε, ŋka li pyi yii puni pi naha na mii jwumpe núru nijjaa ke, yii puni pi pyi mii fiige, ŋka pi àha yòrəyò tège yii pwo mii fiige mε.»

³⁰ Nyε ka saanŋi ná fānhafoonji ná Berenishi, mà bâra mpïi pi mpyi ná pi e ke, ka pire puni si yîri na fwore, ³¹ maa ŋko piy'á: «Ŋge nàŋi naha a kyaa pyi ndemu l'à u kabonə kwò, lire jyε mε mà u kalenε kwò kàsūŋi i mε.» ³² Nyε ka Agiripa si yi jwo Fesitusi á: «Kāmpyi ŋge nàŋi naha mpyi a u kataanmpe le saanbwəhe Sezari cye e mε, u cye naha a mpyi sí n-jà n-yaha numε.»

27

Poli ná kafeebwəhe kani suumpe lwəhe juŋ'i

¹ Tèni i pi la mpyi si wuu lèŋe bakwəoge e wuu a ŋkèege Itali k̀ini i ke, pi à Poli ná k̀asujyiibii p̀i kan s̀orolashiibii yyaha yyére shinŋi wà á, uru m̀ege na mpyi Zhuliyusi. Uru ǹaŋi na mpyi ņrəmu shiĩnbii s̀orolashikurumbwəhe k̀a juŋə na, pi mpyi maha kuru m̀ege pyi: «Saanbwəhe Sorolashikuruŋke.»

² Nyε ka wuu u jyè bakwəoge k'e, kuru mpyi a ỳiri Adaramiti i na ŋkèege Azi k̀uluni k̀ampanŋke na. Asitariki na mpyi ná wuu e. Tesaloniki k̀anhe shin u mpyi u wi, Masedoni k̀uluni i. ³ Kuru canŋa ǹumpanŋa, ka wuu u ǹo Sidən k̀anhe e. Zhuliyusi mpyi a Poli c̀umu lemε juwə, maa kuni kan Poli á u s̀a fworu u ceveebii na, yaayi kyaa li juε u na ke, b̀a u si mpyi si s̀a yire cya pi á mε. ⁴ Lire k̀antugo wuu à ỳiri wani maa kuni lẃ na ŋkèege mà s̀a ntòro Sipiri k̀ini ŋkere na, jaha na ye kafεεge mpyi na wuu juŋə b̀eni. ⁵ Ka wuu u ŋk̀are suumpe lwəhe juŋ'i mà s̀a ntòro Silisi k̀uluni ná Panfili wuuni taan, maa ŋk̀are mà s̀a ǹo Mira k̀anhe na Lisi k̀uluni i. ⁶ Nyε ka s̀orolashiibii yyaha yyére shinŋi si bakwəoge k̀a ta wani k̀'à ỳiri Alεzandire k̀anhe e na ŋkèege Itali k̀ini i, maa wuu pyi wuu à fworu bakwəoge niŋcyiige e mà jyè kur'e.

⁷ Wuu à canmpyaa niŋyahagii pyi lwəhe juŋ'i. Bakwəoge juε a mpyi a j̀a na ŋkèege fwəfwə mε. Wuu à k̀anha s̀el'e maa nta a j̀a a ǹo Kinidi k̀anhe sicampe na. Nyε ná kafεεge mpyi a wuu k̀arama p̀en kuru k̀ampanŋke na, ka wuu u ntòro Kereti k̀ini ŋkere na, mà k̀are Salamoni k̀ampanŋke na. ⁸ Kuru k̀ampanŋke shemε mpyi a p̀en, ŋka wuu à wuye

waha maa ŋkàre mà sà nɔ cyage k'e, pi maha kuru mege pyi: «Bakwooyi Tayyerege Niŋcɛnŋke». Kuru cyage na nyɛ Lase kàŋhe ŋkere na.

⁹ Tère nimbwoo mpyi a tòro wuu na kuni na mà kwò. Bakwofeni mpyi a pa mpyi farati, naha na yɛ wyeere tɛni mpyi a nɔ a kwò, Yahutuubii súnni tɛni mpyi a tòr'a kwò. Nyɛ ka Poli si u taɲyage jwo.

¹⁰ U à jwo: «Mii ceveebii, mii naha a li kàanmucya mà li nya na wuu kùsheeni sɪ nùŋɔ kuu ná kakyara nimbwɔɔ nyɛ a fwordo l'e mɛ. Yaayi wuu à le bakwɔɔge e ke, ti sɪ n-dâ yire ná bakwɔɔge na mà dɛ! Wuu yabilimpɪi pi nyɛ k'e ke, wuu múnahigii na nyɛ ku nɔwɔge e mú.»

¹¹ Nka sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi mpyi a dá bakwɔɔge fèvoonŋi ná ku nùŋufoonŋi wumpe na mà tòro Poli wumpe táan. ¹² Kuru cyage bakwooyi tayyerege mú nyɛ a mpyi a nɔ wyeere tɛni i mɛ. Lire kurugo mpɪi pi mpyi bakwɔɔge e ke, pire niŋyahara mpyi a li ta na pi pyiŋkanna cya pi i yîri wani kuru cyage e, pi a sɪ Fenikisi kàŋhe bakwooyi tayyerege e Kɛrɛti kɪni i, pi i sà wyeere tɛni pyi wani. Kuru cyag'à yyaha kan canŋacwumpe e. Kafeebwoyi nyɛ na nɔni kuru cyage na mɛ.

¹³ Nyɛ kafɛɛge nimbiler'à pa na fwu na yîri wòro kùl'e ke, ka pi i wá na sònni na pire sɪ n-jà n-kàre. Tɔɔnmpirige pi maha ntèg'a bakwɔɔge yyéɛɛ ke, maa kuru wwû wani, ka bakwɔɔge si wá na ŋkèɛge Kɛrɛti kɪni ŋkere na. ¹⁴ Li nyɛ a mɔ mɛ, ka kafeebwɔɔhe si yîri na fwu na yîri suumɔ kùl'e na ŋkèɛge canŋafyɪnmpɛ e na nɔcwûnni wuu nɔŋ'i. Pi maha kuru kafeebwɔɔhe mege pyi: «Erakilɔn». ¹⁵ Ka kuru kafeebwɔɔhe si mpa bakwɔɔge lwó. Wuu nyɛ

a jà a ku kêen̄ne me, ka wuu u wuye yaha ku cye e. ¹⁶ Kafεεg'á kàre ná wuu e, ka wuu u sà ntòro kìre nimbilere ñkere na, suumpe lwòh'a li kwûulo, li mege nyε Koda. Kuru cyag'á pa jyè wuu ná kafεεge shwòhòl'e maa ku tεgele kwòn wuu na dooni ke, bakwobileni* li mpyi wuu á ke, ka wuu u wuye waha maa lire ñáhana a yige lwòhe e, ñka báara u mpyi lire tayigege e de!

¹⁷ Nyε wuu à núr'a pa bakwobileni lèñe ke, maa meεε tég'a bakwòwòhe yal'a pwò. Vàan̄ke ku maha bakwòoge pyi ku u ñkèεge ke, maa kuru tírige, ñaha na ye wuu mpyi na fyáge kafεεge kà ñkwò bakwòoge lwó si ñkàre zà yaha nticyen̄ñi ñun̄'i Libi kìni kàmpañke na me, maa wuye yaha kafεεge cye e ku u ñkèen̄ñi. ¹⁸ Kafεebwòhe fànha mpyi na mpêre fo li nyε a pa ñwò me, kuru can̄ña nũmpañña, ka pi i wá na bakwòoge fun̄ño yaayi yà wwû na wàa lwòhe e. ¹⁹ Ku can̄ntanrewoge, ka bakwòoge feveebii yabilimp̄ii si pi báarapyiyaayi yà wwûl'a wà lwòhe e. ²⁰ Wuu à can̄mpyaa ñinyahagii pyi, can̄ñanyiini bâra wòrigii na, wuu nyε a kuru kà ñya me. Kafεebwòhe fànhe mpyi na ñyahage na wá, fo wuu puni mpyi a li yaha na wuu wà saha s̄i n-shwò me.

²¹ Wuu mpyi a m̄o maa yalyige lyî. Ka Poli si mpa yîr'a yyére s̄ùpyire yyaha na, maa jwo: «Mii ceveebii, yii mpyi a yaa yii i mii jwumpe lógo, wuu u nt̄en̄ Kereti k̄ini i. Lire n'a mpyi a pyi, ñke kafεebwòhe ku ñke k'á wuu ta, ka wuu u mp̄òon yaayi ñjemu i ke, lire là mpyi na s̄i n-pyi me. ²² Ñka

* **27:16** Bakwobileni maha mpyi nimbwòhe fun̄ñke e. Nimbwòhe ká ñkèεge, s̄ùpyire maha jyiile ná nimbileni i.

numε, mii sí yi jwo yii á, yii àha vyá mε, yafyin sì yii wà ta mε. Bakwɔɔge kanni i wuu sí n-pɔɔn. ²³ Kilenji ηgemu wu u nyε mii, mii sí i báare u á ke, yii li cè na uru mèlεkεŋi wà à uye cyêe mii na pìlaga, ²⁴ maa yi jwo mii á na mii àha raa fyáge mε, na mii à sàa yaa mii yyéεŋε saanmbwɔhe Sezari yyahe taan. Kile à jwɔ mii na maa mii jpareyi lógo. Shin maha shin u nyε ná mii i bakwɔɔge e ke, u sí wuu puni shwɔ. ²⁵ Lire e ke mii ceveebii, yii àha raa fyáge mε. Mii à dá Kile na. Nje y'à jwo mii á ke, yire puni sí n-tòro yi jwuŋkanni na. ²⁶ Nka bakwɔɔge sí n-kèεge ná wuu e lwɔhe niŋke kìnì l'e.»

²⁷ Kuru ku mpyi wuu numpili ke ná sicyεrewoge suumpe lwɔhe juŋ'i, kafeebwɔhe sí i wuu lwúu na ηkèεge ku nyii cyeyi i. Suumpe lwɔhe juŋ'i wuu mpyi ke, kuru mεge na mpyi Adiriyatiki. Niŋk'à pa jì ke, ka bakwɔɔge feveebii si wá na sònni na wuu à byanhara kùmpoge na. ²⁸ Ka pi i mεεε le a tírige lwɔhe e maa ku súma mà ku cùgumpe ta metirii beŋaaga ná ke ná baashuunni. Ka pi i file yyaha na, maa núr'a ku súma mà ku ta metirii beŋaaga ná baataanre. ²⁹ Pi mpyi na fyáge bakwɔɔge kà ηkwò zà ηkúu kafaage kà na lwɔhe e mε. Nyε tɔɔnmpiriyi pi maha ntèg'a bakwɔɔge yyéεŋε ke, ka pi i yire sicyεεre tírige lwɔhe e bakwɔɔge kántugo yyére, maa ntèen pi funvwugo wuubii na jyège sigili. ³⁰ Nyε mà pi yaha pur'e, mpìi pi mpyi na bakwɔɔge fì ke, pir'à bakwobileni yig'a tírige lwɔhe e, maa piye pyi mu à jwo tɔɔnmpirige kà pire la nyε si ntírige bakwɔɔge yyaha yyére, mà li ta tafεŋε pi mpyi na jcaa bakwobileni cye kurugo. ³¹ Ka Poli si sòrolashiibii ná pi yyaha yyére shinŋi pyi: «Ná

bakwɔɔge feveebii nyɛ a tɛɛn bakwɔɔge funŋke e mɛ, yii sɪ n-sɪ n-shwɔ mɛ.» ³² Nyɛ mɛere ti mpyi a tɛg'a bakwobileni pwɔ ke, ka sɔrolashiibii si tire kwɔn, maa li yaha l'à kàre lwɔhe nyɛ'i.

³³ Nyɛ nyɛg'à pa byanhara ke, ka Poli si li cya pi pun'á na pi nyi cya pi lyi. U à jwo: «Canmpyaa ke ná sicyɛere cyi nyɛ nyii, yii funmpɛn wuubii pi nyɛ, yii sàha nyi sèe wu lyi mɛ. ³⁴ Lire e mii na li caa yii á, yii nyi cya yii lyi. Lire li sí yii pyi yii fànha ta yii i shwɔ. Mii sí yi jwo yii á, yii wà nyi nyi niŋkin si n-si n-pɪnni mɛ.»

³⁵ Poli à yire jwo ke, maa bwúuruŋi lwó maa fwù kan Kile á pi puni nyi na, maa u kwɔn kwɔn, maa wà lwó na lyi. ³⁶ Pi sanmpil'à lire nya ke, ka pi puni yákilibii si ntɛɛn, ka pi i wá na lyi mú. ³⁷ Wuu shiin ŋkwuu shuunni ná shiin beetaanre ná ke ná baani (276) pi mpyi bakwɔɔge e. ³⁸ Wuu pun'à lyi a tɪn ke, sùmapyaŋi u mpyi bakwɔɔge e ke, ka pi i uru wu lwɔhe e, bà bakwɔɔge si mpyi si faha mɛ.

³⁹ Nyɛg'à pa múgo mà wuu ta wuu à nɔ cyage ŋkemu i ke, bakwɔɔge feveebii nyɛ a mpyi a kuru cyage cè mɛ. Ka pi i lùŋkuuŋi wà nya, nyi ke mpyi a fworo wani, ka pi la si mpyi s'a ŋkɛge wani kuru cyage e. ⁴⁰ Nyɛ tɔnmpirige ku maha ntɛg'a bakwɔɔge yyɛɛ ke, pi à kuru sàha mà tɪrige lwɔhe e, mɛere ti maha ntɛg'a bakwɔɔge yafɛŋke pwɔ ke, maa tire sàha mú, maa vaaŋa nitabaaga pili bakwɔɔge yyaha yyé, bà kafɛge si mpyi s'a ŋkɛge ná k'e suumpe lwɔhe nyɛge na mɛ. ⁴¹ Pur'e pi nyɛ, ka bakwɔɔge si ŋkàr'a sà dùgo nticyɛn nyi ke kà nyi, lùŋkuubii pi shuunni shwɔhɔl'e. Bakwɔɔge munag'à kàr'a sà nyi nticyɛni i, ku

nyε a jà a fworο mε. Lir'à lwøhe ta ku u fuuli na yîri na ma na bakwøøge kàntugo yyérenjì bwùun, fo mà sà kuru kèεge.

⁴² Sòrolashiibii la mpyi si kàsujyiibii bò, bà li si mpyi pi wà kà ñkwò lwøhe nà vworο si shwø mε.

⁴³ Nka sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi la mpyi Poli si bò mε. Lire kurugo nde sòrolashiibii la mpyi si mpyi ke, ka u u pi sige lire na. Mpii pi na jìni lùŋani na ke, ka u u jwo na pire pi fyânha a cwo lwøhe e, pi i ku nà pi sà fworο kùmpoge na. ⁴⁴ Maa yi jwo pi sanmpil'á na pi cikwooyi yà, lire nyε mε bakwøøge jyayi yà lwó pi i dùgo yire ŋun'i pi i fânha le, pi i lwøhe jyiile yire ŋun'i. Amuni l'à pyi, ka pi puni si jyiil'a kàre kùŋke na, yaaga nyε a pi wà ta mε.

28

Karigii cyi à pyi mà Poli yaha Maliti k̀ini i ke

¹ Nyε wuu shwonŋkwooni kàntugo, ka pi i yi jwo wuu á na kuru cyage mεge na nyε Maliti. ² Lire k̀ini shiinbil'à wuu c̀umu lemε ŋwø sèl'e. Ná zànhe sí mpyi na ŋcwo wyeere sí nyε, ka pi i nabwøhø le, maa wuu puni pyi wuu à pa ntènn'a kuru kwùulo na ware. ³ Poli à pa yîri si kànŋkyaanyi yà fâara si mpa le nage e, lir'à màcwønŋi wà ta wani yire kànŋkyaanyi i. Yi talenŋke e, nage kafug'à jyè uru màcwønŋi i ke, ka u u yîr'a kwòro Poli cyεge na. ⁴ Kànhe shiinbil'à wwønŋi nya u u fánŋi Poli cyεge na ke, ka pi i wá na yu piy'á na: «Nàkaana baa, ŋge nàŋi sí n-ta shinbu. U mée nyε u à shwø lwøhe na ke, wuu yasunŋke “Seenjifoo” nyε na ŋko si u yaha u shì shà mε.»

⁵ Nyε ka Poli si wwòŋi jâhara a cyán nage e. Wwòŋi tanòŋke nyε a mpyi a yafyin pyi u na mε. ⁶ Sùpyire mpyi na sòŋŋi na kuru cyεge sí n-fwò, na u sí n-cwo n-kwû lire tèenuuni i. Pi à u nyii cyán mà mò, pi nyε a yafyin nya k'à u ta mε, ka pi funzòŋŋore si ŋkêenŋε, maa jwo na yasunŋke kà ku nyε Poli.

⁷ Cyage e wuu mpyi ke, kìnifooŋi cyage kà na mpyi kuru ŋkere na, uru nàŋi mεge na mpyi Pubilusi. U mpyi a wuu jùŋò bê a jwò, maa wuu pyi wuu à wuu sunmbage lèŋε u pyenge e canmpyaa taanre funŋ'i. ⁸ U tunji mpyi tasinnage e cifwure ná tògòtògòŋiŋi cye e. Ka Poli si ŋkàr'a sà fworò u na, maa u cyεge taha u na, maa Kile jáare u á, ka u u jicùŋò. ⁹ Lir'à pyi ke, ka kuru cyage yampii puni si wá na sù Poli yyére, ka u u wá na pi cùŋi. ¹⁰ Kuru cyage shiinbil'à pèente shiŋi puni taha wuu na. Wuu tèekaren'à pa nò, ka wuu u wá na ŋko raa jyè bakwòoge e ke, yaayi kani li mpyi wuu na ke, pi à yire puni kan wuu á.

Poli à nò Ɔròmu kànbwòhe e

¹¹ Yi nyε taanre wuu à pyi kuru cyage e. Bakwòoge k'à yîri Alεzandire kànhe e ná pi maha ku pyi: «ŋampii*» ná ku mpyi a yyér'a kafeebwoyi tēni pyi wani ke, wuu tèekaren'à pa nò ke, ka wuu u jyè kur'e na ŋkèεge. ¹² Wuu à sà nò Sirakusi kànhe na ke, maa canmpyaa taanre pyi wani. ¹³ Wuu à yîri wani ke, maa ŋkèεge suumpe lwòhe jwò kurugo mà sà nò Erezho kànhe na, maa shwòn wani. Kuru canŋa nùmpañŋa, mà wuu niŋkaribii yaha, ka kafeebwòhò si yîri na fwu wuu kàmene

* **28:11** Bakwofempii mpyi maha pire ŋampii sunni bà pi si mpyi s'a pire kàanmucaa lwòhe juyŋ'i mε.

yyére. Canmpyaa shuunni wuu à pyi kuni na, maa nta a nɔ Puzɔli kàñhe na. ¹⁴ Wuu à sà dánafeebii p̄i ta wani kuru kàñhe na, ka pire si li cya wuu á na wuu cibilaaga niŋkin pyi wani ná pire e. Puru funŋke e wuu à pa ȳiri wani mà kàre Ɔrɔmu kàñbwàhe e.

¹⁵ Nye Ɔrɔmu dánafeebil'à wuu kyaa lógo na wuu wá na si wani pi yyére ke, ka pi p̄i si mpa wuu jùŋɔ b̄ê fo Apwusi caange na. Cyage m̄ege pi maha mpyi: «Nampwuunbii Tatiriyi Taanrenji» ke, ka p̄i si mpa wuu jùŋɔ b̄ê wani. Poli à pi nya ke, maa ntíl'a fwù kan Kile á, ka màban si jyè u e. ¹⁶ Wuu à sà nɔ Ɔrɔmu kàñbwàhe e ke, ka pi i ŋkàr'a sà Poli yaha u m̄ege cyage e, maa sòrolashiŋi wà yaha u u u kàanmucaa.

Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo Ɔrɔmu kàñbwàhe e

¹⁷ Nye canmpyaa taanr'à pa ntòro ke, ka Poli si Yahutuubii jùŋufeebii yyere uye yyére. Pi à pa bínni ke, ka u u jwo: «Mii c̀nmpyiibii, pi à mii c̀u Zheruzalemu kàñhe e, maa mii le Ɔrɔmu fàñhafeebii cye e mà li ta mii nye a yafyin pyi wuu shiŋi s̀p̄yire na m̄e, mii mú nye a yafyin pyi ndemu l'à para ná wuu tulyeyi làdaabil'e m̄e. ¹⁸ Pir'à mii ȳib'a kwò ke, pi la mpyi si mii yaha, jaha na ye pi nye a yafyin ta mii à pyi ndemu li sí n-pa ná l'e pi mii bò m̄e. ¹⁹ Nka Yahutuubii nye a mpyi a j̄e pi mii yaha m̄e, lire kurugo, li mpyi a pyi fàñha kyaa mii na, mii i na kataanmpe le saanbwàhe Sezari cye e. Nka wuu shiŋi s̀p̄yire j̄c̀èege funŋɔ nye a mpyi mii á mà d̄e! ²⁰ Lire na mii à li cya si yii nya si jwo ná yii e. Izirayeli shiinbii s̀òŋɔr'à taha Shwofooni ŋgemu na ke, yii li c̀e na uru kurugo pi à mii pwò ná nje ỳòr̄oyi i.»

21 Ka pi i Poli pyi: «Zhude kùluni shin sàha séme kan naha wuu á mu kyaa na me, wuu cìmpworonji wà mú sàha ŋkwò a yíri wani mà pa yafyin jwo, lire nyε me mà mu mεpenge jwo wuu á me. 22 Nka nje yi nyε mu á ke, wuu la nyε ma a yire jwo wuu á, naha na ye wuu à li cè na Kile kuni i mu nyε ke, sùpyir'à ntùŋke taha lire na cyeyi puni i.»

23 Nyε ka pi i canŋke kabere tég'a kan piy'á. Kur'à pa nò ke, ka shinnyahara si bâra sùpyire na mà piye ta Poli cyage e. Mà lwó nyège na fo mà sà nò yàkonke na, ka Poli si wá na Kile Saanre kyaa yu pi á, maa pyinŋannigii puni cya ná MusaSaliyanji ná Kile tùnntunmpii sanmpii sémebii jwumpe e, bà pi si mpyi si dá Yesu na me. 24 Ka pì si dá Poli jwumpe na, nka pì nyε a dá pu na me. 25 Tire sùpyire nyε a bê ninŋin na me. Nka mà jwo pi caala ke, ka Poli si kyaa ninŋin jwo pi á, u à jwo: «Kile tùnntunŋi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii tulyeyi na, Kile Munaani fànhe cye kurugo ke, puru mpyi a sù sèe. 26 Kile mpyi a u pyi

“Sà yi jwo nge supyishin'á na:

‘Yii sí n-sì raa núru, nka yii sì raa yafyin yyaha cìni me.

Yii sí n-sì raa wíi, nka yii sì raa yafyin naa me.’

27 Naha kurugo ye nge supyishin'à cyé si pi zòmpii kèenŋe,

maa pi ninŋyigigii tò,

maa pi nyiigii tò,

bà pi nyiigii si mpyi cyi àha raa naa me,

pi ninŋyigigii kà hà raa núru me,

pi zòmpyaagii kà hà nkeenŋe me.

Lire l'à pi ta pi nyε a nyen'a yyaha kêenne mii yyére,
si shwɔ mε†.»»

²⁸ Ka Poli si núr'a pi pyi: «Supyishiŋi sanŋi u nyε u nyε Yahutuu mε, yii li cè na Jwumpe Nintanmpe pu nyε na sùpyire zhwoŋi kyaa yu ke, Kile à puru tun pir'á. Pire pi ke, pire sí pu lógo.»

[²⁹ Poli à puru jwo ke, ka Yahutuubii si yîri na ŋkèεge, maa piye kyáali sèl'e na wá.]

³⁰ Poli à yyee nimpunŋii shuunni pyi bage k'e Ɔɔmu kànbwɔhe e. U mpyi maha kuru bage sârani. Sùpyire ti mpyi maha sî u yyére ke, u mpyi maha tire puni cwôre na ɲwɔge. ³¹ U mpyi maha sùpyire kâlali Kile Saanre kyaa na, maa Kafoonŋi Yesu Kirisita kyaa yu pi á fyagara baa, wà mú mpyi maha u sige uru báaraŋi mpyiŋi na mε.

† 28:27 Ezayi 6.9, 10

**KILE JWUMPE SEMEŋI JWUMPE NINTANMPE
New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41